

Bryssel den 2 juli 2025
(OR. en)

11146/25

JAI 992
FREMP 183
POLGEN 69
JUSTCIV 125
CONSOM 125
DROIPEN 75
EJUSTICE 39

FÖLJENOT

från: Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av
Martine DEPREZ, direktör

inkom den: 1 juli 2025

till: Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd

Ärende: MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN
Resultattavlan för rättskipningen i EU 2025

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 375 final.

Bilaga: COM(2025) 375 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 1.7.2025
COM(2025) 375 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH
SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN**

Resultattavlan för rättskipningen i EU 2025

1. INLEDNING

Effektiva rättssystem är avgörande för tillämpningen och verkställandet av EU-lagstiftningen och för upprätthållandet av rättsstatsprincipen och andra för medlemsstaterna gemensamma värden som ligger till grund för EU. När nationella domstolar tillämpar EU-lagstiftningen fungerar de som EU-domstolar. Det är de nationella domstolarna som i första hand ser till att rättigheterna och skyldigheterna enligt EU-rätten tillämpas på ett effektivt sätt (artikel 19 i fördraget om Europeiska unionen (*EU-fördraget*)).

Effektiva rättssystem är dessutom av avgörande betydelse för ömsesidigt förtroende och för att förbättra investeringsklimatet och en långsiktig hållbar tillväxt. Därför är en förbättring av de nationella rättssystemens effektivitet, kvalitet och oberoende ett prioriterat område för den europeiska planeringsterminen – EU:s årliga cykel för samordningen av den ekonomiska politiken. I EU:s konkurrenskraftskompass för 2025¹ och den åtföljande årliga rapporten om den inre marknaden och konkurrenskraft för 2025² erinras om att respekten för rättsstatsprincipen är av central betydelse för att den inre marknaden ska fungera, eftersom den tillhandahåller en stabil verksamhetsmiljö som ger EU och dess medlemsstater en global konkurrensfördel. Rättsstatsprincipen säkerställer ett företagsklimat där lagarna tillämpas effektivt och enhetligt, där företag kan bedriva verksamhet i en annan medlemsstat på samma villkor som lokala företag och där budgetar används på en transparent och objektiv grund. Valfungerande och fullt oberoende rättssystem kan ha en positiv inverkan på investeringar och är avgörande för investeringsskyddet. De förknippas med ökad produktivitet och konkurrenskraft. Rättssystemen är också viktiga för att säkerställa en effektiv gränsöverskridande verkställighet av avtal, administrativa beslut och tvistlösning, vilket är av avgörande betydelse för den inre marknads funktion³.

I detta sammanhang ger resultattavlan för rättskipningen i EU en årlig översikt över indikatorer som mäter de tre centrala parametrarna i effektiva rättssystem, nämligen

- effektivitet,
- kvalitet,
- oberoende.

De nya och uppdaterade uppgifterna omfattar data om tillgång till rättslig prövning för brottsoffer, offer för våld mot kvinnor/våld i nära relationer, personer som riskerar diskriminering och äldre personer samt om digitaliseringen av rättssystemen⁴. Resultattavlan för 2025 vidareutvecklar också andra indikatorer mot bakgrund av införandet av en inre marknadsdimension i rapporten om rättsstatsprincipen, vilket tillkännagavs i ordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer för 2024–2029. I denna upplaga av resultattavlan presenteras under den nya rubriken ”Andra indikatorer som är relevanta för den inre marknaden” indikatorer som är relevanta för en valfungerande inre marknad, där effektiva rättssystem och respekt för rättsstatsprincipen är centrala. Det befäster näringslivets och den inre marknads dimension genom att presentera nya indikatorer för organ för prövning av

¹ EU:s kompass 2025 för konkurrenskraft och hållbart välbefinnande, COM(2025) 30 final.

² COM(2025) 26 final.

³ Se meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Kartlägga och åtgärda hinder på den inre marknaden*, COM(2020) 93, och det därmed förknippade SWD(2020) 54.

⁴ Se meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – *Digitalisering av rättskipningen i Europeiska unionen: En verktygslåda med möjligheter* (COM(2020) 710 final) och det åtföljande arbetsdokumentet SWD(2020) 540 final.

offentlig upphandling i första instans, högre revisionsorgan och nationella konkurrensmyndigheter.

– Den årliga rättsstatscykeln –

Under 2020 inrättade kommissionen den övergripande årliga rättsstatscykeln för att fördjupa sin övervakning av rättsstatssituationen i medlemsstaterna. Rättsstatscykeln fungerar som ett förebyggande verktyg för att främja dialogen och den ömsesidiga medvetenheten om frågor som rör rättsstatsprincipen. I centrum för cykeln står den årliga rapporten om rättsstatsprincipen, som ger en sammanfattning av viktig utveckling – både positiv och negativ – i samtliga medlemsstater och i EU i stort. Rapporten, vars senaste utgåva offentliggjordes den 24 juli 2024, bygger på ett antal olika källor, bland annat resultattavlan för rättskipningen i EU⁵. Resultattavlan för 2025 har också vidareutvecklats för att avspegla behovet av ytterligare jämförande information, vilket konstaterades under utarbetandet av resultattavlan för rättskipningen i EU 2024. Syftet är att ge underlag för de kommande rapporterna om rättsstatsprincipen.

Vad är resultattavlan för rättskipningen i EU?

Resultattavlan för rättskipningen i EU är ett årligt jämförande informationsverktyg. Syftet är att vara ett jämförande informationsverktyg som ska hjälpa medlemsstaterna att effektivisera sina nationella rättssystem genom att tillhandahålla objektiva, tillförlitliga och jämförbara uppgifter om ett antal indikatorer som är relevanta för att bedöma rättssystemens i) effektivitet, ii) kvalitet, och iii) oberoende i alla medlemsstater. Resultattavlan rangordnar inte rättssystemen utan ger en översikt över hur alla medlemsstaters rättssystem fungerar, baserat på indikatorer som är relevanta och av gemensamt intresse för alla medlemsstater.

Resultattavlan förespråkar inte någon särskild typ av rättssystem och behandlar alla medlemsstater på lika villkor.

Oavsett nationellt rättssystem eller vilken rättstradition systemet bygger på är effektivitet, kvalitet och oberoende de viktigaste parametrarna för ett ändamålsenligt rättssystem. Data för dessa tre parametrar bör betraktas som delar av en helhet, eftersom de tre komponenterna ofta är inbördes sammanlänkade (initiativ som syftar till att förbättra en egenskap kan även påverka de övriga).

Resultattavlan innehåller indikatorer som huvudsakligen rör civilrättsliga, handelsrättsliga och förvaltningsrättsliga mål och, beroende på tillgången till data, vissa brottmål (dvs. mål som rör penningtvätt och mutor vid domstolar i första instans). Dess syfte är att hjälpa medlemsstaterna i deras arbete med att skapa en effektiv och investeringsvänlig miljö som verkar i både näringslivets och allmänhetens intresse. Resultattavlan är ett jämförande verktyg som utvecklas genom en dialog med medlemsstaterna och Europaparlamentet⁶. Målet är att bedöma nödvändiga parametrar för ett väl fungerande rättssystem och att tillhandahålla relevanta årliga uppgifter.

Vilka metoder används i arbetet med resultattavlan för rättskipningen i EU?

I arbetet med resultattavlan används en rad olika informationskällor. En stor del av de kvantitativa uppgifterna tillhandahålls av Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet (*Cepej*) som kommissionen har ingått ett avtal med för att genomföra en särskild årlig undersökning. Dessa uppgifter täcker perioden 2014–2023 och har tillhandahållits av medlemsstaterna i enlighet med Cepejs metod.

⁵ https://commission.europa.eu/publications/2024-rule-law-report-communication-and-country-chapters_sv.

⁶ T.ex. Europaparlamentets resolution av den 29 maj 2018 om resultattavlan för rättskipningen i EU 2017 (P8_TA(2018)0216).

Undersökningen omfattar även detaljerade kommentarer och faktablad om de olika länderna som ger mer kontext. Faktabladen bör läsas tillsammans med diagrammen⁷.

De uppgifter om handläggningstider som Cepej har samlat in visar målgenomströmningen, dvs. den beräknade tidsåtgången för domstolsförfaranden (beräknad som förhållandet mellan pågående och avgjorda mål under ett år). Uppgifterna om domstolarnas och de administrativa myndigheternas effektivitet när det gäller att tillämpa EU-rätten på olika områden visar den genomsnittliga handläggningstiden härledd från den faktiska tidsåtgången för domstolsärenden. Observera att tidsåtgången för domstolsförfarandena kan variera avsevärt mellan olika regioner i en medlemsstat. Ärenden kan ta särskilt lång tid i tätorter där koncentrationen av kommersiell verksamhet kan medföra en större ärendebelastning.

Andra datakällor, som täcker perioden från 2014 till 2024, är följande:

- Gruppen av kontaktpersoner för nationella rättssystem⁸.
- Det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ)⁹.
- Nätverket för ordförande vid högsta domstolarna i Europeiska unionen (EUSJC)¹⁰.
- Sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i Europeiska unionen (*ACA-Europe*)¹¹.
- Rådet för advokatsamfunden i Europeiska unionen (CCBE)¹².
- Europeiska konkurrensnätverket (ECN)¹³.
- Nätverket för organ för prövning av offentlig upphandling i första instans¹⁴.
- Kommunikationskommittén (COCOM)¹⁵.
- Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter¹⁶.

⁷ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sv.

⁸ För att hjälpa till med att utarbeta resultattavlan och främja utbytet av bästa praxis avseende rättssystemens effektivitet uppmanade kommissionen medlemsstaterna att utse två kontaktpersoner, en från rättsväsendet och en från justitieministeriet. Denna informella grupp träffas regelbundet.

⁹ ENCJ sammanför de nationella institutioner i medlemsstaterna som är oberoende av de verkställande och lagstiftande organen och som ansvarar för att stödja rättssystemet i den oberoende rättskipningen, <https://www.encj.eu/>.

¹⁰ EUSJC tillhandahåller ett forum som ger de europeiska institutionerna möjlighet att begära yttranden av de högsta domstolarna och komma dem närmare genom att uppmuntra till diskussioner och utbyte av idéer, <http://network-presidents.eu/>.

¹¹ ACA-Europe består av EU-domstolen och de högsta förvaltningsdomstolarna i varje EU-medlemsstat, <https://www.aca-europe.eu/index.php/en/>.

¹² CCBE företräder europeiska advokatsamfundens gemensamma intressen gentemot EU-institutioner och andra internationella institutioner. CCBE agerar ofta som en kontaktpunkt mellan sina medlemmar och EU-institutioner, internationella organisationer och andra rättsliga organisationer i världen, <https://www.ccbe.eu/>.

¹³ Europeiska konkurrensnätverket inrättades som ett forum för diskussioner och samarbete mellan europeiska konkurrensmyndigheter i ärenden där artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*EUF-fördraget*) tillämpas. ECN är den ram för nära samarbete som nämns i rådets förordning (EG) nr 1/2003. Genom ECN samarbetar kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna i alla EU:s medlemsstater med varandra, http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_sv.html.

¹⁴ Nätverket för organ för prövning av offentlig upphandling i första instans inrättades för att stärka samarbetet mellan nationella organ för prövning av offentlig upphandling i första instans i EU. Gruppens uppgift är att ge Europeiska kommissionen råd i frågor som rör genomförandet av rättsmedelsdirektiven och de nationella rättsmedelssystemens funktion. Till följd av utvärderingen av effektiviteten i rättsmedelsdirektiven (*COM(2017) 28* av den 24 januari 2017) uppmuntrar Europeiska kommissionen prövningsorgan i första instans att samarbeta för att förbättra utbytet av information och god praxis.

¹⁵ Kommunikationskommittén består av företrädare för EU:s medlemsstater. Dess huvudsakliga uppgift är att yttra sig om utkast till åtgärder som kommissionen planerar att fatta beslut om i frågor som rör den digitala inre marknaden, <https://ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/committees/C15401/consult?lang=sv>.

¹⁶ Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter är ett nätverk av experter och särskilda berörda parter på området. Det består av företrädare för den offentliga och den privata sektorn som samarbetar i aktiva arbetsgrupper, <https://euipo.europa.eu/ohimportal/sv/web/observatory/home>.

- Nätverket för konsumentskyddssamarbete (CPC)¹⁷.
- Expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism (EGMLTF)¹⁸.
- Eurostat¹⁹.
- De nationella kontaktpunkterna i kampen mot korruption²⁰.
- Nätverket för allmänna åklagare eller likvärdiga institutioner vid de högsta domstolarna i Europeiska unionens medlemsstater (*nätverket NADAL*)²¹. och
- Kontaktkommittén för högre revisionsorgan²².

Under årens lopp har metoden för att utarbeta resultattavlan vidareutvecklats och finjusterats i nära samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen, i synnerhet genom användning av en enkät (aktualiseras årligen) och genom insamling av data om vissa aspekter av rättssystemens funktionssätt.

Tillgången till data fortsätter att förbättras, framför allt när det gäller indikatorer för rättssystemens effektivitet, eftersom många medlemsstater har ökat sin kapacitet för att ta fram bättre rättsstatistik. De kvarstående svårigheterna med att samla in eller tillhandahålla data beror antingen på otillräckliga statistikresurser eller på bristande överensstämmelse mellan de nationella kategorier för vilka data samlas in och de som används för resultattavlan. Endast i mycket få fall beror bristen på data på att det saknas bidrag från de nationella myndigheterna. Kommissionen fortsätter att uppmuntra medlemsstaterna att ytterligare minska denna brist på data.

På vilket sätt bidrar resultattavlan för rättsskipningen i EU till den europeiska planeringsterminen, och hur är den kopplad till faciliteten för återhämtning och resiliens?

Resultattavlan innehåller data för bedömning av de nationella rättssystemens effektivitet, kvalitet och oberoende och syftar därmed till att hjälpa medlemsstaterna att göra sina nationella rättssystem mer ändamålsenliga. Genom att jämföra information om medlemsstaternas rättssystem gör resultattavlan det lättare att identifiera bästa praxis och brister, liksom att hålla reda på utmaningar och framsteg. Inom ramen för arbetet med den europeiska planeringsterminen görs landsspecifika bedömningar genom bilaterala dialoger med berörda nationella myndigheter och aktörer. Om de fastställda bristerna har makroekonomisk betydelse kan analysen under planeringsterminen leda till att kommissionen föreslår att rådet antar landsspecifika rekommendationer om hur de nationella rättssystemen kan förbättras i enskilda medlemsstater²³.

¹⁷ CPC är ett nätverk av nationella myndigheter som ansvarar för att förstärka EU-lagstiftningen om konsumentskydd i EU- och EES-länderna, https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/consumer-protection-cooperation-network_sv.

¹⁸ EGMLTF träffas regelbundet för att föra diskussioner och hjälpa kommissionen att utarbeta sin politik och ta fram förslag till ny lagstiftning mot penningtvätt och finansiering av terrorism: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=sv&do=groupDetail.groupDetail&groupID=2914>.

¹⁹ Eurostat är EU:s statistikkontor, <https://ec.europa.eu/eurostat/>.

²⁰ Kommissionen har en informell grupp av kontaktpersoner som arbetar med att bekämpa korruption. Se även https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/democracy-eu-citizenship-anti-corruption/anti-corruption/eu-network-against-corruption_en.

²¹ <https://attorneygeneral.mt/activities/nadal-network-conference/>.

²² Kontaktkommittén sammanför ordföranden för medlemsstaternas högre revisionsorgan och Europeiska revisionsrätten och utgör ett forum för att diskutera och förbättra samarbetet inom revision och därmed sammanhängande verksamhet, <https://www.eca.europa.eu/sites/cc/sv/pages/about.aspx>.

²³ Inom ramen för den europeiska planeringsterminen 2019 riktade rådet, på förslag av kommissionen, landsspecifika rekommendationer till sju medlemsstater avseende deras rättssystem (Kroatien, Italien, Cypern, Ungern, Malta, Portugal och Slovakien) och till åtta medlemsstater 2020 (Kroatien, Italien, Cypern, Ungern, Malta, Polen, Portugal och Slovakien). På grund av de pågående förfarandena inom faciliteten för återhämtning och resiliens utfärdades inga landsspecifika rekommendationer under 2021. År 2022 hade två medlemsstater (Polen och Ungern) landsspecifika rekommendationer rörande rättsväsendets oberoende. År

Faciliteten för återhämtning och resiliens har tillhandahållit över 650 miljarder euro i lån och icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd, varav varje medlemsstat ska anslå minst 20 % till den digitala omställningen och minst 37 % till åtgärder som bidrar till klimatmålen. Hittills överskrider de reformer och investeringar som föreslagits av medlemsstaterna dessa mål, med beräknade utgifter för den digitala omställningen på 26 % och klimatrelaterade utgifter på omkring 42 %. Faciliteten för återhämtning och resiliens gör det möjligt att behandla landsspecifika rekommendationer som rör nationella rättssystem och påskynda de nationella insatserna för att slutföra den digitala omställningen av rättssystemen. Faciliteten är prestationsbaserad och utbetalningarna till medlemsstaterna är därför beroende av att de uppfyller olika delmål och mål. Omkring 7 100 delmål och mål föreslogs, varav omkring två tredjedelar är relaterade till investeringar och en tredjedel till reformer. Enligt förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens var kommissionen skyldig att före antagande bedöma om medlemsstaternas återhämtnings- och resiliensplaner skulle bidra till att effektivt åtgärda alla eller en stor del av de utmaningar som togs upp i de landsspecifika rekommendationerna eller i andra relevanta kommissionsdokument som antagits inom ramen för den europeiska planeringsterminen²⁴. Efter förhandsfinansiering och betalningsansökningar från medlemsstaterna och positiva bedömningar från kommissionens sida om huruvida delmål och mål har uppnåtts på ett tillfredsställande sätt²⁵ har totalt 308,04 miljarder euro betalats ut i form av bidrag och lån från faciliteten till medlemsstaterna fram till maj 2025. Under samma tidsram återstår det för kommissionen att bedöma uppfyllandet av 71 % av delmålen och målen.

Varför är effektiva rättssystem viktiga för ett investeringsvänligt företagsklimat?

Effektiva rättssystem som upprätthåller rättsstatsprincipen har en positiv inverkan på ekonomin. Respekten för rättsstatsprincipen säkerställer ett företagsklimat där lagstiftningen tillämpas effektivt och enhetligt, där företag kan verka i en annan medlemsstat på lika villkor som lokala företag. Rättsstatsprincipen är av central betydelse för att den inre marknaden ska fungera och för att upprätthålla en stabil verksamhetsmiljö som ger EU och dess medlemsstater en global konkurrensfördel²⁶. Effektiva rättssystem är också särskilt relevanta inom ramen för den europeiska planeringsterminen och faciliteten för återhämtning och resiliens. Om rättssystemen garanterar att rättigheter säkerställs är borgenärer mer benägna att låna ut pengar, samtidigt som transaktionskostnaderna minskar och företag är mer benägna att investera, har större förtroende och avskräcks från ett opportunistiskt beteende. Ändamålsenliga rättssystem är i själva verket avgörande för hållbar ekonomisk utveckling. De kan bidra till att förbättra företagsklimatet, främja innovation, locka utländska direktinvesteringar, säkra skatteintäkter och stödja den ekonomiska tillväxten. Att välfungerande nationella rättssystem har positiva effekter på ekonomin bekräftas av en mängd rapporter²⁷, bland annat från Internationella valutafonden (IMF)²⁸, Europeiska

2024 hade en medlemsstat en landsspecifik rekommendation som rörde rättsväsendets och korruptionsbekämpningssystemets effektivitet, oberoende och integritet (Slovakien).

²⁴ Artiklarna 19.3 b, 24.3 och 24.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

²⁵ Resultattavlan för rättskipningen i EU är en av informationskällorna för den europeiska planeringsterminen. Denna information påverkar inte kommissionens bedömning av huruvida delmål och mål har uppnåtts på ett tillfredsställande sätt inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens.

²⁶ *En konkurrenskraftskompass för EU*, COM(2025) 30 final, s. 19, 2025 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften, COM(2025) 26 final, s. 3.

²⁷ *Justice and finance: Does judicial efficiency contribute to financial system efficiency?* (2024) Muhammad Atif Khan, Muhammad Asif Khan, Mohammed Arshad Khan, Shahid Hussain, Veronika Fenyves: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214845023001709>. Chemin, M., 2020. *Judicial efficiency and firm productivity: Evidence from a world database of judicial reforms*, *The Review of Economics and Statistics* 102(1), s. 49–64, <https://direct.mit.edu/rest/article/102/1/49/58536/Judicial-Efficiency-and-Firm-Productivity-Evidence>. Kapopoulos, P. och Rizos, A., 2024. *Judicial efficiency and economic growth: Evidence based on European Union data*, *Scottish Journal of Political Economy* 71(1), s. 101–131, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/sjpe.12357?msocid=1a8244b340af65701f02511641c36474>.

²⁸ IMF, *Regional Economic Outlook*, november 2017, *Europe: Europe Hitting its Stride*, s. xviii, 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en>.

centralbanken (ECB)²⁹, det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ)³⁰, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)³¹, Världsekonomiskt forum³² och Världsbanken³³.

I en studie konstaterades ett starkt samband mellan en minskning av handläggningstiden för domstolsförfaranden (mätt i målgenomströmning³⁴) och företags tillväxttakt³⁵. Enligt studien korrelerar dessutom en högre procentandel av företag som uppfattar rättssystemet som oberoende med högre omsättning och större produktivitetsökning³⁶.

Andra studier har belyst vikten av ett effektivt nationellt rättssystem för företags investeringsbeslut och förmåga att lösa konflikter som rör immateriella rättigheter. I en undersökning uppgav t.ex. 93 % av de större företagen att de systematiskt och kontinuerligt granskar de rättsstatliga villkoren (inklusive rättsväsendets oberoende) i de länder de investerar i³⁷. I en annan undersökning uppgav mer än hälften av små och medelstora företag att höga kostnader och långa handläggningstider för rättsliga förfaranden var de främsta skälen till att man inte inledde rättsliga förfaranden om intrång i immateriella rättigheter³⁸. Betydelsen av effektiva rättssystem för att den inre marknaden ska fungera, särskilt för företag, betonas också i kommissionens meddelanden *Kartlägga och åtgärda hinder på den inre marknaden*³⁹ och *handlingsplan för bättre genomförande och efterlevnad av inre marknadsreglerna*⁴⁰.

Hur stöttar kommissionen genomförandet av bra rättsliga reformer via sitt tekniska stöd?

Medlemsstaterna kan få tekniskt stöd från kommissionen genom arbetsgruppen för reformer och investeringar (SG Reform) inom ramen för instrumentet för tekniskt stöd⁴¹. Syftet med instrumentet för

²⁹ ECB, *Structural policies in the euro area*, juni 2018, *ECB:s Occasional Paper Series*, nr 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.

³⁰ Det europeiska nätverket för domstolsadministrationer samt Montaigne Centre for the Rule of Law and Administration of Justice vid Utrechts universitet, *Economic value of the judiciary – A pilot study for five countries on volume, value and duration of large commercial cases*, juni 2021: <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-Reports/Economic%20value%20of%20the%20judiciary%20-%20pilot%20study.pdf>.

³¹ Se t.ex. *What makes civil justice effective?* OECD Economics Department Policy Note nr 18, juni 2013 och *The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics*, OECD Economics Department Working Papers nr 1060, augusti 2013.

³² Världsekonomiskt forum, *The Global Competitiveness 2019*, oktober 2019: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>.

³³ Världsbanken, *World Development Report 2017: Governance and the Law*, kapitel 3: "The role of law", s. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

³⁴ Indikatorn för "målgenomströmning" är antalet ännu ej avgjorda mål dividerat med antalet avgjorda mål vid årets utgång multiplicerat med 365 (dagar). Det är en standardindikator som har tagits fram av Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet (*Cepej*): http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

³⁵ Vincenzo Bove och Leandro Elia, *The judicial system and economic development across EU Member States*, JRC Technical Report, EUR 28440 EN, Publikationsbyrån, Luxemburg, 2017, http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

³⁶ *Idem*.

³⁷ *The Economist Intelligence Unit, Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law*, 2015, http://www.biicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, s. 22.

³⁸ EU:s immaterialrättsmyndighet (EUIPO), *Intellectual Property (IP) SME Scoreboard 2016*, https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive_summary_en.pdf.

³⁹ COM(2020) 93 final och SWD(2020) 54.

⁴⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Långsiktig handlingsplan för bättre genomförande och efterlevnad av inre marknadsreglerna*, COM(2020) 94 final, särskilt åtgärderna 4, 6 och 18.

⁴¹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/tsi>

tekniskt stöd är att ge de medlemsstater som ber om det tekniskt stöd för att stärka deras institutionella och administrativa kapacitet att utforma och genomföra reformer. Under perioden 2021–2025 har instrumentet för tekniskt stöd finansierat 36 projekt, däribland 43 reformer, för att stödja 20 medlemsstater i genomförandet av deras rättsliga reformer. Instrumentet för tekniskt stöd har gett stöd till projekt som syftar till att förbättra rättsväsendets kvalitet och effektivitet, såsom att utnyttja teknik för att bättre hantera arbetsflöden för ärenden och använda en datadriven metod för att fördela ärendebelastning och resurser, underlätta tillgången till rättslig prövning för utsatta grupper och förbättra åklagarmyndigheternas kapacitet för effektiva rättegångar i fall med hög profil och fall av gränsöverskridande korruption. Ansökningsomgången för instrumentet för tekniskt stöd 2025 gav medlemsstaterna möjlighet att ansöka om stöd för digitaliseringsreformer, t.ex. användning av teknik för att hantera utmaningar vid tvister som omfattar ett stort antal personer och automatisera rutinuppgifter för att minska det manuella arbetet och fel, så att domare och administrativ personal kan fokusera på de mer krävande uppgifterna. Instrumentet för tekniskt stöd kompletterar även andra instrument, dvs. faciliteten för återhämtning och resiliens, eftersom instrumentet kan hjälpa medlemsstaterna när de genomför sina återhämtnings- och resiliensplaner. Återhämtnings- och resiliensplanerna omfattar åtgärder för att förbättra rättsväsendets effektivitet genom digitalisering, minskning av eftersläpningar, förbättring av domstolsförvaltning och ärendehantering och reform av domstolsväsendet.

Hur stöder programmet för rättsliga frågor rättssystemens ändamålsenlighet?

Programmet för rättsliga frågor har en total budget på cirka 305 miljoner euro för 2021–2027 och stöder vidareutvecklingen av ett europeiskt område med rättvisa som bygger på rättsstatsprincipen, inbegripet rättsväsendets oberoende, kvalitet och effektivitet, baserat på ömsesidigt erkännande och ömsesidigt förtroende samt rättsligt samarbete. Under 2024 tillhandahölls omkring 41,2 miljoner euro för att finansiera projekt och andra verksamheter enligt programmets tre särskilda mål:

- 11,1 miljoner euro tillhandahölls för att främja rättsligt samarbete i civilrättsliga och straffrättsliga frågor, bidra till en effektiv och enhetlig tillämpning av EU-instrument och stödja medlemsstaterna i deras anslutning till det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister avseende tredjelandsmedborgare (*Ecris-TCN*).
- 15,9 miljoner euro tillhandahölls för utbildning av rättstillämpare i civil- och straffrätt, grundläggande rättigheter, EU-ländernas rättssystem och rättsstatsprincipen.
- 14,2 miljoner euro tillhandahölls för att främja tillgången till rättslig prövning (inbegripet e-juridik), skydda brottsoffers rättigheter och rättigheter för misstänkta eller tilltalade personer och stödja utveckling och användning av digitala verktyg samt underhåll och utökning av den europeiska e-juridikportalen (tillsammans med programmet för ett digitalt Europa).

Varför övervakar kommissionen digitaliseringen av de nationella rättssystemen?

Digitaliseringen av rättskipningen är avgörande för att öka rättssystemens effektivitet och är ett ytterst effektivt verktyg för att underlätta tillgången till rättslig prövning och förbättra rättssystemens kvalitet. Digitala verktyg stärker också det rättsliga samarbetet. Efter covid-19-pandemin påskyndade medlemsstaterna sina moderniseringsreformer på detta område. AI används också i allt högre grad på det rättsliga området⁴².

Förordningen om instrumentet för tekniskt stöd antogs i mars 2021. Enligt artikel 5 i förordningen är målsättningen att stödja ”[i]nstitutionella reformer samt en effektiv och serviceinriktad offentlig förvaltning och e-förvaltning, förenkling av regler och förfaranden, revision, förbättring av kapaciteten att tillgodogöra sig unionsmedel, främjande av administrativt samarbete, **upprätthållande av rättsstatsprincipen, reformer av rättssystem**, kapacitetsuppbyggnad hos konkurrens- och antitrustmyndigheter, förstärkt finansiell tillsyn samt kraftigare insatser mot bedrägeri, korruption och penningtvätt” (fetstil tillagd).

⁴² AI kan bidra till ett effektivare rättssystem genom att hjälpa domare och rättstillämpare att fokusera på sitt konkreta arbete. AI har till exempel använts för att följa med i ärenden, registrera dokument eller hantera repetitiva uppgifter samt inom forskning om lagstiftning och rättspraxis.

Resultattavlan för rättskipningen i EU har sedan 2013 omfattat jämförande information om digitaliseringen av rättskipningen i medlemsstaterna, exempelvis när det gäller elektronisk tillgång till domar och elektroniskt ingivande och uppföljning av fordringar.

Förordning (EU) 2023/2844 om digitalisering av rättsligt samarbete i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område⁴³ ger fysiska och juridiska personer rätt att kommunicera på elektronisk väg med behöriga rättsliga myndigheter i samband med gränsöverskridande förfaranden, samt att betala domstolsavgifter elektroniskt. Förordningen skapar också en rättslig grund för användning av videokonferensteknik i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område. En digital kommunikationskanal för utbyte av uppgifter mellan behöriga rättsliga myndigheter håller också på att inrättas. Resultattavlan för rättskipningen övervakar medlemsstaternas framsteg i genomförandet av förordningen och användningen av videokonferensteknik.

Uppgifterna från resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 kommer också att ingå i den kommande strategin för hur man med hjälp av digital teknik kan göra EU:s civil- och straffrättsliga system effektivare, motståndskraftigare och säkrare⁴⁴.

⁴³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2844 av den 13 december 2023 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete, PE/50/2023/REV/1, EUT L, 2023/2844, 27.12.2023.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14517-Strategin-for-digital-rattvisa-2025-2030_sv.

2. VIKTIGA SLUTSATSER I RESULTATTAVLAN FÖR RÄTTSKIPNINGEN I EU 2025

Effektivitet, kvalitet och oberoende är de huvudsakliga faktorerna för ett effektivt domstolsväsende. Resultattavlan visar indikatorer för var och en av dessa parametrar.

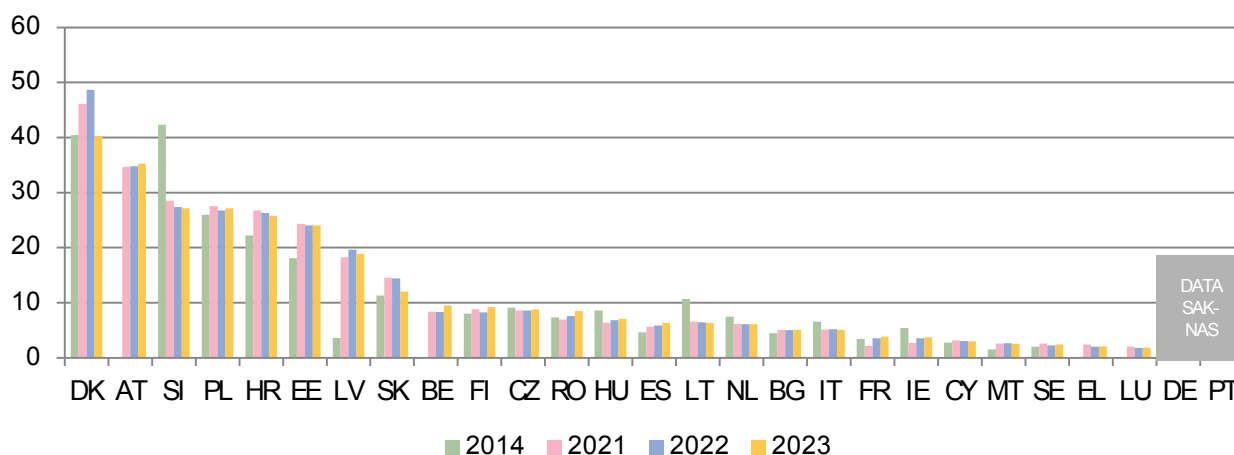
2.1. Rättssystemens effektivitet

Resultattavlan ger indikatorer för förfarandenas effektivitet i fråga om civilrättsliga och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål liksom på de snävare områden där de administrativa myndigheterna och domstolarna tillämpar EU-rätten⁴⁵.

2.1.1. Ärendebelastningens utveckling

Ärendebelastningen i de nationella rättssystemen minskade i fem medlemsstater, och i två av dessa minskade den väldigt mycket jämfört med föregående år. Den ökade eller förblev stabil i 20 medlemsstater. Överlag varierar ärendebelastningen avsevärt mellan medlemsstaterna (diagram 1).

Diagram .: Antal inkommande civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål, 2014, 2021–2023 (*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen⁴⁶)

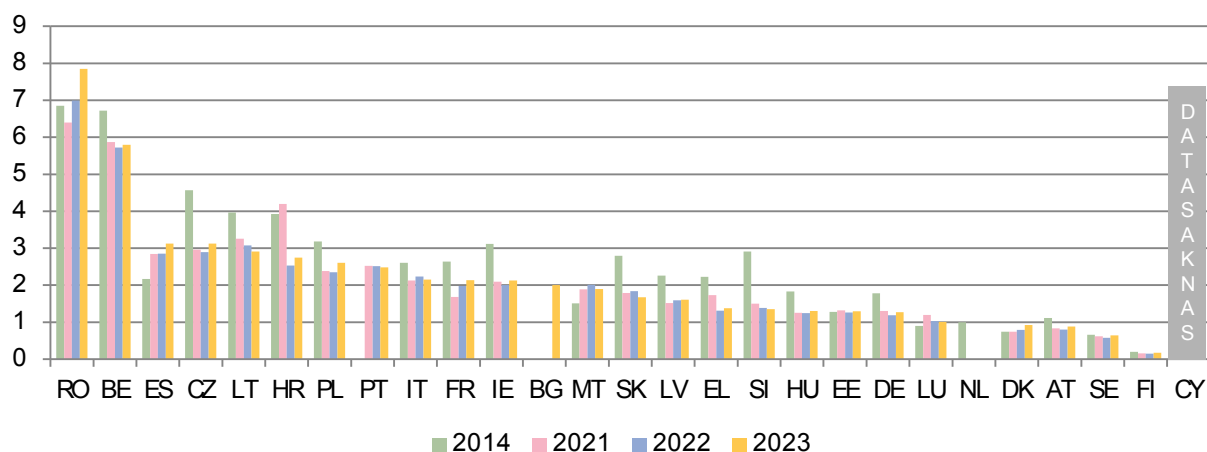

(*) I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden där det inte föreligger någon tvist), övriga registerärenden, övriga mål där det inte föreligger någon tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål.

⁴⁵ Verkställigheten av domstolsavgöranden är också viktig för ett effektivt rättssystem. Jämförbara uppgifter är dock inte lättillgängliga. Närmare uppgifter om situationen i respektive medlemsstat redovisas i 2024 års undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater – landsprofiler, utarbetad av Cepejs sekretariat på uppdrag av Europeiska kommissionen, https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_sv.

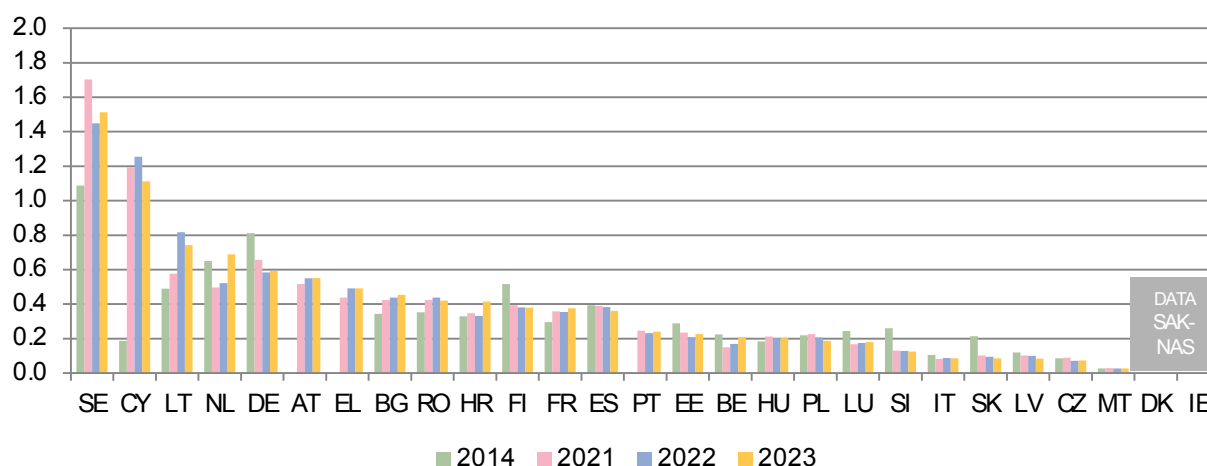
⁴⁶ 2024 års undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater, utarbetad av Cepejs sekretariat på uppdrag av Europeiska kommissionen, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sv#documents.

Diagram .: Antal inkommande civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist, 2014, 2021–2023 (*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

(*) I enlighet med Cepejs metod rör civilrättsliga mål och handelsmål tvister mellan parter, exempelvis avtalstvister. Civilrättsliga mål och handelsmål där det inte föreligger någon tvist rör obestridda förfaranden där det inte finns någon bestridande part, till exempel betalningsförelägganden som inte bestrids.

Diagram .: Antal inkommande förvaltningsmål 2014, 2021–2023 (*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

(*) I enlighet med Cepejs metod rör förvaltningsmål tvister mellan enskilda och lokala, regionala eller nationella myndigheter. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat. Metodförändringar i **Grekland**, **Slovakien** och **Sverige**.

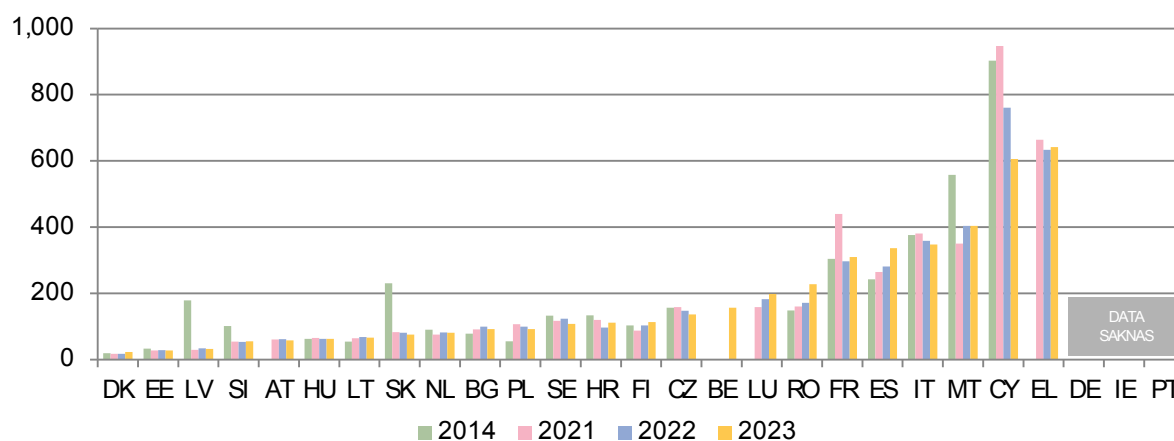
2.1.2. Allmänna uppgifter om effektivitet

Indikatorer för förfarandenas effektivitet i fråga om civilrättsliga och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål är i) uppskattad handläggningstid (målgenomströmning), ii) avslutandegrad och iii) antalet pågående mål.

– Uppskattad handläggningstid –

Den uppskattade handläggningstiden är den uppskattade tid (antal dagar) som behövs för att pröva ett mål i domstol, eller närmare bestämt den tid som domstolen behöver för att nå ett avgörande i första instans. ”Målgenomströmning” är den uppskattade minsta tid som behövs för att pröva ett mål i domstol under dess rådande arbetsförhållanden. Denna indikator beräknas som antalet ännu ej avgjorda mål dividerat med antalet avgjorda mål vid årets utgång multiplicerat med 365 (dagar)⁴⁷. Ju högre värde, desto mer sannolikt är det att det tar domstolen längre tid att nå ett avgörande. Uppgifterna rör mestadels förfaranden vid domstolar i första instans, och i förekommande fall jämförs uppgifter för 2014, 2021, 2022 och 2023⁴⁸. Diagram 6 visar målgenomströmningen 2023 i civilrättsliga och handelsrättsliga mål i samtliga instanser och diagram 8 för förvaltningsmål i samtliga instanser.

Diagram .: Uppskattad tidsåtgång för att avgöra civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål 2014, 2021–2023 (*) (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

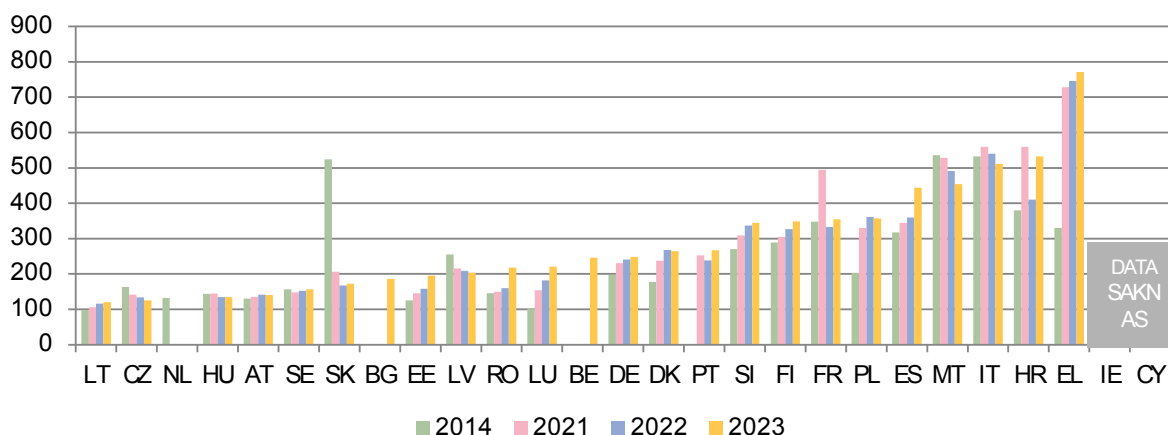

(*) I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden där det inte föreligger någon tvist), övriga registerärenden, övriga mål där det inte föreligger någon tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål. Metodförändringar i **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål omfattar alla instanser i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien**. För **Lettland** beror den kraftiga nedgången på en reform av rättssystemet, felkontroller och datarensning i it-systemet. I **Portugal** trädde den nya civilprocesslagen som skapar en ny verkställighetsordning i kraft den 1 september 2013. Den bygger på en ny modell där domstolsförfaranden tydligt särskiljs från utomrättsliga förfaranden. Hittills har det dock inte varit möjligt att anpassa insamlingen av uppgifter i enlighet med detta och tillhandahålla nödvändiga uppgifter för detta diagram.

⁴⁷ Handläggningstid, avslutandegrad och antal pågående mål är standardindikatorer som fastställs av Cepej, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

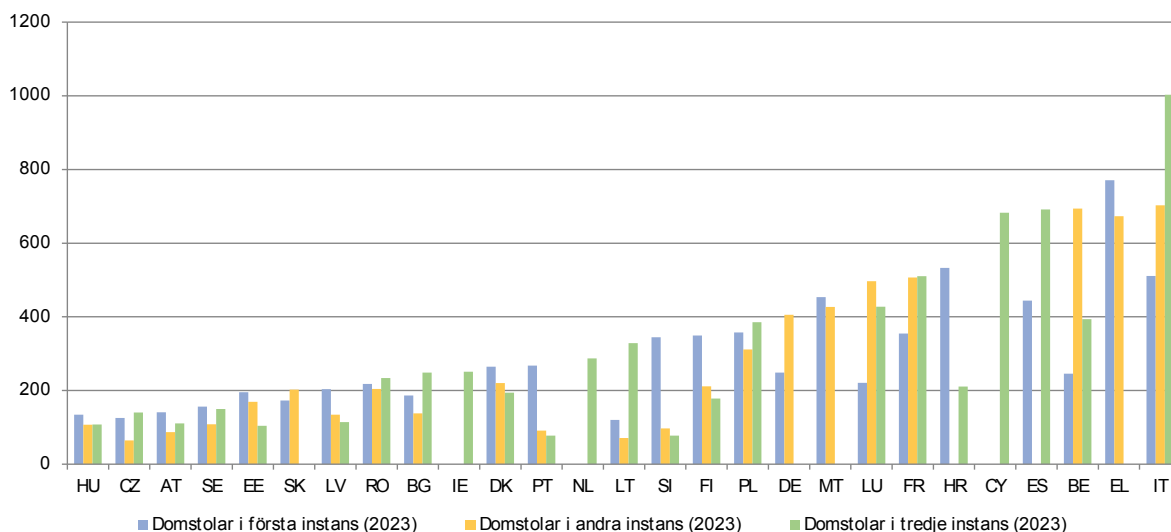
⁴⁸ Dessa år har valts för att behålla nioårsperspektivet med 2014 som referensår utan att överbelasta diagrammen. Uppgifter för 2010, 2012, 2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 och 2020 finns i Cepejs rapport.

Diagram .: Uppskattad tidsåtgång för att avgöra civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål i första instans 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

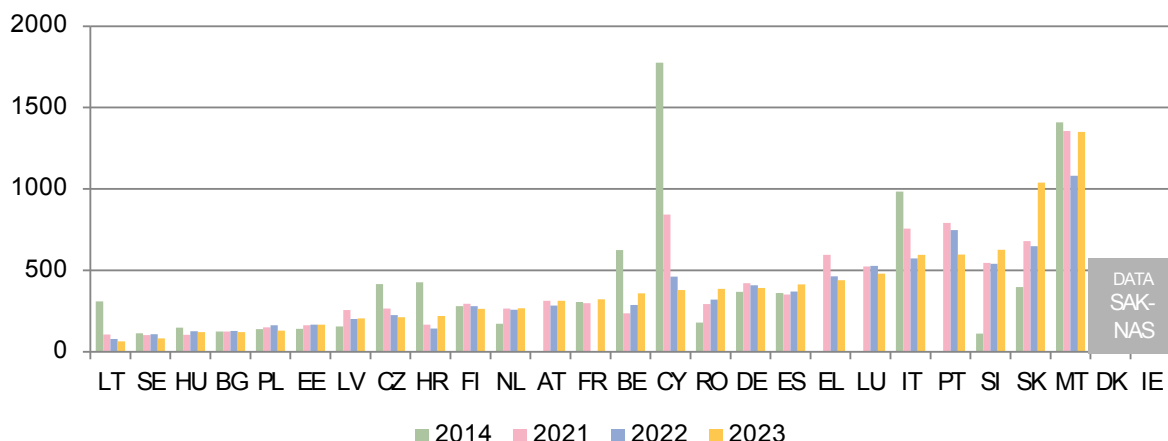
(*) I enlighet med Cepejs metod rör civilrättsliga mål och handelsmål tvister mellan parter, exempelvis avtalstvister. Civilrättsliga mål och handelsmål där det inte föreligger någon tvist rör obestridda förfaranden där det inte finns någon bestridande part, till exempel betalningsförelägganden som inte bestrids. Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser. För **Italien** påverkades målgenomströmningen av den tillfälligt minskade rättsliga verksamheten till följd av de mycket restriktiva åtgärderna för att hantera covid-19-pandemin. Uppgifterna för **Nederländerna** inkluderar mål där det inte föreligger någon tvist.

Diagram .: Uppskattad tidsåtgång för att avgöra civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål i samtliga domstolsinstanser 2023 (*) (första, andra och tredje instans/antal dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

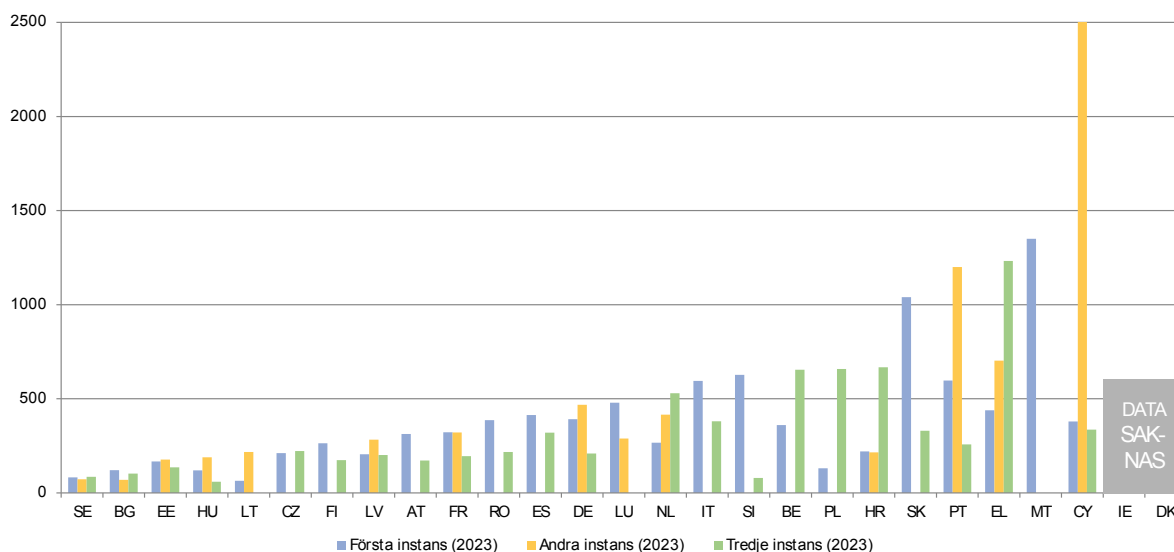
(*) Medlemsstaternas ordning i diagrammet fastställs utifrån domstolsinstansen med de längsta förfarandena i respektive medlemsstat. Inga uppgifter finns tillgängliga för domstolar i första och andra instans i **Cypern**, **Nederländerna** och **Irland**, för domstolar i andra instans i **Kroatien** och **Spanien** och för domstolar i tredje instans i **Grekland** och **Slovakien**. Domstolar i tredje instans finns inte i **Tyskland** och **Malta**. Tillgången till domstol i tredje instans kan vara begränsad i vissa medlemsstater.

Diagram .: Uppskattad tidsåtgång för att avgöra förvaltningsmål i första instans 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

(*) I enlighet med Cepejs metod rör förvaltningsmål tvister mellan enskilda och lokala, regionala eller nationella myndigheter. Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar domstolar i alla instanser. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat.

Diagram .: Uppskattad tidsåtgång för att avgöra förvaltningsmål i samtliga domstolsinstanser under 2023 (*) (första och, i förekommande fall, andra och tredje instans/antal dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

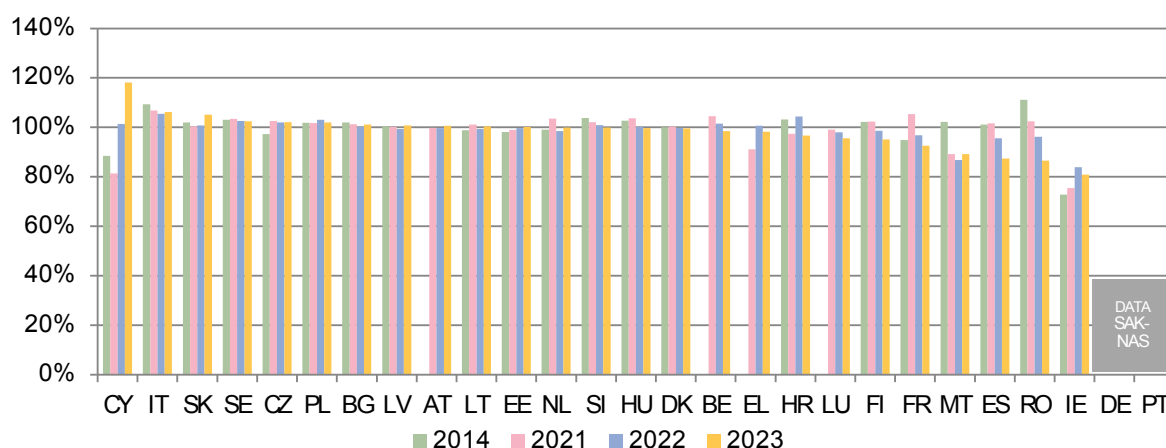

(*) Värdena för vissa medlemsstater har sänkts för presentationsändamål (**Cypern** i andra instans = 5,429). Medlemsstaternas ordning i diagrammet fastställs utifrån domstolsinstansen med de längsta förfarandena i respektive medlemsstat. Inga uppgifter finns tillgängliga för domstolar i andra instans i **Belgien**, **Tjeckien**, **Ungern**, **Malta**, **Österrike**, **Portugal**, **Rumänien**, **Slovenien**, **Slovakien** och **Finland**, eller för domstolar i tredje instans i **Letland**, **Luxemburg** och **Malta**. Högsta domstolen eller annan domstol i högsta instans är enda besvärinstans i **Tjeckien**, **Italien**, **Österrike**, **Slovenien** och **Finland**. Det finns ingen domstol i tredje instans för sådana måltyper i **Litauen**, **Luxemburg** och **Malta**. Högsta förvaltningsdomstolen är den första och enda instansen för vissa mål i **Belgien**. Tillgången till domstol i tredje instans kan vara begränsad i vissa medlemsstater. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat. I **Cypern** gjordes en betydande reform av rättssystemets organisation i juli 2023, inklusive inrättandet av en appellationsdomstol och en tredje instans.

– Avslutandegrad –

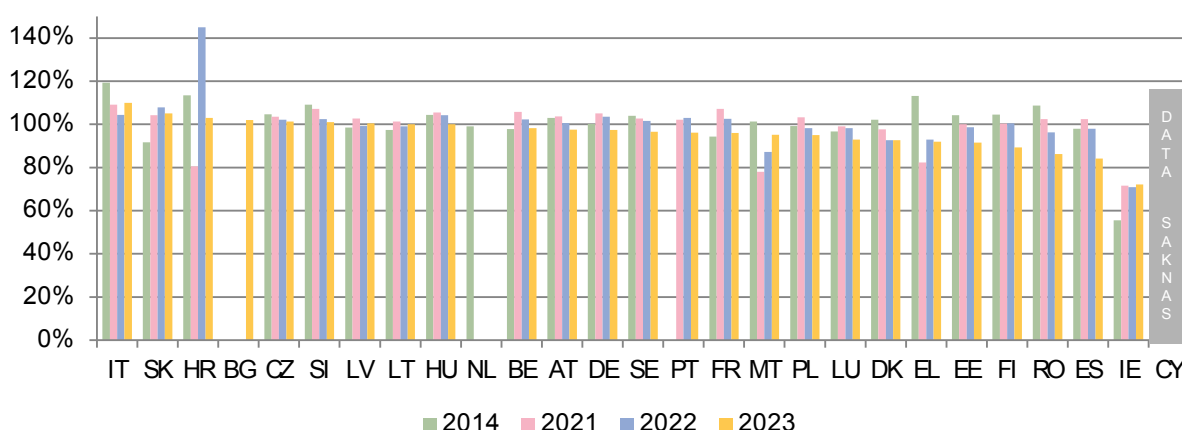
Avslutandegraden är förhållandet mellan antalet mål som avgjorts och inkommande mål. Den mäter om en domstol klarar av att handlägga mål i den takt som nya mål kommer in. När avslutandegraden är omkring 100 % eller högre innebär detta att domstolssystemet har kapacitet att avgöra minst lika många mål som antalet inkommande mål. När avslutandegraden ligger under 100 % avgör domstolarna färre mål än antalet inkommande mål.

Diagram .: Avslutandegrad för civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål, 2014, 2021–2023 (*) (första instans/i procent – värden högre än 100 % visar att domstolarna har kunnat avgöra fler mål än antalet inkommande mål, medan värden under 100 % visar motsatsen) (källa: Cepej-undersökningen)

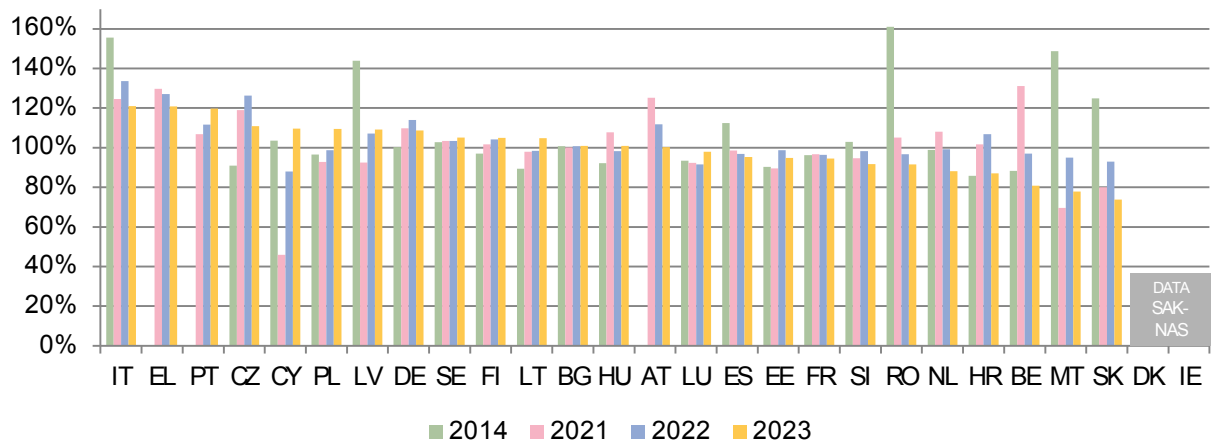
(*) I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden där det inte föreligger någon tvist), övriga registerärenden, övriga mål där det inte föreligger någon tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål. Metodförändringar i **Slovakien**. I **Irland** är antalet avslutade mål troligen för lågt rapporterat till följd av den använda metoden.

Diagram .: Avslutandegrad för civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål 2014, 2021–2023 (*) (första instans/i %) (källa: Cepej-undersökningen)

(*) Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. I **Irland** är antalet avslutade mål troligen för lågt rapporterat till följd av den använda metoden. Uppgifterna för **Nederländerna** inkluderar mål där det inte föreligger någon tvist.

Diagram .: Avslutandegrad för förvaltningsmål 2014, 2021–2023 (*) (första instans/i %)
 (källa: Cepej-undersökningen)

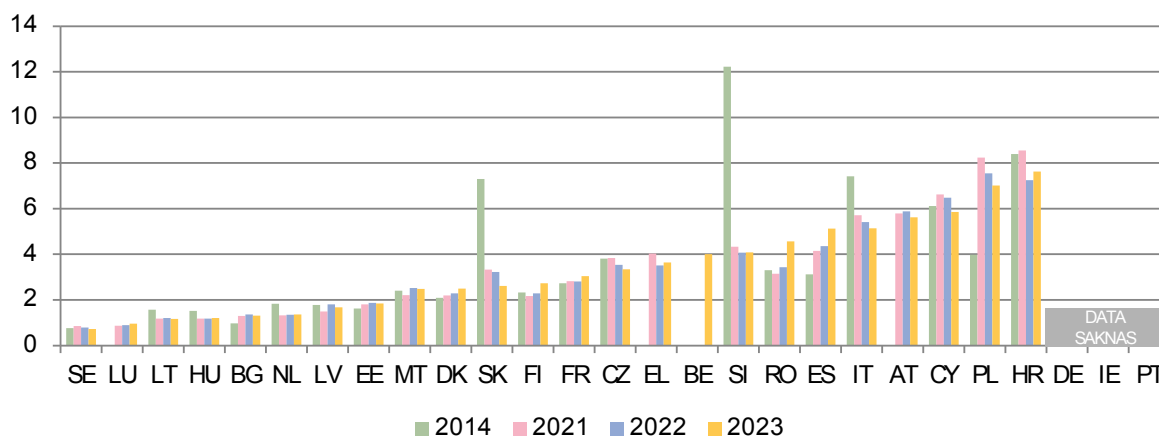

(*) Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat. I **Cypern** har antalet avgjorda mål ökat till följd av att mål prövades tillsammans, 2 724 förenade mål drogs tillbaka och en förvaltningsdomstol inrättades 2015.

– Pågående mål –

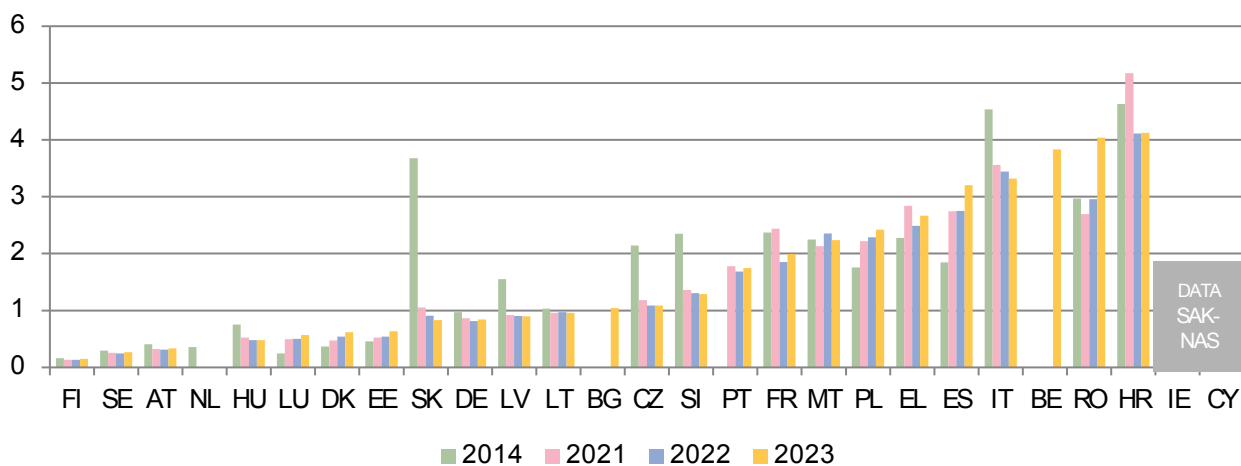
Antal pågående mål är antalet mål som är oavslutade i slutet av året i fråga. Antalet pågående mål påverkar också målgenomströmningen.

Diagram .: Antal pågående civilrättsliga mål, handelsmål och förvaltningsmål och andra mål, 2014, 2021–2023 (*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

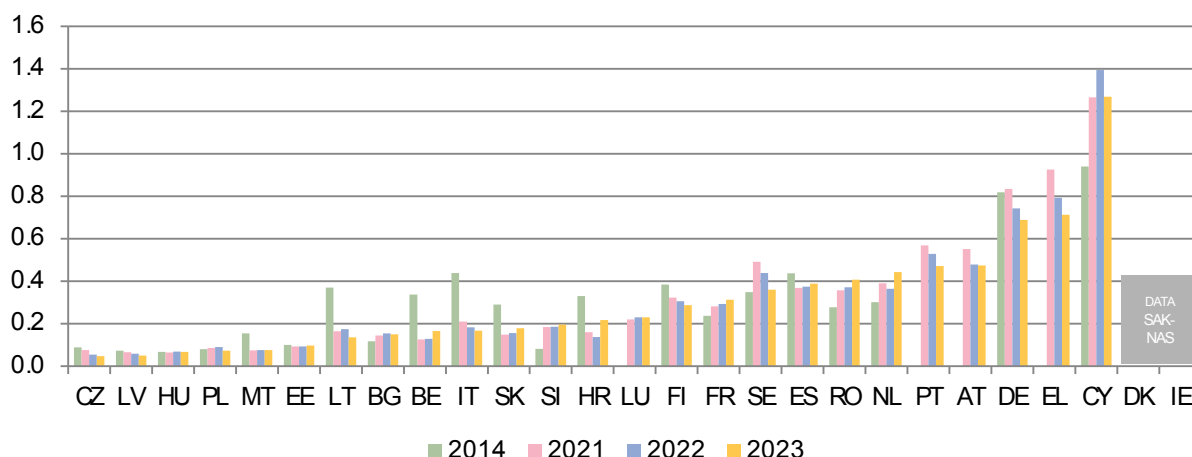
(*) I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden där det inte föreligger någon tvist), övriga registerärenden, övriga mål där det inte föreligger någon tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål. Metodförändringar i **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser.

Diagram .: Antal pågående civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål 2014, 2021–2023 (*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

(*) Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser. Uppgifterna för **Nederländerna** inkluderar mål där det inte föreligger någon tvist.

Diagram .: Antal pågående förvaltningsmål 2014, 2021–2023 (*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

(*) Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar domstolar i alla instanser. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat.

2.1.3. Effektivitet inom särskilda områden av EU-rätten

Uppgifterna i detta avsnitt kompletterar de allmänna uppgifterna om rättssystemens effektivitet. De visar den genomsnittliga handläggningstiden⁴⁹ inom särskilda områden av EU-rätten. Resultattavlan för 2025 bygger på tidigare uppgifter om konkurrens, elektronisk kommunikation, EU-varumärket, konsumentlagstiftningen, bekämpning av penningtvätt och korruption.

De sex områdena av EU-rätten valdes ut på grundval av sin relevans för den inre marknaden och företagsklimatet. Översikten över förvaltningsmyndigheternas effektivitet fortsätter i denna utgåva av resultattavlan, med uppdaterade siffror om områdena konkurrens och konsumentskydd. Generellt sett kan långa förseningar i rättsliga och administrativa förfaranden få negativa effekter på rättigheter som följer av EU-lagstiftningen, till exempel om lämpliga rättsmedel inte längre är tillgängliga eller om ett betydande ekonomiskt skadestånd inte kan utverkas. Administrativa förseningar och osäkerhet kan i vissa fall orsaka stora kostnader för företag och komplicera planerade eller befintliga investeringar⁵⁰.

– Konkurrens –

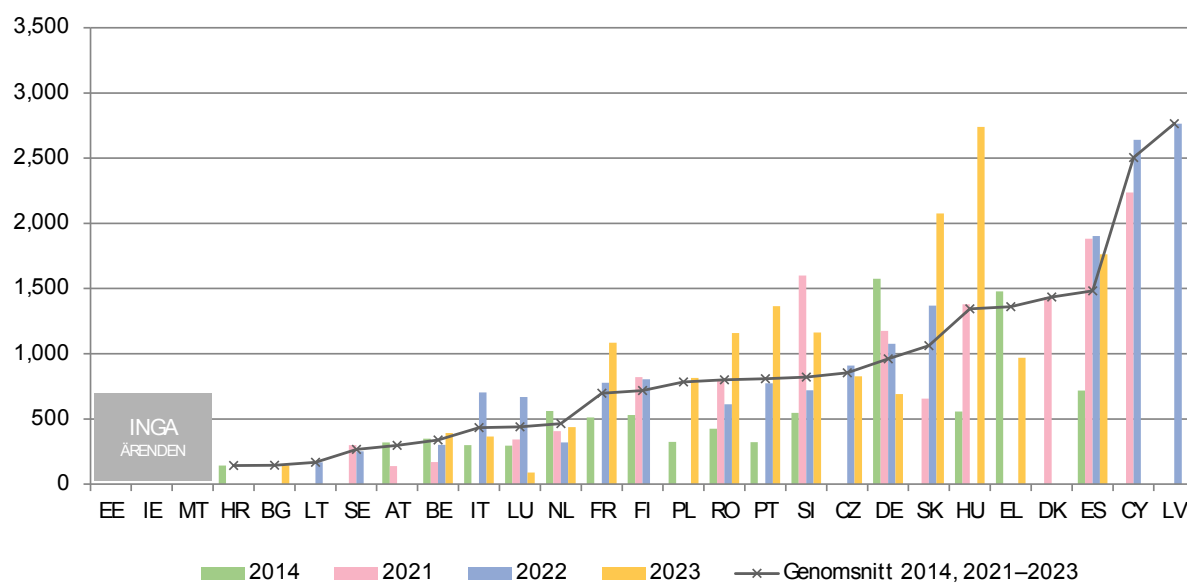
En effektiv tillämpning av konkurrensrätten är avgörande för ett attraktivt företagsklimat eftersom det garanterar att företagen kan konkurrera på lika villkor. Det främjar ekonomiska initiativ och effektivitet och leder till ett bredare urval för konsumenterna, lägre priser och

⁴⁹ Handläggningstiden inom specifika områden beräknas i kalenderdagar från den dag då en talan eller ett överklagande lämnades in till domstolen (eller ett åtal blev slutgiltigt) fram till den dag då domstolen fattade sitt beslut (diagrammen 15–22). Värdena rankas på grundval av ett vägt genomsnitt av uppgifterna för 2014 och 2021–2023 i diagram 15, 17, 18 och 19, och för 2014 och 2021–2023 i diagram 20 och 21. I diagram 16 gäller uppgifterna 2021–2023. I diagram 22 gäller uppgifterna 2021–2023. Där det inte fanns tillgängliga uppgifter för alla åren återspeglar genomsnittet tillgängliga uppgifter som visas i diagrammet beräknade utifrån samtliga ärenden, ett urval av ärenden eller – för några få länder – uppskattningar.

⁵⁰ Diagram 18 i Retention and Expansion of Foreign Direct Investment, Political Risk and Policy Responses, Världsbanksgruppen, 2019.

bättre kvalitet. Diagram 15 visar den genomsnittliga handläggningstiden för mål avseende rättslig prövning av nationella konkurrensmyndigheters beslut med tillämpning av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*EUF-fördraget*)⁵¹. Diagram 16 visar den genomsnittliga handläggningstiden vid nationella konkurrensmyndigheter med tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget.

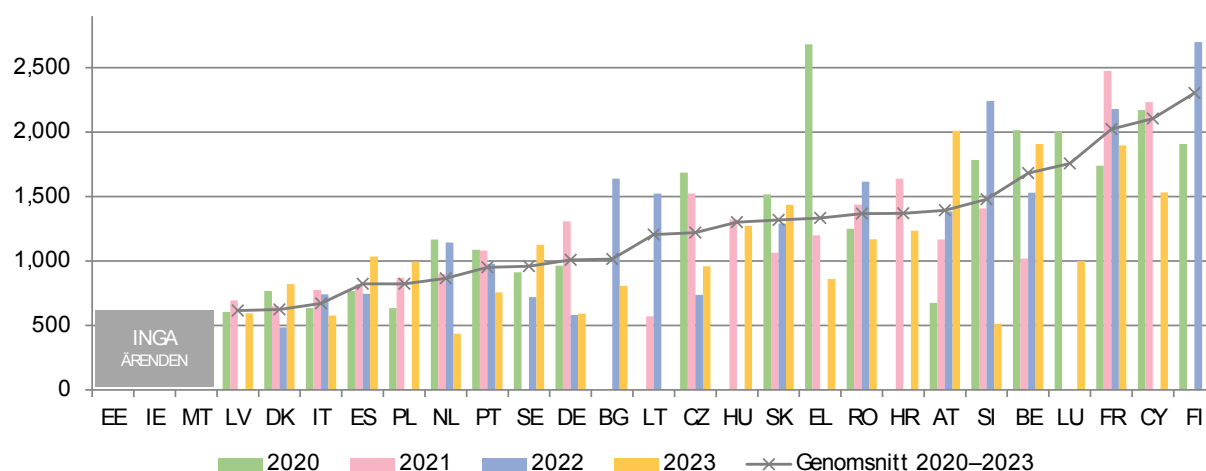
Diagram .: Konkurrens: genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen med Europeiska konkurrensnätverket)

(*) Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. **Österrike:** Uppgifterna för 2014 och 2021 omfattar kartelldomstolens beslut i sak, inte Högsta domstolens rättsliga prövning av dessa beslut. Sedan resultattavlan för rättsskipningen i EU 2024 ingår kartelldomstolens beslut i handläggningstiden vid de nationella konkurrensmyndigheterna (se nedan). **Italien:** En uppskattning av längden användes för 2014, 2021 och 2022. En tom kolumn kan indikera att medlemsstaten inte har rapporterat några mål för året i fråga. Antalet ärenden är lågt (färre än fem per år) i många medlemsstater. Detta kan leda till att de årliga uppgifterna i hög grad bygger på ett ärende som är exceptionellt långt eller kort (t.ex. i **Luxemburg** där det bara förekom ett ärende). **Spanien:** Antalet överklaganden motsvarar antalet företag som överklagade varje CNMC-beslut. **Irland:** Inte tillämpligt för 2020, 2021 och 2022, eftersom CCPC före 2023 inte hade befogenhet att fatta beslut av den relevanta typen som kunde bli föremål för rättslig prövning.

⁵¹ Se rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (Text av betydelse för EES) (EGT L 1, 4.1.2003, s. 1), särskilt artiklarna 3 och 5.

Diagram .: Konkurrens: genomsnittlig handläggningstid för förfaranden vid nationella konkurrensmyndigheter 2021–2023 (*) (antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen med Europeiska konkurrensnätverket)

(*) Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. Sedan resultattavlan för rättskipningen i EU 2024 har den genomsnittliga handläggningstiden vid de nationella konkurrensmyndigheterna beräknats enligt följande: Antalet dagar mellan den första formella utredningsåtgärden och antagandet av ett slutligt beslut av den nationella konkurrensmyndigheten (av den administrativa myndigheten eller, i medlemsstater med rättssystem, av den domstol som har befogenhet att anta ett förbudsbeslut och/eller ålägga eller bekräfta böter). Därför kan uppgifterna sedan 2024 i ovanstående diagram inte jämföras med de uppgifter som publicerats i tidigare utgåvor. Denna beräkningsmetod möjliggör jämförbara uppgifter på EU-nivå enbart för resultattavlan för rättskipningen i EU och kan skilja sig från rapporteringen på nationell nivå i vissa medlemsstater. **Tjeckien och Slovakien** har ett administrativt förfarande i två instanser. Vid överklagan prövas beslut i första instans av myndighetens organ i andra instans, vilket kan förlänga förfarandet. **Danmark:** Efter införlivandet av ECN+-direktivet övergick Danmark 2021 från ett rent straffrättsligt system till ett system där den danska konkurrensmyndigheten nu direkt kan ansöka om åläggande av böter vid en tvistemålsdomstol och anta förlikningsbeslut i sina egna administrativa förfaranden. Detta ledde till en ökning av besluten sedan 2022. För **Österrike, Danmark och Finland** omfattar handläggningstiden den sammanlagda handläggningstiden vid de administrativa och rättsliga nationella konkurrensmyndigheterna. **Österrike:** Uppgifterna omfattar förfaranden gällande en storskalig kartell inom byggsektorn. På grund av omfattningen av detta mål har förfaranden som inleddes via samma första utredningsåtgärd gradvis handlagts (och handläggs fortfarande) och avslutats. Detta snedvrider den genomsnittliga handläggningstiden. **Spanien och Italien:** Uppgifterna utesluter beslut om åtaganden som antagits av den nationella konkurrensmyndigheten. **Irland:** Gäller inte för 2020, 2021 och 2022, eftersom CCPC inte hade befogenhet att fatta egna bindande administrativa beslut i antitrustärenden förrän i september 2023 (före detta datum kunde CCPC endast vidta verkställighetsåtgärder i sådana ärenden genom domstolarna).

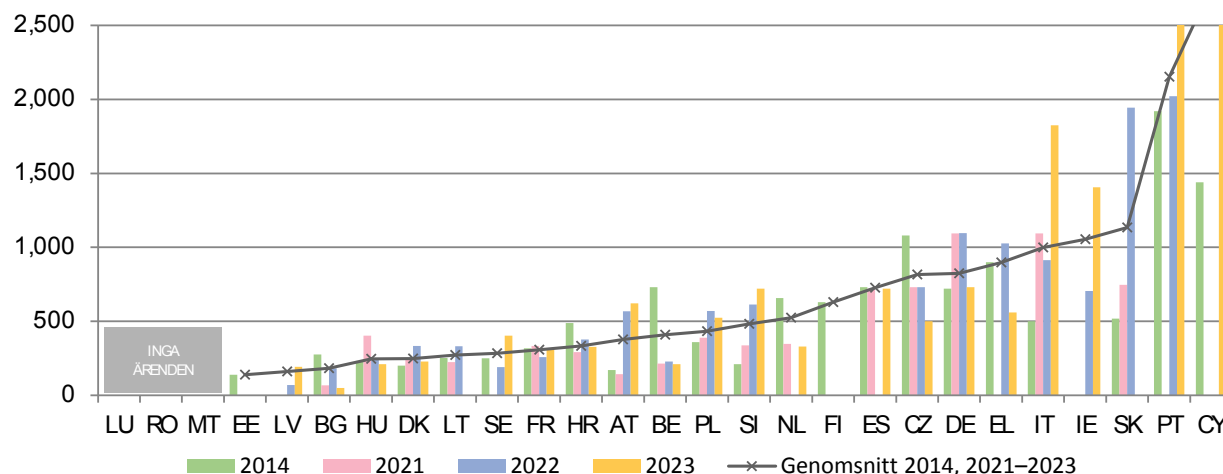
– Elektronisk kommunikation –

Syftet med EU:s lagstiftning om elektronisk kommunikation är att främja konkurrensen, bidra till utvecklingen av den inre marknaden samt generera investeringar, innovationer och tillväxt. De positiva effekterna för konsumenterna kan åstadkommas genom en ändamålsenlig tillämpning av denna lagstiftning, vilket kan leda till lägre priser för slutanvändarna och tjänster av bättre kvalitet. Diagram 17 visar den genomsnittliga handläggningstiden för rättslig prövning av nationella tillsynsmyndigheters beslut vid tillämpning av EU-lagstiftningen om elektronisk kommunikation⁵². Detta omfattar ett stort antal olika ärenden, från mer

⁵² Beräkningen gjordes på grundval av handläggningstiden för överklaganden av beslut från nationella regleringsmyndigheter vid tillämpning av nationella lagar varigenom regleringsramen för elektronisk kommunikation införlivats: direktiv 2002/19/EG (tillträdesdirektivet), direktiv 2002/20/EG (auktorisationsdirektivet), direktiv 2002/21/EG (ramdirektivet), direktiv 2002/22/EG (direktivet om

komplikerade granskningar av marknadsanalyser till ärenden som har en mer direkt konsumentinriktning.

Diagram .: Elektronisk kommunikation: genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med kommunikationskommittén)

(*) Värdena för vissa medlemsstater har sänkts för presentationsändamål (**Portugal 2023 = 2,830**). **Cypern 2023 = 3,285**). Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. Antalet mål varierar mellan medlemsstaterna. En tom kolumn visar att medlemsstaten inte har rapporterat några mål för detta år. Ibland kan det begränsade antalet relevanta fall (**Tjeckien, Danmark, Irland, Spanien, Lettland, Österrike, Portugal**) orsaka att de årliga uppgifterna i hög grad bygger på ett enda ärende som är exceptionellt långt eller kort. Detta kan leda till stora variationer i uppgifterna från ett år till ett annat. I **Danmark** ansvarar ett domstolsliknande organ i första instans för överklaganden. I **Spanien, Österrike och Polen** ansvarar olika domstolar för olika ärenden.

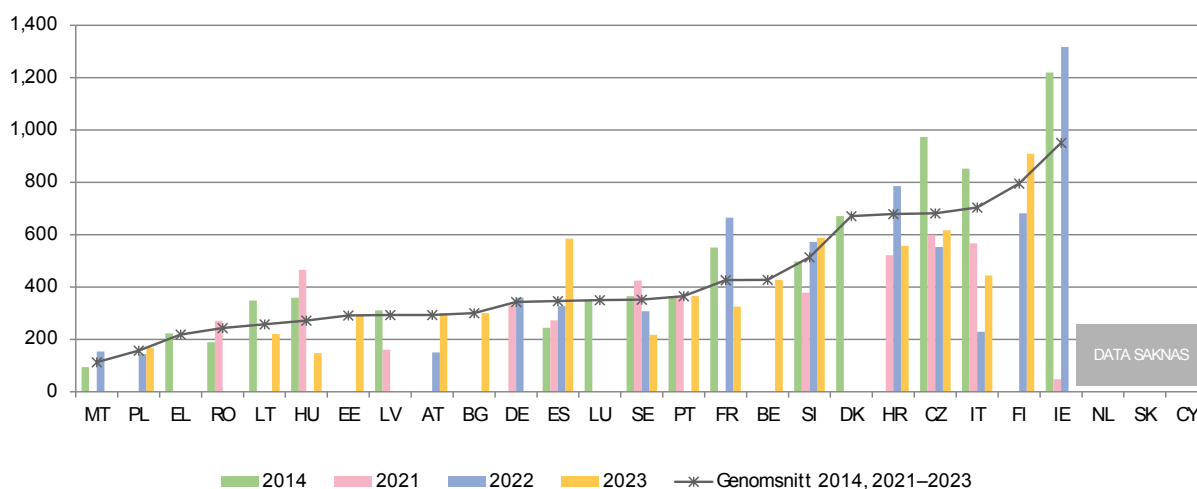
– EU-varumärken –

En effektiv tillämpning av lagstiftningen om immateriella rättigheter är central när det gäller att stimulera investeringar i innovationer. EU:s lagstiftning om EU-varumärken⁵³ ger de nationella domstolarna en betydande roll och ger dem möjlighet att agera som EU-domstolar och fatta beslut som påverkar den inre marknaden. Diagram 18 visar de genomsnittliga handläggningstiderna för tvistemål mellan privata parter om EU-varumärkesintrång.

samhällsomfattande tjänster), samt övrig relevant EU-lagstiftning, exempelvis programmet för radiospektrumpolitik och kommissionens beslut om spektrum, med undantag av direktiv 2002/58/EG om integritet och elektronisk kommunikation.

⁵³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1001 av den 14 juni 2017 om EU-varumärken (EUT L 154, 16.6.2017, s. 1).

Diagram .: EU-varumärken: genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning av mål om EU-varumärkesintring 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter)

(*) Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. **Frankrike, Italien, Litauen, Luxemburg:** Ett urval av ärenden har använts för att få fram uppgifter för vissa år. **Danmark:** Uppgifterna omfattar både mål som rör EU-varumärken och nationella varumärken inför Sjö- och handelsdomstolen. För 2023 avslutades 372 immaterialrättsliga mål. 53 var vanliga civilrättsliga mål, 275 behandlades som småmålsförfaranden och 44 var förbudsförfaranden och förelägganden. Information om handläggningstiderna är inte tillgänglig. **Grekland:** Uppgifter baserade på den viktade genomsnittliga längden från två domstolar. **Spanien:** Mål avseende andra immateriella rättigheter har tagits med i beräkningen av genomsnittlig längd. **Polen:** För 2023 beräknades det viktade genomsnittet på grundval av antalet avgjorda mål. **Finland:** För 2023 begärdes ett förhandsavgörande från domstolen i ett av de två målen. Den tid under vilken målet var under handläggning vid domstolen togs med i beräkningen av det genomsnittliga antalet dagar.

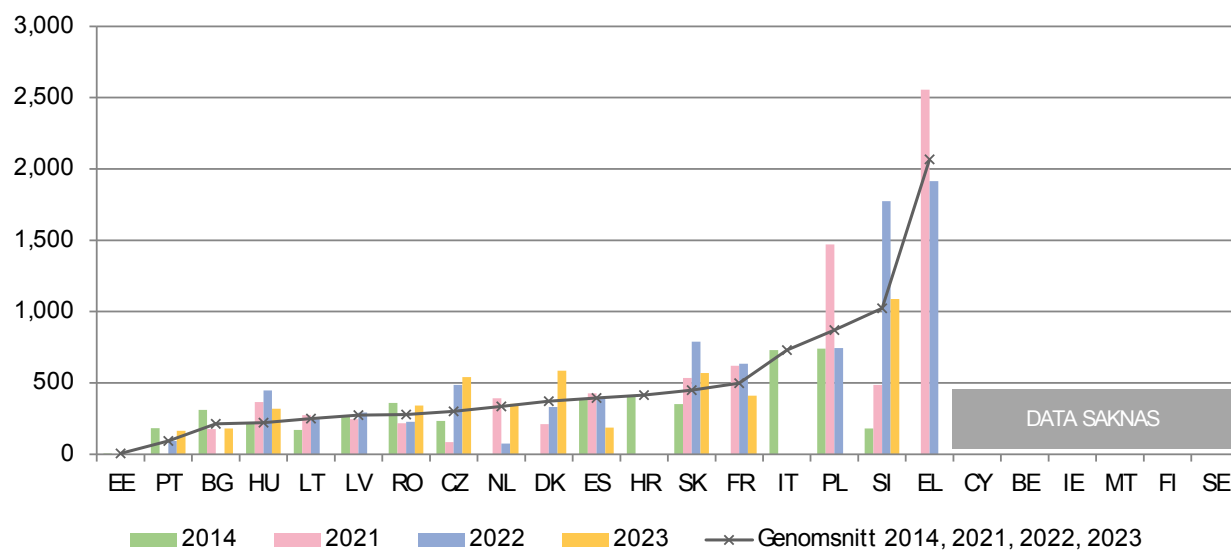
– Konsumentskydd –

En effektiv tillämpning av konsumentlagstiftningen garanterar att konsumenternas rättigheter skyddas och att företag som begår överträdelse av konsumentskyddslagstiftningen inte gynnas otillbörligt. Konsumentskyddsmyndigheter och domstolar har en viktig roll när det gäller att tillämpa EU:s konsumentlagstiftning⁵⁴ i de olika nationella tillsynssystemen. Diagram 19 visar den genomsnittliga handläggningstiden för rättslig prövning av konsumentskyddsmyndigheters beslut vid tillämpning av EU-lagstiftningen.

En effektiv tillämpning av lagstiftningen för konsumenter eller företag kan betyda att en kedja av aktörer blir involverade, vilket inte bara inbegriper domstolar utan även administrativa myndigheter. För att ytterligare klargöra denna kedja presenteras uppgifter om konsumentskyddsmyndigheternas handläggningstid. Av diagram 20 framgår de nationella konsumentskyddsmyndigheternas genomsnittliga handläggningstider för att fatta förvaltningsbeslut 2014 och 2021–2023. Besluten inbegriper: Fastställande av överträdelse av konsumentlagstiftningen, interimistiska åtgärder, förelägganden om att upphöra med överträdelsen och att avhålla sig från framtida överträdelse, inledande av rättsliga förfaranden och avslutande av ärenden.

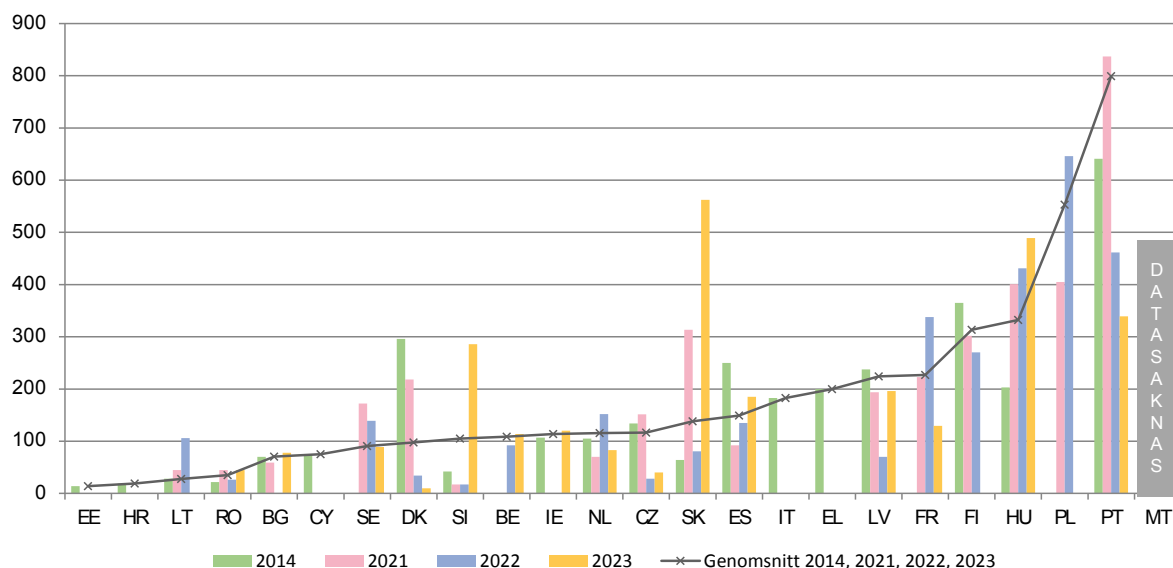
⁵⁴ Diagram 20 och 21 avser tillämpningen av direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal (93/13/EEG), direktivet om försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (1999/44/EG), direktivet om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG), direktivet om konsumenträttigheter (2011/83/EU) samt de nationella genomförandebestämmelserna.

Diagram .: Konsumentkydd: genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med nätverket för konsumentkyddssamarbete)

(*) Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. **Tyskland, Luxemburg, Österrike:** Scenariot är inte tillämpligt eftersom konsumentkyddsmyndigheterna inte har befogenheter att fatta beslut om överträdelse av de relevanta konsumentkyddsbestämmelserna. **Grekland och Rumänien** lämnade en uppskattning av den genomsnittliga handläggningstiden för vissa år.

Diagram .: Konsumentkydd: genomsnittlig handläggningstid för konsumentkyddsmyndigheternas administrativa beslut 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med nätverket för konsumentkyddssamarbete)

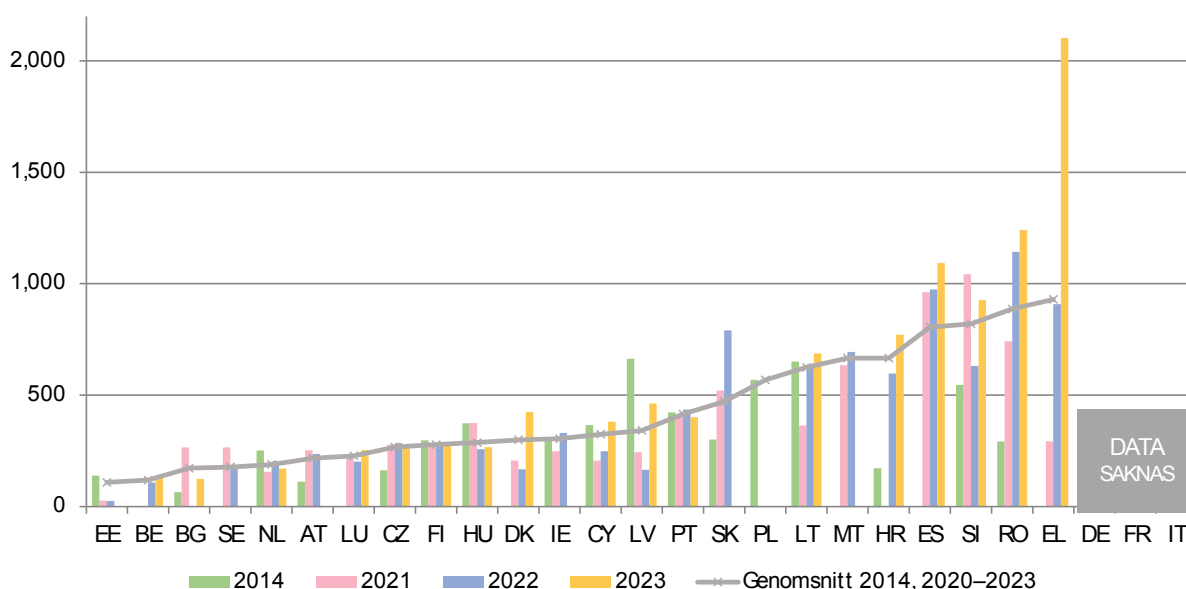

(*) Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. **Tyskland, Luxemburg, Österrike:** Inte tillämpligt eftersom konsumentkyddsmyndigheterna inte har befogenheter att fatta beslut om överträdelse av de relevanta konsumentkyddsbestämmelserna. **Danmark, Grekland, Frankrike, Rumänien och Finland** lämnade en uppskattning av den genomsnittliga handläggningstiden för vissa år.

– Penningtvätt –

Förhindrande och bekämpning av penningtvätt⁵⁵ berövar brottslingar resurser för att begå olagliga handlingar och avvecklar effektivt nätverk för organiserad brottslighet, och är dessutom avgörande för de finansiella institutens sundhet, integritet och stabilitet, tilltron till det finansiella systemet och rättvis konkurrens på den inre marknaden⁵⁶. Penningtvätt kan motverka utländska investeringar, snedvrider de internationella kapitalflödena och ha negativ inverkan på ett lands makroekonomiska situation. Detta kan resultera i lägre välfärd och därmed dränera mer produktiv verksamhet på resurser⁵⁷. Enligt direktivet om bekämpning av penningtvätt ska medlemsstaterna föra statistik om effektiviteten hos sina system för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism⁵⁸. I samarbete med medlemsstaterna har uppgifter om de rättsliga aspekterna av de nationella systemen mot penningtvätt samlats in via ett aktualiserat frågeformulär. Av diagram 21 framgår den genomsnittliga handläggningstiden för förstainstansärenden som rör penningtvättbrott.

Diagram .: Penningtvätt: genomsnittlig handläggningstid för domstolsärenden 2014, 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen och expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism)

(*) *Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. För **Portugal**: För varje rättsligt distrikt filtrerades databasen efter relevanta kriterier för att få fram uppgifter om penningtvättsmål; för att beräkna genomsnittligt antal dagar beaktades datum för överträdelse och datum för slutligt beslut eller avskrivning. **Cypern**: Ärenden som rör grova brott inför domstolen för grövre brott prövas i genomsnitt inom ett år. För mindre grova brott inför distriktsdomstolarna tar det längre tid innan de prövas. **Slovakien**: Uppgifterna motsvarar den genomsnittliga handläggningstiden totalt, inbegripet vid appellationsdomstol.*

– *Korruptionsbekämpning* –

⁵⁵ EU-lagstiftningen behandlar kampen mot penningtvätt genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1673 av den 23 oktober 2018 om bekämpande av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser.

⁵⁶ Skäl 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

⁵⁷ IMF:s faktablad av den 8 mars 2018, <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

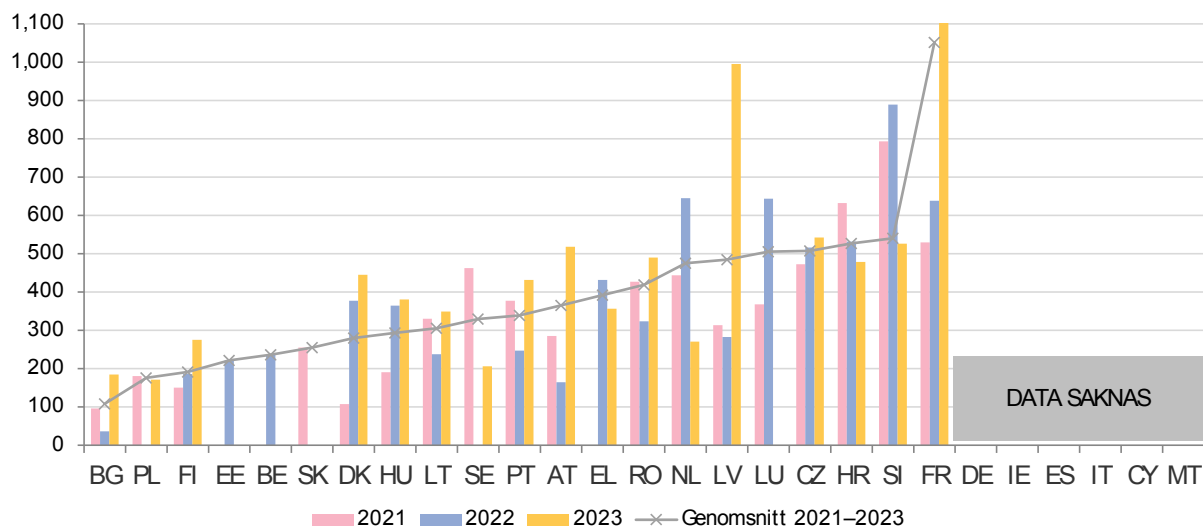
⁵⁸ Artikel 44.1 i direktiv (EU) 2015/849. Se även den ändrade artikel 44 i direktiv (EU) 2018/843 som trädde i kraft i juni 2018 och skulle ha införlivats av medlemsstaterna senast i januari 2020.

Korruption är ett hinder för hållbar ekonomisk tillväxt, eftersom den avleder resurser från produktiva resultat, undergräver effektiviteten i de offentliga utgifterna och fördjupar de sociala ojämlikheterna. Den hindrar den inre marknaden från att fungera effektivt och smidigt, skapar osäkerhet i affärsverksamheten och hämmar investeringar. Korruption är särskilt svårhanterligt eftersom båda parter som är inblandade i korruptionsfall allmänt sett har ett intresse av att hålla det hemligt, till skillnad från vad som gäller vid de flesta andra brott. Detta bidrar också till att det generellt är svårt att fastställa korruptionsfallens omfattning inom EU. Korruption är ett särskilt allvarligt brott med ett gränsöverskridande inslag som tas upp i artikel 83.1 i EUF-fördraget och som endast kan hanteras effektivt med gemensamma minimiregler i hela EU. Den 3 maj 2023 lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om bekämpande av korruption genom straffrättsliga bestämmelser åtföljt av ett gemensamt meddelande om kampen mot korruption⁵⁹. Förslaget till direktiv uppdaterar och harmoniserar EU:s bestämmelser om definitioner av och påföljder för korruptionsbrott, för att säkerställa en hög standard för kampen mot alla typer av korruptionsbrott (dvs. tagande och givande av mutor, men även förskingring, handel med inflytande, missbruk av tjänsteställning, försvårande av rättslig utredning och olagligt berikande kopplat till korruptionsbrott) för att bättra förebygga korruption och för att förbättra kontrollen av efterlevnaden. Ett nytt frågeformulär utvecklades tillsammans med medlemsstaterna 2022 för att samla in uppgifter om handläggningstiden i förstainstansdomstolar för ärenden som rör mutbrott, se diagram 22⁶⁰ nedan.

⁵⁹ Förslag till direktiv om bekämpande av korruption COM(2023) 234 och *Gemensamt meddelande om kampen mot korruption* JOIN(2023) 12 final.

⁶⁰ Denna uppgiftsinsamling var inriktad på brottmålsdomstolar i första instans, som vanligtvis bidrar till största delen av handläggningstiden för brottmål.

Diagram .: Korruption (mutbrott): genomsnittlig handläggningstid för domstolsärenden 2021–2023 (*) (första instans/antal dagar) (källa: Europeiska kommissionen och de nationella kontaktpunkterna för korruptionsbekämpning)

(*) Genomsnittet viktas med antalet ärenden under respektive år. Inget svar på denna fråga från **Tyskland, Irland, Spanien, Italien, Cypern, Malta, Nederländerna**. I denna beräkning för 2022 är startpunkten den dag då åklagarmyndigheten kallar svaranden till domstol och slutpunkten den dag då domaren i första instans avger slutgiltig dom. Genomsnittlig handläggningstid för de 35 målen ovan är 645 dagar. Ett ärende är dock ofta inte redo för domstol vid denna startpunkt, utan det tar en viss tid innan det kan läggas fram för förhandling. Den genomsnittliga tiden från första förhandling till slutgiltig dom är 194 dagar.

2.1.4. Sammanfattning av rättssystemens effektivitet

Ett effektivt domstolsväsende kan hantera ärendebelastningen och eftersläpande mål och utfärdar beslut utan onödigt dröjsmål. De viktigaste indikatorer som används i resultattavlan för att övervaka rättssystemens effektivitet är **handläggningstiden** (målgenomströmning eller genomsnittlig tid i antal dagar som behövs för att avgöra ett mål), **avslutandegraden** (förhållandet mellan antalet mål som avgjorts och inkommande mål) och antalet **pågående mål** (som ännu inte färdigbehandlats i slutet av året).

Allmänna uppgifter om effektivitet

Resultattavlan för 2025 innehåller uppgifter om effektiviteten under nio års tid (2014–2023). Tidsintervallet uppdaterades från 2012 till 2014 för att möjliggöra bättre tillgång till data, samtidigt som en liknande längd bibehölls för att göra det möjligt att se vissa tendenser. Tidsspannet gör det även möjligt att ta hänsyn till att det ofta tar tid innan effekterna av rättsliga reformer visar sig.

Uppgifterna från 2014 till 2023 om civilrättsliga och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål visar på en positiv utveckling i de flesta fall. Efter nedgången i effektivitet som observerades 2020, eventuellt orsakad av covid-19-pandemin, såg vi 2021 och (i ännu högre grad) 2022 att effektivitetsnivån var tillbaka på 2019 års nivå. Under 2023 har vissa av de medlemsstater som rapporterar uppgifter fortsatt att förbättra sin effektivitet, medan effektivitetsnivåerna i andra förblev stabila. Detta visar effekten av de åtgärder som medlemsstaterna vidtagit för att göra sina system mer motståndskraftiga mot framtida störningar.

Det har skett en viss positiv utveckling i de medlemsstater som under de senaste åren har ansetts stå inför särskilda utmaningar inom ramen för den europeiska planeringsterminen⁶¹.

- I 16 av medlemsstaterna har **handläggningstiden i domstolsförfaranden i första instans**, baserat på befintliga uppgifter, fortsatt att minska eller legat på en stabil nivå sedan 2014 i den breda kategorin ”alla mål” (diagram 4). I kategorin ”civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål” (diagram 5) har handläggningstiden i domstolsförfaranden i första instans fortsatt att minska eller legat på en stabil nivå i 13 medlemsstater. Jämfört med föregående år visar diagrammen 4 och 5 en minskad handläggningstid i åtta medlemsstater, i varje kategori, i vissa fall till under 2020 års nivåer. I förvaltningsmål (diagram 7) har handläggningstiden minskat eller legat på en stabil nivå sedan 2012 i ungefär 15 medlemsstater. Jämfört med föregående år minskade handläggningstiden för förvaltningsmål i tolv medlemsstater under 2023.

⁶¹ Inom ramen för den europeiska planeringsterminen 2019 riktade rådet, på förslag av kommissionen, landsspecifika rekommendationer till sju medlemsstater avseende deras rättssystem (Kroatien, Italien, Cypern, Ungern, Malta, Portugal och Slovakien) och till åtta medlemsstater 2020 (Kroatien, Italien, Cypern, Ungern, Malta, Polen, Portugal och Slovakien). På grund av det pågående förfarandet inom faciliteten för återhämtning och resiliens utfärdades inga landsspecifika rekommendationer under 2021. År 2022 hade två medlemsstater (Polen och Ungern) landsspecifika rekommendationer som rör rättsväsendets oberoende. År 2023 nämndes dessutom rättssystemet i förhållande till två medlemsstater (Ungern och Polen). År 2023 mottog endast Polen en landsspecifik rekommendation om sitt rättssystem, som grundades på den landsspecifika rekommendationen från 2022. Under 2024 mottog Slovakien en landsspecifik rekommendation om rättssystemet och ramen för korruptionsbekämpning, Ungern mottog en landsspecifik rekommendation om rättsstatsprincipen mer allmänt, medan Bulgarien mottog en landsspecifik rekommendation om tillsynsmyndigheterna och deras oberoende. Enligt kommissionens förslag från juni 2025 upprepar de landsspecifika rekommendationerna samma frågor för Slovakien, Ungern och Bulgarien. Dessutom tar de upp effektiviteten hos åtgärderna mot korruption för Bulgarien och lagstiftningsprocessen för Slovakien, medan en landsspecifik rekommendation om rättslig effektivitet utfärdas till Spanien. Flera planer för återhämtning och resiliens omfattar åtgärder för att öka rättsväsendets effektivitet, kvalitet eller oberoende.

- I resultattavlan presenteras uppgifter om **handläggningstiden i samtliga domstolsinstanser** för civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (diagram 6) och förvaltningsmål (diagram 8). Uppgifterna visar att i fem av de medlemsstater som konstaterats stå inför utmaningar när det gäller handläggningstidens längd vid domstolar i första instans har högre instanser varit mer effektiva. I fem andra medlemsstater som har problem är handläggningstiden dock längre i högre instanser än i domstolarna i första instans.
- I den breda kategorin ”alla mål” och kategorin civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (diagrammen 9 och 10) är det totala antalet medlemsstater med en **avslutandegrad** på mer än 100 % detsamma som 2022. Under 2023 rapporterade 18 medlemsstater, inklusive de som brottas med problem, en hög avslutandegrad (över 97 %). Detta innebär att domstolarna generellt sett är kapabla att hantera inkommande mål inom dessa kategorier. I 14 medlemsstater låg avslutandegraden för förvaltningsmål 2023 (diagram 11) i stort sett kvar på samma nivå som under 2022. Avslutandegraden för förvaltningsmål är i allmänhet lägre än inom andra kategorier av mål, men 15 medlemsstater fortsätter att göra goda framsteg. Sju medlemsstater som står inför utmaningar rapporterar en ökning av avslutandegraden för förvaltningsmål sedan 2014.
- Sedan 2014 har situationen varit stabil eller fortsätter att förbättras i fyra av de medlemsstater som står inför de största utmaningarna när det gäller **eftersläpning**, oavsett kategori av mål (diagram 12). Trots att antalet pågående mål ökade under 2023 förblev antalet pågående mål stabilt vad gäller civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (diagram 13) och förvaltningsmål (diagram 14) i tio medlemsstater. Betydande skillnader kvarstår dock mellan de medlemsstater som har förhållandevis få pågående mål och de som har ett stort antal pågående mål.

Effektivitet inom särskilda områden av EU-rätten

Uppgifterna om den genomsnittliga handläggningstiden inom särskilda områden av EU-rätten (diagrammen 15–22) ger en uppfattning om hur rättssystemen fungerar vid konkreta typer av företagsrelaterade tvister.

Uppgifter om effektiviteten inom särskilda rättsområden samlas in utifrån väldefinierade scenarier, så antalet relevanta ärenden kan vara lågt. Dessa uppgifter visar dock den faktiska genomsnittliga handläggningstiden för alla relevanta mål inom särskilda områden under ett visst år, jämfört med den beräknade handläggningstid som anges i de allmänna uppgifterna om effektivitet. Det bör noteras att medlemsstater som inte förefaller stå inför utmaningar baserat på de allmänna uppgifterna om effektivitet uppger att de har en betydligt längre genomsnittlig handläggningstid på särskilda områden inom EU-rätten. Samtidigt kan handläggningstiden inom olika specifika områden variera kraftigt i en och samma medlemsstat.

En annan siffra som infördes förra året inriktas på handläggningstiden för straffrättsliga mål, i synnerhet sådana som handlar om mutbrott, och visar på effektivitetsnivån inom det området av EU-rätten.

Slutligen fortsätter resultattavlan för 2025 att ge insikt i effektiviteten i hela tillämpningskedjan, något som är viktigt för ett positivt affärs- och investeringsklimat. När det gäller konkurrensrättsliga mål finns det exempelvis diagram som visar handläggningstid vid den nationella konkurrensmyndigheten och för rättslig prövning av myndighetens beslut.

- Vad gäller **rättslig prövning av konkurrensärenden** (diagram 15) ökade den totala ärendebelastningen för domstolarna i EU. Handläggningstiden minskade eller låg kvar på en stabil nivå i fem medlemsstater, medan den ökade i sju. Trots denna

måttligt positiva trend rapporterade sju medlemsstater en genomsnittlig handläggningstid på mer än 1 000 dagar 2023. Vad gäller **förfaranden vid de nationella konkurrensmyndigheterna** (diagram 16) rapporterade elva medlemsstater att förfarandena tog mindre än 1 000 dagar. Bland de medlemsstater som uppges ha problem med effektiviteten i rättslig prövning av konkurrensärenden hör tre till de mest effektiva när det gäller förfaranden vid de nationella konkurrensmyndigheterna.

- Vad gäller **elektronisk kommunikation** (diagram 17) minskade domstolarnas ärendebelastning jämfört med tidigare år, vilket innebar en fortsättning av den positiva trend som observerats under 2022 avseende minskade handläggningstider. Under 2023 rapporterade nio medlemsstater en minskning av de genomsnittliga handläggningstiderna jämfört med 2022 eller att denna siffra förblivit oförändrad, och sju rapporterade ökningsar.
- När det gäller **EU-varumärkesinrång** (diagram 18) minskade den totala ärendebelastningen överlag under 2023 jämfört med 2022. Fyra av medlemsstaterna hanterade sin ärendebelastning mer effektivt och rapporterade minskade eller stabila handläggningstider, medan den genomsnittliga handläggningstiden ökade markant i sex medlemsstater.
- Inom området för **EU:s konsumentlagstiftning** kan man utläsa den eventuella sammantagna effekten av tillämpningskedjan som utgörs av såväl förvaltnings- som domstolsförfaranden (diagrammen 19 och 20). Under 2023 rapporterade sex medlemsstater att deras konsumentskyddsmyndigheter i genomsnitt fattade beslut i ärenden som omfattas av EU:s konsumentlagstiftning på mindre än tre månader. I nio andra medlemsstater tog de upp till ett år. I de fall konsumentskyddsmyndigheternas beslut överklagades i domstol varierade trenderna för handläggningstid för rättslig prövning av förvaltningsbeslut under 2023, med ökningsar i fem medlemsstater och minskningsar i fem andra jämfört med 2022. I två medlemsstater är den genomsnittliga handläggningstiden för rättslig omprövning fortfarande längre än 1 000 dagar.
- Effektiva åtgärder för att bekämpa **penningtvätt** är avgörande för att skydda det finansiella systemet, säkerställa rättvis konkurrens och förhindra negativa ekonomiska konsekvenser. Alltför långa förfaranden kan hämma EU:s förmåga att bekämpa penningtvätt eller minska effektiviteten av insatser som görs på området. I diagram 21 anges aktualiserade uppgifter om handläggningstiden för ärenden som rör penningtvättbrott. Det visar att den genomsnittliga handläggningstiden för förstainstansärenden är upp till ett år i sju av medlemsstaterna, medan den är upp till två år i fem medlemsstater och upp till 3,5 år i fem medlemsstater⁶².
- **Korruption** är ett särskilt allvarligt brott med en gränsöverskridande dimension. Det har negativa ekonomiska konsekvenser och kan endast hanteras effektivt med gemensamma minimiregler i hela EU. I resultattavlan ges uppgifter om handläggningstiden för ärenden som rör mutbrott. Diagram 22 visar olika nivåer för tillgång till uppgifter i medlemsstaterna, och skillnader i den genomsnittliga handläggningstiden vid brottmålsdomstolar i första instans. Om man tittar på 2023 års uppgifter avslutas förfarandena inom ungefär ett år i åtta medlemsstater. I de

⁶² Genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1673 av den 23 oktober 2018 om bekämpande av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser undanröjs vissa rättsliga hinder som kan fördröja lagföring, såsom en regel att lagföring av penningtvättbrott kan inledas först när förfarandet gällande förbrottet har avslutats. Medlemsländerna skulle ha införlivat direktivet senast den 8 december 2020.

återstående sju, för vilka uppgifter finns tillgängliga, kan förfarandena pågå i upp till omkring två år. Generellt återspeglar mutbrottens komplexitet när det gäller lagföring och dömande hur allvarliga de är till sin natur, vilket även tar sig uttryck i handläggningstiden.

2.2. Rättssystemens kvalitet

Det finns ingen universalmetod för att mäta kvaliteten i rättssystemen. Resultattavlan för 2025 fortsätter att undersöka faktorer som allmänt anses vara relevanta för att förbättra rättssystemens kvalitet. Faktorerna delas in i fyra kategorier:

1. Tillgång till rättslig prövning för allmänheten och för företag.
2. Lämpliga ekonomiska resurser och personalresurser.
3. Tillgång till verktyg för bedömning.
4. Digitalisering.

2.2.1. Tillgång till rättslig prövning

Det krävs tillgänglighet i hela rättskipningskedjan för att göra det möjligt för alla människor, inbegripet personer som riskerar att diskrimineras, äldre personer och brottsoffer, att få relevant information – om rättsväsendet, om hur man väcker talan och de relaterade ekonomiska aspekterna och om hur handläggningen fortskrider fram till dess att förfarandet har slutförts – och få tillgång till domen på internet.

– *Rättshjälp, domstolsavgifter och juridiska kostnader* –

Rättegångskostnader är en viktig faktor som avgör tillgången till rättslig prövning. Höga rättegångskostnader, inbegripet domstolsavgifter⁶³ och juridiska kostnader⁶⁴, kan hindra tillgången till rättslig prövning. Rättegångskostnader i civilrättsliga och handelsrättsliga mål är inte harmoniserade på EU-nivå. De regleras i den nationella lagstiftningen och varierar mellan medlemsstaterna.

Tillgång till rättshjälp är en grundläggande rättighet som är inskriven i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna⁶⁵. Rättshjälp ger tillgång till rättslig prövning för dem som inte kan betala rättegångskostnaderna. De flesta medlemsstater beviljar rättshjälp baserat på de sökandes inkomster⁶⁶.

⁶³ Domstolsavgifter avser det belopp som ska betalas för att inleda andra förfaranden än straffrättsliga förfaranden vid en domstolsinstans.

⁶⁴ Juridiska kostnader är det arvode som advokater tar ut av sina klienter.

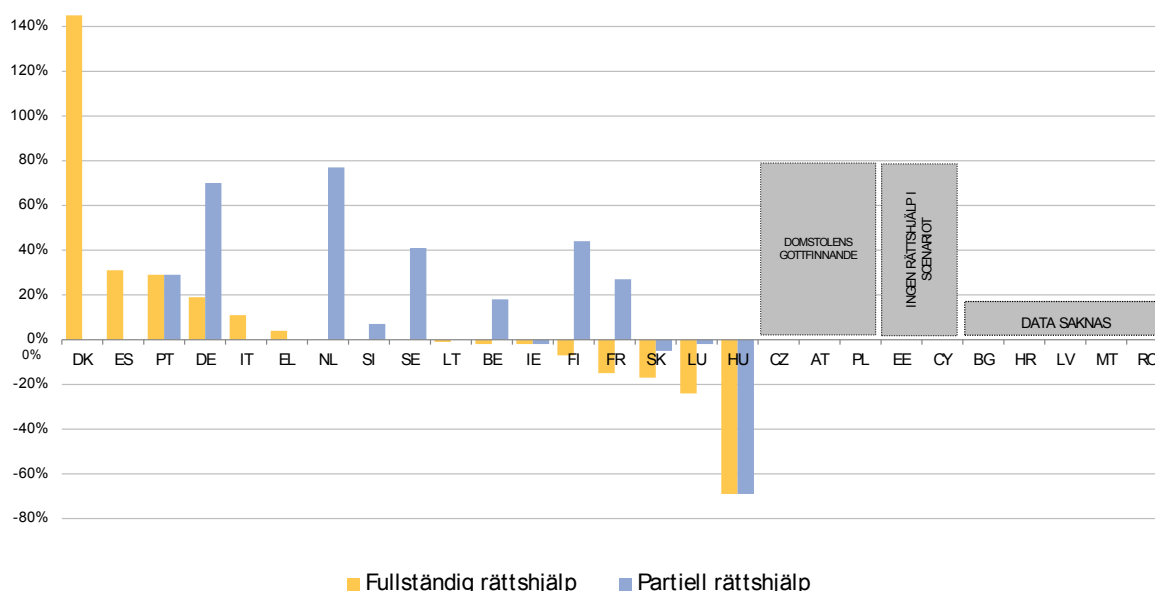
⁶⁵ Artikel 47.3 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

⁶⁶ Medlemsstaterna använder olika metoder för att fastställa gränsen för att vara berättigad till rättshjälp, t.ex. olika referensperioder (månatliga/årliga inkomster). I 14 av medlemsstaterna finns också gränser för de sökandes förmögenhet. Detta beaktas inte i diagrammet. I Belgien, Bulgarien, Irland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Ungern, Litauen, Luxemburg, Nederländerna och Portugal är vissa grupper av personer (t.ex. personer som mottar vissa förmåner) automatiskt berättigade till rättshjälp i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister. Ytterligare kriterier som medlemsstaterna kan använda, såsom sakförhållandena i målet, återspeglas inte i diagrammet. Även om det inte direkt rör detta diagram bör det noteras att rättshjälpen i flera medlemsstater (Österrike, Tjeckien, Tyskland, Danmark, Italien, Nederländerna, Polen och Slovenien) inte är begränsad till fysiska personer. I Estland baseras beslut om att bevilja rättshjälp inte på sökandens ekonomiska resurser. I Irland tas hänsyn till sökandens disponibla tillgångar för partiell rättshjälp. I Lettland är uppgifterna inte jämförbara med föregående år på grund av anpassningen av beräkningsmetoden.

I diagram 23 visas förutsättningar för fullständig eller partiell rättshjälp i ett konkret exempel på konsumentmål rörande en fordran på 6 000 euro. I diagrammet jämförs inkomstgränserna för beviljande av rättshjälp uttryckt som en procentandel av Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk i varje medlemsstat⁶⁷. Om gränsen för rättshjälp är 20 % betyder det till exempel att en sökande vars inkomst är 20 % högre än Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk i sökandens medlemsstat ändå kan erhålla rättshjälp. Om gränsen för rättshjälp är ett värde under 0 betyder det däremot att en person med en inkomst under tröskelvärdet för fattigdomsrisk eventuellt inte är berättigad till rättshjälp.

Nio medlemsstater använder två rättshjälpssystem – ett som täcker 100 % av kostnaderna i samband med tvister (*fullständig rättshjälp*) och ett som täcker delar av kostnaderna (*partiell rättshjälp*) – med olika kriterier för vem som är berättigad till rättshjälp enligt respektive system. I tio medlemsstater finns antingen ett system för fullständig rättshjälp eller ett system för partiell rättshjälp, men inte båda. I fyra medlemsstater är det domstolarna som fattar beslut om rättshjälp.

Diagram .: Inkomstgräns för rättshjälp i ett specifikt konsumentmål 2024(*) (skillnader i % jämfört med Eurostats fattigdomströskel) (källa: Europeiska kommissionen med Rådet för advokatsamfunden i Europeiska unionen [CCBE]⁶⁸)

(*) Uträkningarna bygger på Eurostats gränser för risk för fattigdom 2023. **Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Slovenien, Slovakien, Finland:** För rättshjälp tas hänsyn även till sökandens disponibla tillgångar. **Grekland:** Den årliga kapitalinkomsten för mottagare av rättshjälp får inte överstiga 2/3 av de lägsta årslönerna enligt gällande lagstiftning. **Luxemburg:** Ett partiellt rättshjälpssystem infördes. Det finns inget specifikt tröskelvärde, utan beviljande av rättshjälp beror på sökandens

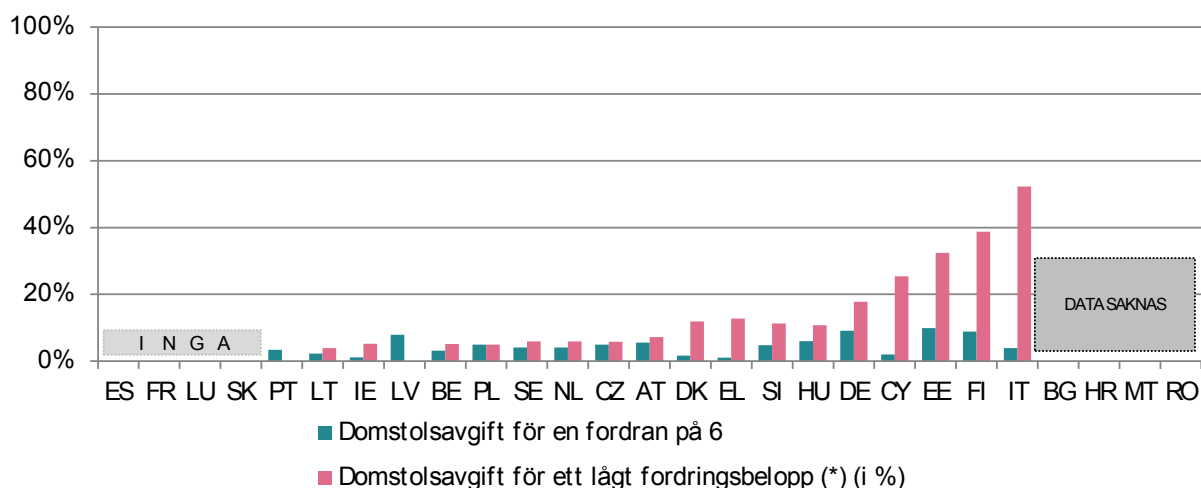
⁶⁷ För att samla in jämförbara data har Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk för varje medlemsstat räknats om till månadsinkomst. Gränsen för fattigdomsrisk har fastställts till 60 % av den nationella jämförbara disponibla medianinkomsten. Europeisk undersökning om inkomst- och levnadsvillkor, Eurostats tabell ilc_li01, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li01/default/table?lang=en.

⁶⁸ Uppgifterna för 2024 har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE:s medlemmar och som grundade sig på följande specifika scenario: En tvist mellan en konsument och ett företag (med två olika fordringsbelopp: 6 000 euro respektive Eurostats gräns för risk för fattigdom i varje medlemsstat). Eftersom villkoren för rättshjälp är beroende av den sökandes situation användes följande scenario: den sökande är en ensamstående 35-åring utan underhållsberättigade personer eller rättsskydds försäkring som har en fast inkomst och hyr en lägenhet.

övergripande ekonomiska situation och familjeliv. **Bulgarien, Kroatien, Lettland, Malta och Rumänien:** Inga uppgifter lämnades.

Mottagarna av rättshjälp är ofta befriade från att betala domstolsavgifter. Endast sex medlemsstater (Bulgarien, Tjeckien, Grekland, Österrike, Malta och Polen) kräver att mottagare av rättshjälp ska betala en domstolsavgift. I Tjeckien beslutar en domstol från fall till fall om huruvida mottagare av rättshjälp ska befrias från att betala domstolsavgifter. I Luxemburg behöver målsägande som är berättigade till rättshjälp inte betala en avgift till exekutionstjänstemannen. I diagram 24 jämförs domstolsavgifterna som andel av fordringsbeloppet i två scenarier. Om domstolsavgiften till exempel är 10 % av en fordran på 6 000 euro i diagrammet måste konsumenten betala 600 euro för att det rättsliga förfarandet ska inledas. Det låga fordringsbeloppet bygger på Eurostats gräns för risk för fattigdom för varje medlemsstat.

Diagram .: Domstolsavgift för att inleda ett rättsligt förfarande i ett specifikt konsumentärende 2024 (*) (domstolsavgiftens nivå som andel av fordringsbeloppet) (källa: Europeiska kommissionen med Rådet för advokatsamfunden i Europeiska unionen [CCBE]⁶⁹)

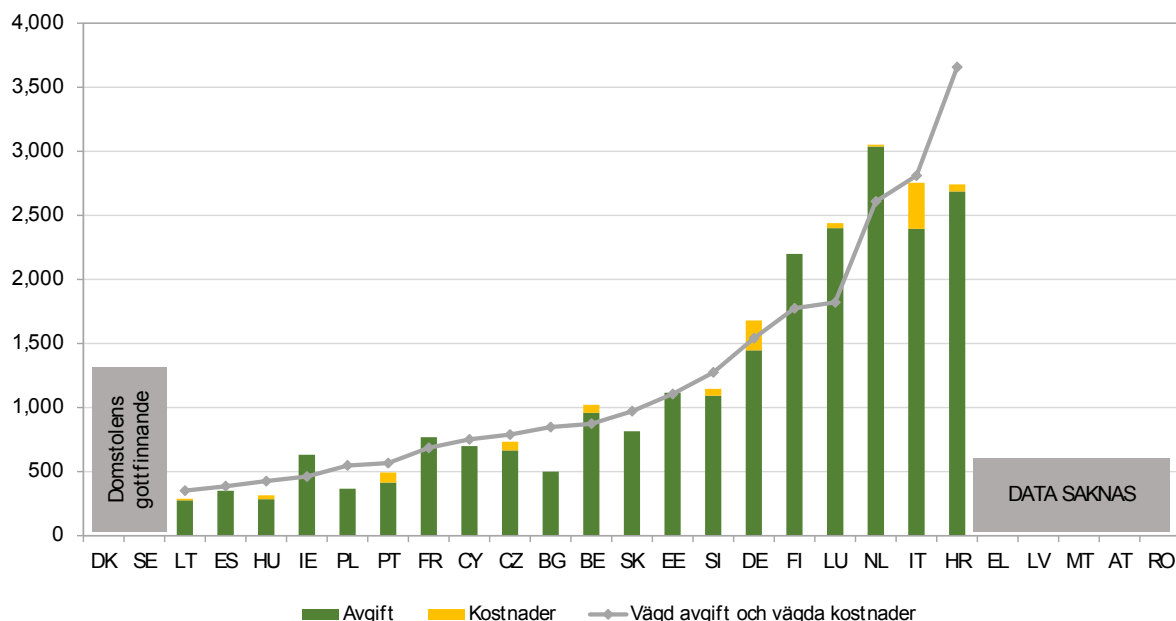
(*) Uträkningarna bygger på Eurostats gränser för risk för fattigdom 2023. Med "ett lågt fordringsbelopp" avses en fordran som motsvarar Eurostats fattigdomströskel för en enskild person i varje medlemsstat omräknad till månadsinkomst (t.ex. varierade detta belopp 2022 från 326 euro i **Bulgarien** till 2 381 euro i **Luxemburg**). **Belgien:** ett bidrag på 24 euro till fonden för sekundärt rättsligt bistånd. Domstolsregistreringsavgift: 50 euro eller 165 euro, Därefter, om målet avvisas eller vid fällande dom: eventuellt 1 350 euro för ersättning av rättegångskostnader. **Nederländerna:** Domstolsavgifterna avser en målsägande med en årsinkomst på mindre än 30 000 euro. **Sverige:** Domstolsavgiften ska tillämpas om fordrans värde överstiger 2 329 euro.

Diagram 25 visar hur mycket rättshjälp som betalas till försvarare i ett konkret exempel på brottmål, baserat på en fallstudie⁷⁰. De svarande har uppgett hur mycket advokater skulle få betalt från den offentliga budgeten i det fiktiva scenario som beskrivs.

⁶⁹ Uppgifterna avser gällande inkomsttrösklar 2023 och har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE:s medlemmar och som grundade sig på följande specifika scenario: en konsumenttvist mellan en privatperson och ett företag (med två olika fordringsbelopp: 6 000 euro respektive Eurostats gräns för risk för fattigdom i varje medlemsstat).

⁷⁰ Se fotnot 70 i resultattavlan för rättskipningen i EU 2024 för en beskrivning av fallstudien.

Diagram .: Rättshjälp som betalas till försvarare i ett specifikt brottmål, 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen med Rådet för advokatsamfundet i Europeiska unionen [CCBE]⁷¹)

(*) Uppgifterna samlas in på grundval av en särskild fallstudie. Beloppen anges i euro och har vid behov omvandlats från nationella valutor⁷². För att ta hänsyn till de ekonomiska skillnaderna mellan medlemsstaterna delades det sammantagna värdet av arvode och utlägg med ett jämförande prisnivåindex uttryckt i procent där EU-genomsnittet är 100 %, Danmark är 149 % och Bulgarien är 59 %⁷³. Detta justerar summan av advokaternas arvode och utgifter. **Österrike:** Det österrikiska rättshjälpssystemet är statligt finansierat och baseras på solidaritet mellan alla österrikiska advokater som alla deltar i ett roterande system inom rättshjälpssystemet. I allmänhet får enskilda advokater ingen direkt ersättning för rättshjälpstjänster. I stället betalar den österrikiska staten ett årligt engångsbelopp till det österrikiska advokatsamfundet för alla rättshjälpstjänster som tillhandahålls av alla advokater. Det österrikiska advokatsamfundet delar ut detta belopp till de regionala advokatsamfundet på grundval av antalet registrerade advokater som tillhandahöll rättshjälpstjänster och på grundval av antal rättshjälpärenden som hanterades av de regionala advokatsamfundet. Pengarna används till advokaternas socialförsäkrings- och pensionssystem, som inte finansieras av staten. **Irland:** Juristyrket är uppdelat i advokater och juridiska ombud. Rättshjälp för vart och ett av yrkena är olika. Siffran ovan visar det högsta belopp som skulle kunna tas ut som en avgift inom ramen för rättshjälpssystemet i det aktuella scenariot.

– Tillgång till alternativa tvistlösningsmetoder –

Diagram 26 visar medlemsstaternas insatser för att främja frivillig användning av alternativa tvistlösningsmetoder genom särskilda incitament. Incitamenten kan variera beroende på rättsområde⁷⁴.

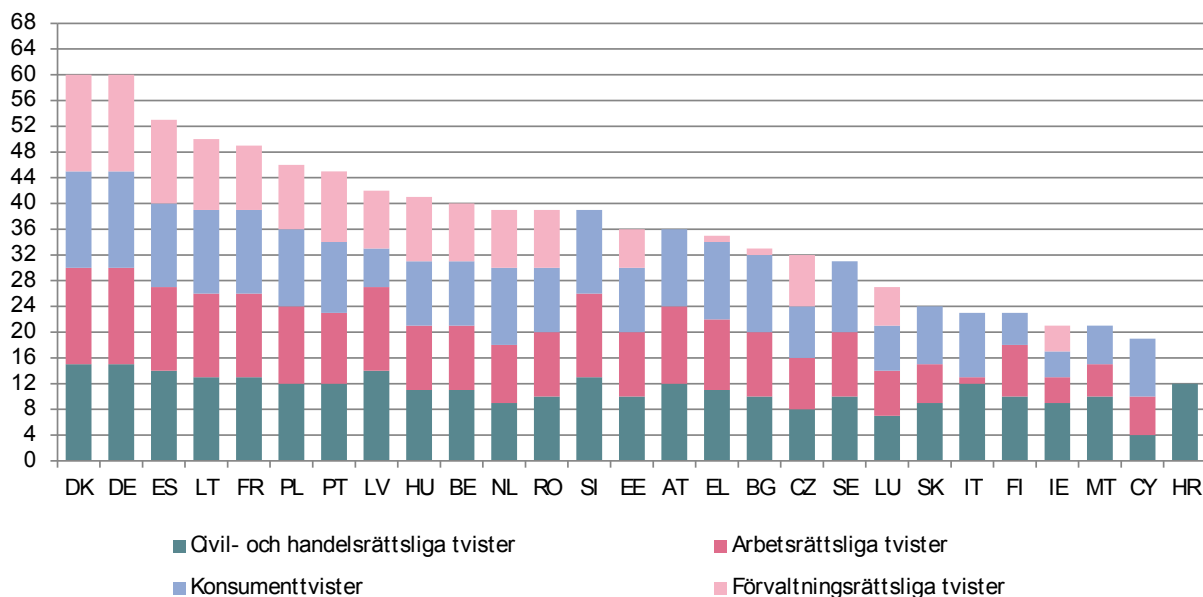
⁷¹ Uppgifterna avser gällande inkomsttrösklar 2022 och har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE:s medlemmar och som grundade sig på följande specifika scenario: en konsumenttvist mellan en privatperson och ett företag (med två olika fordringsbelopp: 6 000 euro respektive Eurostats gräns för risk för fattigdom i varje medlemsstat).

⁷² Omräkning enligt Europeiska centralbankens referensväxelkurs för euro som gällde den 30 september 2024 – BGN 1,9558; CZK 25,184; DKK 7,4560; HUF 396,88; PLN 4,2788; RON 4,9753; SEK 11,3000.

⁷³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00120/default/table?lang=en&category=t_prc.t_prc_ppp.

⁷⁴ Sätten att främja och skapa incitament för att använda alternativa tvistlösningsmetoder omfattar inte obligatoriska krav på alternativ tvistlösning innan ett ärende kan behandlas i domstol. Det är tveksamt om sådana krav är förenliga med rätten till ett effektivt rättsmedel som fastställs i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Diagram .: Främjande av och incitament för att använda alternativa tvistlösningsmetoder 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁷⁵)

(*) Högsta möjliga poäng: 68 poäng. Aggregerade indikatorer som grundas på följande uppgifter: 1. Webbplats med information om alternativ tvistlösning. 2. Mediekampanjer. 3. Broschyrer till allmänheten. 4. Domstolens anordnar på begäran särskilda informationsmöten om alternativ tvistlösning. 5. Samordnare för alternativ tvistlösning/medling vid domstol. 6. Offentliggörande av utvärderingar om användningen av alternativ tvistlösning. 7. Offentliggörande av statistik om användningen av alternativ tvistlösning. 8. Ersättning för kostnader för alternativ tvistlösning som helt eller delvis täcks av rättshjälp. 9. Fullständig eller partiell återbetalning av domstolsavgifter, även stämpelavgifter, om alternativ tvistlösning lyckas. 10. Inget krav på advokat för alternativa tvistlösningsförfaranden. 11. Domare kan agera medlare. 12. Avtalet mellan parterna blir verkställbart genom domstolens försorg. 13. Möjlighet att inleda förfaranden/inge en fordran och lämna in skriftliga bevis på nätet. 14. Parterna kan underrättas om inledandet och om olika steg i förfarandet på elektronisk väg. 15. Möjlighet att betala tillämpliga avgifter via nätet. 16. Användning av teknik (tillämpningar med artificiell intelligens, chattbottar) för att underlätta inlämning och lösning av tvister och 17. andra medel. För var och en av dessa 17 indikatorer gavs en poäng för varje rättsområde. **Irland:** Förvaltningsmål ingår i kategorin civilrättsliga/handelsrättsliga mål. **Grekland:** Alternativ tvistlösning förekommer i förfarandet för offentlig upphandling vid appellationsdomstolar för förvaltningsrättsliga ärenden. **Spanien:** Alternativ tvistlösning är obligatoriskt i arbetsrättsliga ärenden. **Portugal:** Domstolsavgifterna i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister ersätts endast för förfaranden inför fredsdomare. **Slovakien:** Den slovakiska rättsordningen stöder inte användning av alternativ tvistlösning för förvaltningsrättsliga ändamål. **Finland:** Konsument- och arbetsrättsliga tvister anses också utgöra civilrättsliga mål. **Sverige:** Domarna har utrymme för eget skön i fråga om alternativ tvistlösning; att försöka få till uppgörelser i godo är en obligatorisk uppgift för domaren, när så inte är olämpligt.]

⁷⁵ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

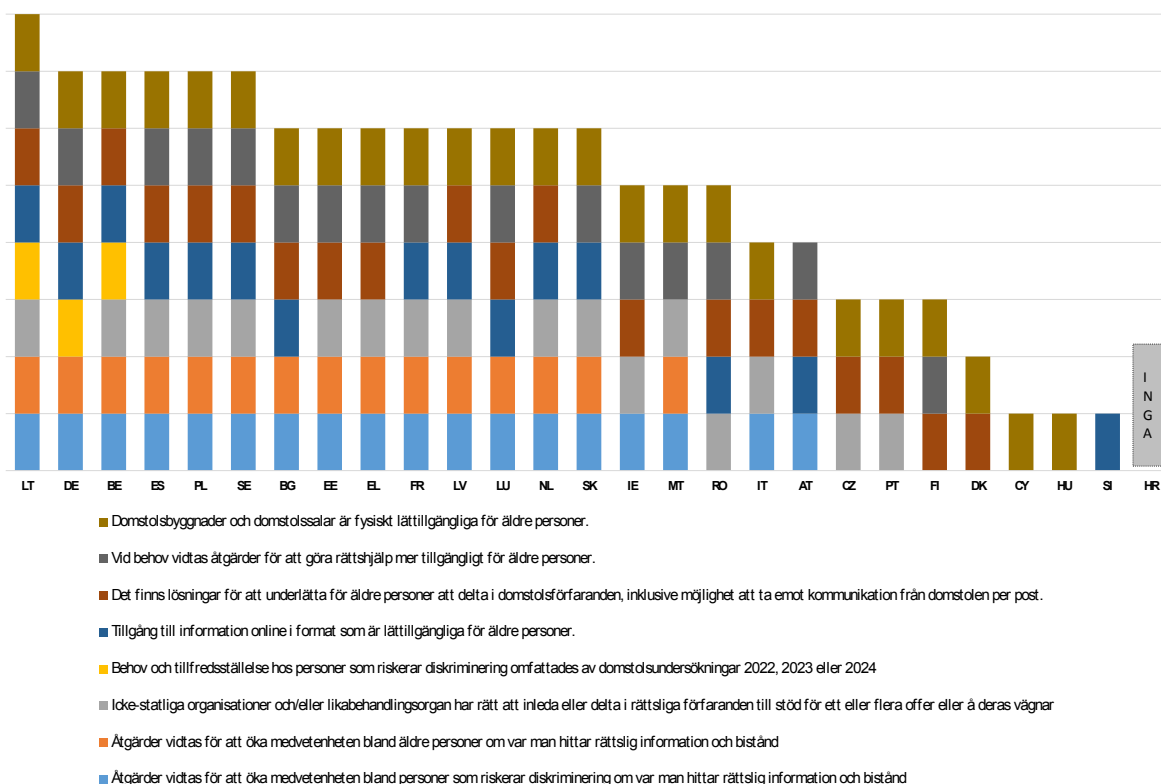
– Särskilda arrangemang för tillgång till rättslig prövning –

Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022 visade diagram över särskilda arrangemang som underlättar lika tillgång till rättslig prövning för personer med funktionsnedsättning. Resultattavlan för rättskipningen i EU 2023 undersökte vidare utvalda särskilda arrangemang som underlättar lika tillgång till rättslig prövning för personer som löper risk för diskriminering, och även för två specifika grupper: äldre personer och offer för våld mot kvinnor och våld i hemmet. I resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 utvärderas dessa utvalda särskilda arrangemang igen två år efter det att dessa uppgifter lades fram senast.

I diagrammet nedan beskrivs de åtgärder som varje medlemsstat har vidtagit för att ta itu med hinder för rättslig prövning för personer som löper risk för diskriminering, inklusive äldre personer. Detta inbegriper även domstolsbyggnaders fysiska tillgänglighet, tillgång till rättslig information, rättsligt bistånd eller rättshjälp samt onlineinformationens format.

Diagrammet visar ett antal positiva tendenser, bland annat när det gäller den domstolsbyggnaders och domstolslokalers fysiska tillgänglighet, tillgången till rättshjälp eller lösningar för att hjälpa äldre personer att delta i domstolsförfaranden. Det visar också att information är mer tillgänglig online i format som är lättillgängliga för äldre personer och att icke-statliga organisationer eller likabehandlingsorgan har rätt att inleda eller delta i rättsliga förfaranden i ett större antal medlemsstater. Vissa medlemsstater står dock fortfarande inför utmaningar. Det finns fortfarande medlemsstater där framstegen går långsamt och där situationen stagnerar eller till och med förvärras.

Diagram .: Särskilda arrangemang för tillgång till rättslig prövning för personer som riskerar diskriminering⁷⁶ och för äldre personer⁷⁷ (källa: Europeiska kommissionen⁷⁸)

(*) **Belgien:** Unia är en oberoende offentlig institution som främjar jämlikhet och bekämpar diskriminering. Det finns även särskilda webbplatser, inklusive Just-on-web och e-deposit. **Danmark:** Människor kan undantas från att använda digitala offentliga lösningar, till exempel om de inte har tillgång till en dator, smarttelefon eller datorplatta där de bor. I särskilda fall kan domstolen besluta att en person får undantas från att använda minretssag.dk om personen saknar digitala färdigheter eller har särskilda funktionsnedsättningar. **Irland:** Irländska kommittén för mänskliga rättigheter och jämställdhet har befogenhet att ansöka hos High Court, Court of Appeal eller Supreme Court om frihet att inställa sig inför domstolen som amicus curiae i förändanden som rör mänskliga rättigheter och/eller jämlikhet. Digital arkivering ersätter inte traditionella former av arkivering och delgivning. **Spanien:** I artikel 7a i den spanska civilprocesslagen införs flera nya bestämmelser för att säkerställa att äldre personer har enkel tillgång till rättslig prövning. **Kroatien:** Den senaste undersökningen av detta slag gjordes 2017. En ny undersökning under 2025 kommer att dela upp frågorna efter deltagarnas åldersgrupper. **Italien:** Alla domstolslokaler är inte tillgängliga för äldre personer. **Finland:** Rättsbiträden kan ordna besök hos en äldre person för att hans eller hennes sak ska bli behandlad. **Litauen:** Enligt lagen om statligt garanterad rättshjälp är offer för brottsliga handlingar som begås i syfte att uttrycka hat mot dem, även på grund av ålder, berättigade till rättshjälp oavsett inkomst och tillgångar. **Malta:** År 2023 undertecknade Legal Aid Malta ett samförståndsavtal med departementet för aktivt åldrande och öppen hälso- och sjukvård för att ge kostnadsfri rättshjälp till äldre klienter (klienter över 60 år) i både civilrättsliga och straffrättsliga mål, inklusive mål där äldre personer är brottsoffer eller har utsatts för könsrelaterat våld. **Nederländerna:** Domstolsväsendet informerar allmänheten om var de kan söka juridisk rådgivning (Juridisch Loket, advokater osv.). Denna information bör vara användarvänlig och begriplig för alla, även för äldre personer. Användarundersökningar

⁷⁶ Personer som löper risk för diskriminering, särskilt på de grunder som anges i artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt: ”kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning” och artikel 21 i stadgan om de grundläggande rättigheterna: ”kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.”

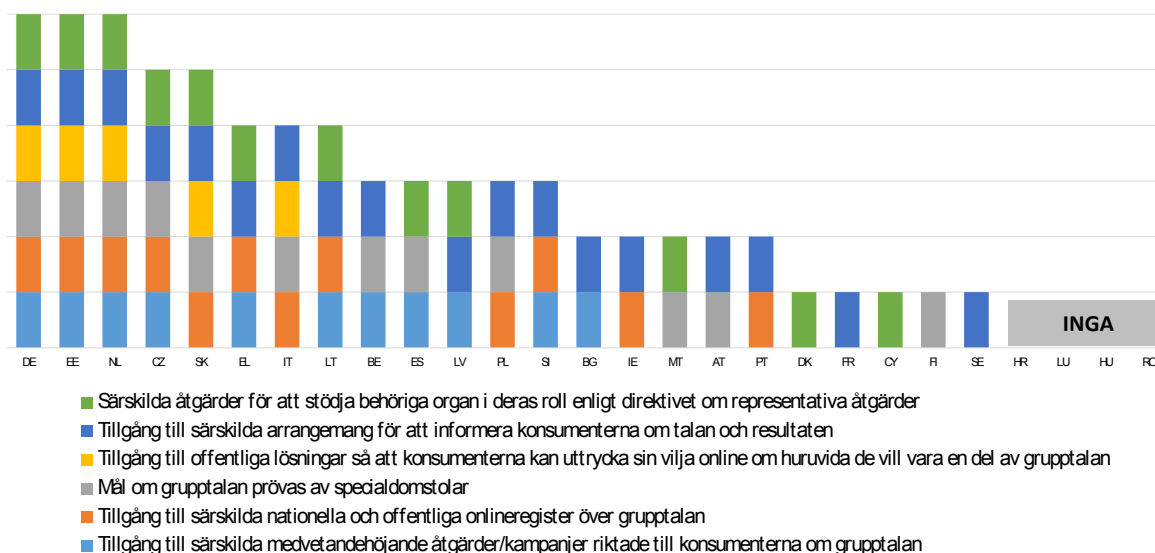
⁷⁷ I detta diagram avses med detta personer som är 65 år eller äldre.

⁷⁸ Uppgifterna för 2023 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

utförda för att kontrollera detta. **Österrike:** Domstolsbyggnader är (med några få undantag) fria från hinder och är därför fysiskt lättillgängliga för äldre personer. **Polen:** Icke-statliga organisationer vars lagstadgade uppgift inte är att bedriva affärsverksamhet får, för att skydda medborgarnas rättigheter, i de fall som föreskrivs i lag inleda förfaranden och delta i pågående förfaranden. **Portugal:** När en sårbar person utsätts för ett offentligt brott (för offentliga brott inled förfaranden på eget initiativ av den allmänna åklagaren) får icke-statliga organisationer eller likabehandlingsorgan inleda förfarandet. **Slovenien:** Särskilda webbplatser ger information om förfaranden på ett informativt och vänligt sätt. **Slovakien:** Tillgången till medborgarnas konstitutionellt garanterade rätt till rätts hjälp genomförs främst genom rätts hjälps centrum och offentliga rättighets försvarare.

Diagram 28 kompletterar diagram 19 och 20 om förfarandens effektivitet på konsumenträttens område genom att visa särskilda utvalda åtgärder som har vidtagits av EU:s medlemsstater för att öka medvetenheten om den nya europeiska modellen för kollektiv prövning⁷⁹. Syftet med den nya modellen är att förbättra konsumenters tillgång till rättslig prövning i maskadesituationer.

Diagram .: Särskilda arrangemang för grupptalan till skydd för konsumenternas kollektiva intressen 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁸⁰)

(*) Grupptalan enligt direktiv (EU) 2020/1828. Det rör sig om talan som väcks av behöriga enheter inför nationella domstolar eller administrativa myndigheter för konsumentgruppers räkning för att söka förbudsföreläggande (dvs. för att stoppa en näringsidkares olagliga praxis, i likhet med vad som föreskrivs i direktiv 2009/22/EG om förbudsföreläggande), rättsmedel (t.ex. återbetalning, ersättning, reparation) eller både förbudsföreläggande och rättsmedel. Syftet med denna fråga är att samla in information om särskilda metoder som inte nödvändigtvis är direkt kopplade till genomförandet av direktivet. Uppgifter rapporteras inte för **Kroatien, Luxemburg, Ungern, Rumänien. Nederländerna:** Alla domstolar (den civilrättsliga avdelningen) i Nederländerna är behöriga i mål om grupptalan. I praktiken handläggs dessa mål av en nationell grupp av domare som är specialiserade/erfarna i denna typ av förfaranden. Det är ett "opt out"-system, vilket innebär att konsumenterna bara behöver agera om de inte vill vara representerade i talan. Detta måste meddelas skriftligen till domstolen. **Belgien:** Det finns inget register, men vissa beslut måste offentliggöras på ekonomiministeriets och den officiella tidskriftens webbplats. **Danmark:** För närvarande är de behöriga organen den danska konsumentombudsmannen (Forbrugerombudsmanden) och den danska läkemedelsmyndigheten (Lægemiddelstyrelsen) som båda får offentlig finansiering. **Estland:** Konsumenttvister hörs i kommittén för konsumenttvister, som är en oberoende och opartisk enhet som löser konsumenttvister. **Irland:** Webbplatsen "Citizens Information" har publicerat en artikel om grupptalan som en del av sin informationssida för

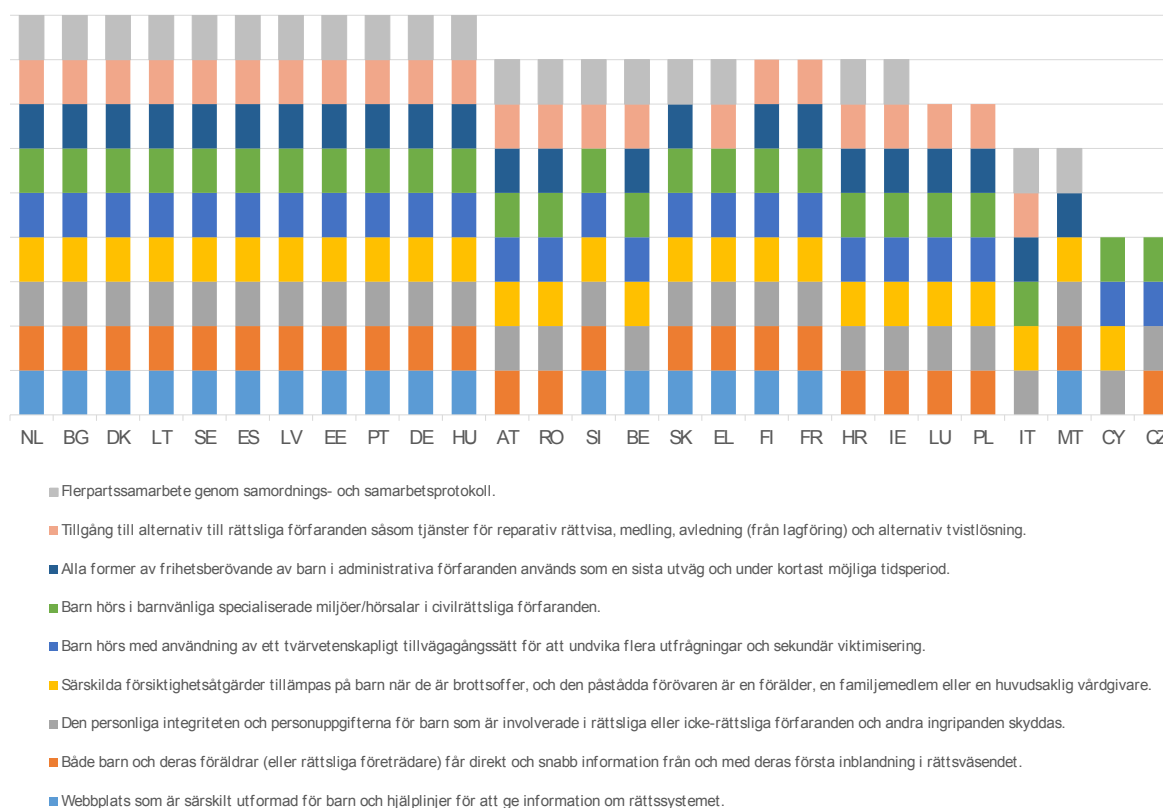
⁷⁹ Införd genom direktiv (EU) 2020/1828 om grupptalan för att skydda konsumenternas kollektiva intressen: https://commission.europa.eu/law/law-topic/consumer-protection-law/representative-actions-directive_sv.

⁸⁰ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen och det europeiska nätverket för rättslig utbildning.

konsumenter om hur man klagar. **Grekland:** Genom lag 5019/2023 införs ett nytt system för grupptalan. **Lettland:** Det finns ett gränsöverskridande kvalificerat organ som utsetts i Lettland. Det har ännu inte förekommit några ärenden av grupptalan. **Litauen:** Åtgärder för att öka allmänhetens medvetenhet om grupptalan för konsumenterna genomförs främst genom att tillhandahålla relevant information på webbplatserna för den statliga myndigheten för konsumentskydd (SCRPA) och konsumentorganisationer (t.ex. ett PM som offentliggörs på SCRPA:s webbplats <https://vytat.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/2/o2moBOazC4c.pdf>). **Portugal:** Förteckningen över grupptalan som väcks vid portugisiska domstolar finns på webbplatsen för generaldirektoratet för konsumentfrågor liksom även kontaktinformation för enheten och eventuella relevanta dokument för konsumenterna: https://www.consumidor.gov.pt/consumidor_4/aco-es-coletivas/informacoes-sobre-acoes-coletivas. **Slovakien:** Konsumenter kan ansluta sig till en grupptalan via vilken notarie som helst. Ansökningsformuläret finns på följande länk: https://static.slov-lex.sk/pdf/prilohy/SK/ZZ/2023/289/20230725_5563264-2.pdf.

I resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 utvidgas analysen av ett barnvänligt rättsväsende. Diagram 29 tar upp ett större urval särskilda arrangemang för barnvänliga förfaranden (både civilrättsliga och straffrättsliga/ungdomsrättsliga sådana). I diagram 30 undersöks ett bredare utbud av särskilda arrangemang som finns tillgängliga när ett barn är involverat som offer eller som misstänkt eller tilltalad i rättsliga förfaranden.

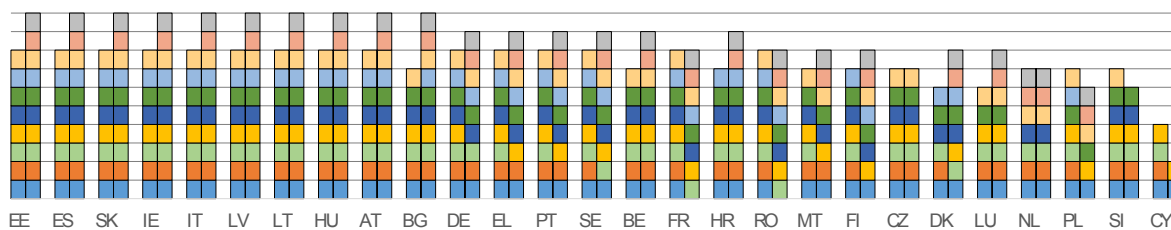
Diagram .: Särskilda arrangemang för barnvänliga förfaranden (civilrättsliga och straffrättsliga/ungdomsrättsliga förfaranden) 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁸¹.

(*) Barn: personer under 18 år.

⁸¹ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram .: Särskilda arrangemang för barn som är inblandade i straffrättsliga förfaranden som brottsoffer eller misstänkta och tilltalade (barn: personer under 18 år), 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁸²)

För varje medlemsstat visar de två kolumnerna barn som är inblandade som (från vänster till höger)

1. offer

2. misstänkta eller anklagade.

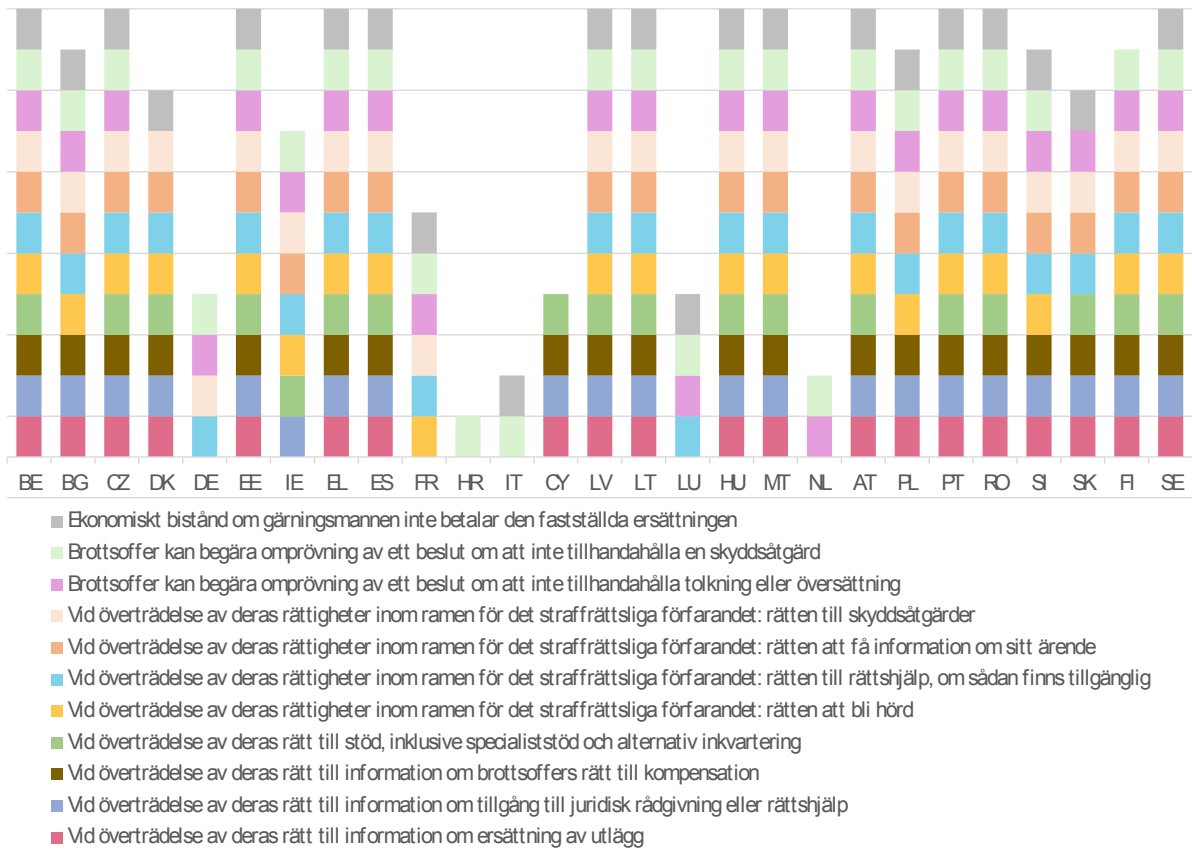
- När barn berövas sin frihet hålls de i regel åtskilda från vuxna och under villkor som säkerställer att deras behov och rättigheter respekteras.
- Alla former av frihetsberövande av barn används som en sista utväg och under kortast möjliga tidsperiod.
- Domare, åklagare och andra rättstillämpare som har kontakt med barn får särskild utbildning.
- Det säkerställs att straffrättsliga förfaranden som rör barn behandlas som en brådskande fråga.
- Barn åtföljs av sitt rättsliga ombud eller någon annan lämplig person som har utsetts av dem under hela förfarandet.
- Barnens särskilda behov beaktas under hela förfarandet på grundval av en individuell bedömning.
- Särskilda åtgärder har vidtagits för att möjliggöra audiovisuell inspelning av förhör med barn, videokonferenser eller annan distanskommunikation för att höra barn.
- Barn hörs/utfrågas i barnvänliga specialiserade miljöer/hörsalar och kan delta i förhandlingarna på ett effektivt sätt
- Barn får barnvänlig information om sina rättigheter och allmänna aspekter av förfarandet

(*) Barn: personer under 18 år.

⁸² Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

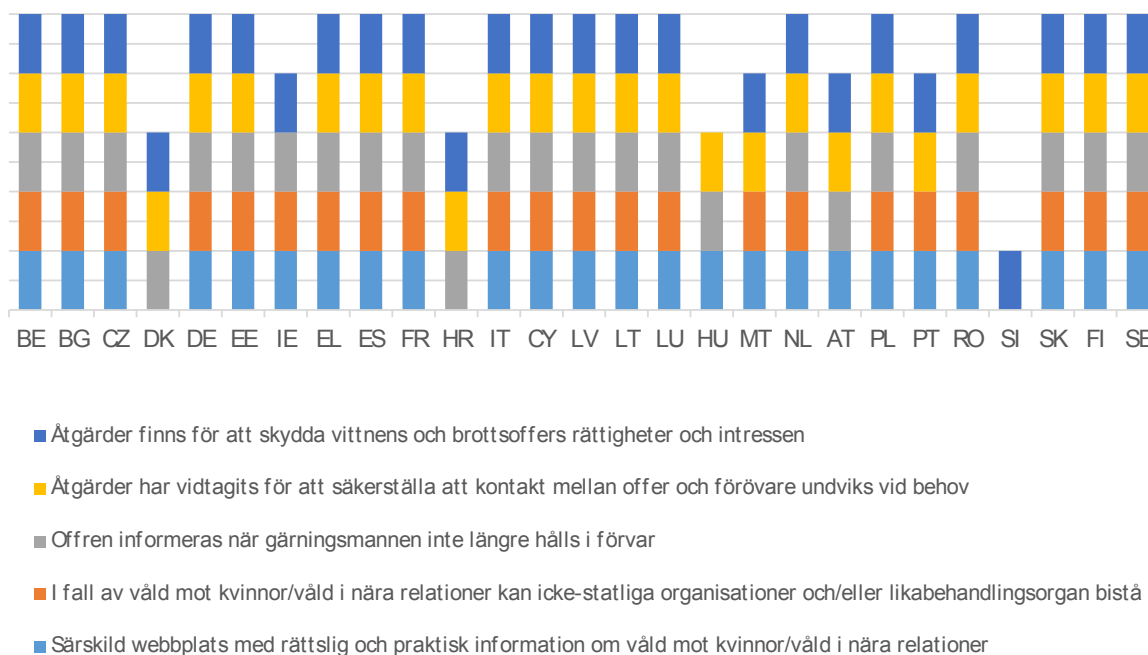
Resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 utökar analysen av tillgången till rättslig prövning till brottsoffer och offer för våld mot kvinnor/våld i nära relationer.

Diagram .: Rättsmedel för brottsoffer, 2024 (källa: Europeiska kommissionen⁸³)

⁸³ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram .: Rättsmedel för offer för våld mot kvinnor/våld i nära relationer, 2024 (källa: Europeiska kommissionen⁸⁴)

2.2.2. Resurser

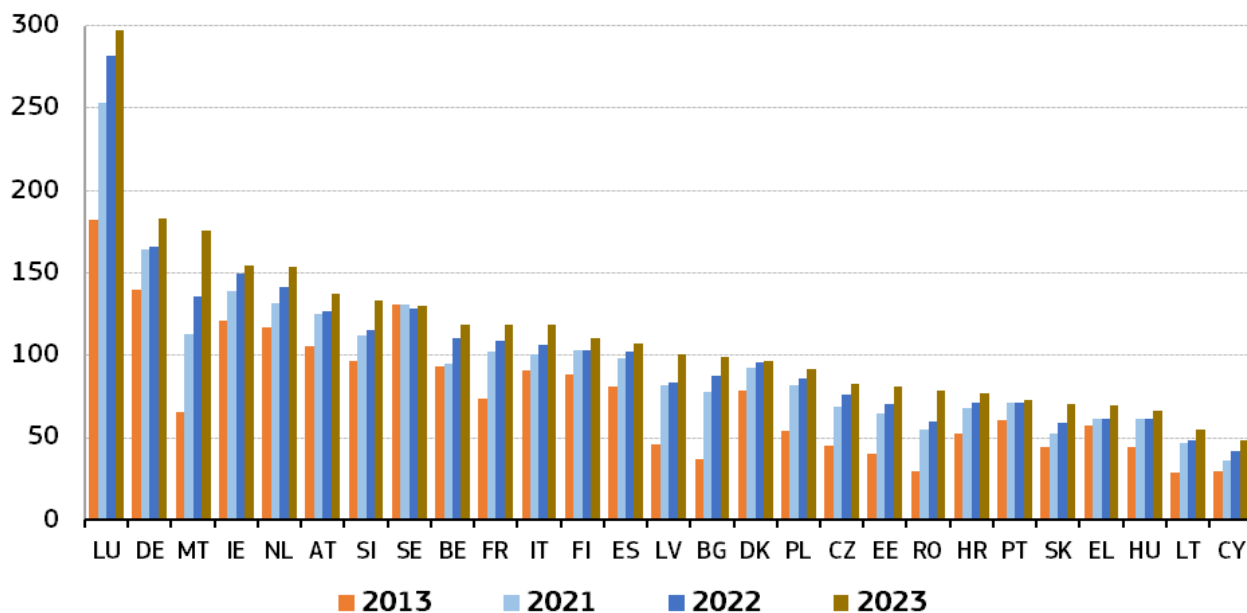
Det krävs tillräckliga resurser för att rättssystemet ska fungera ordentligt. Detta inbegriper investeringar i nödvändig fysisk och teknisk infrastruktur och att all personal har hög kompetens, utbildning och tillräcklig lön. Om det saknas tillräckliga resurser i form av hjälpmedel, verktyg och personal som har nödvändiga kvalifikationer, kunskaper och tillgång till fortbildning, äventyras kvaliteten på förfaranden och beslut.

– Ekonomiska resurser –

Diagrammen nedan visar den offentliga sektorns faktiska utgifter för rättssystemets verksamhet (förutom fängelseförvaltningar), både per invånare (diagram 33) och som andel av bruttonationalprodukten (BNP) (diagram 34).

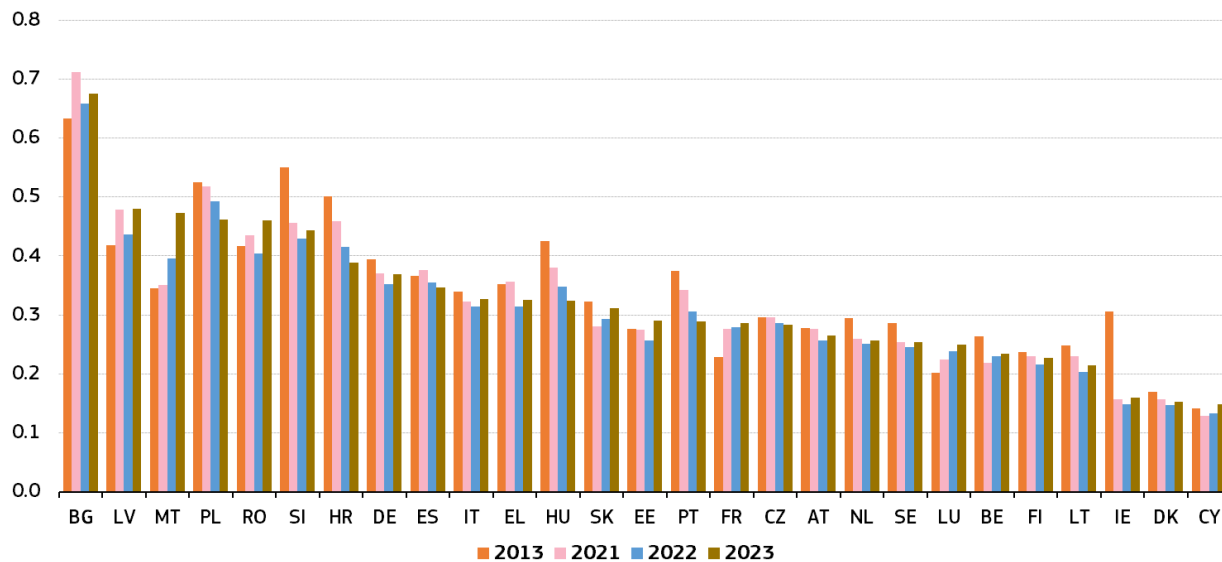
⁸⁴ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram .: Den offentliga sektorns totala utgifter för domstolar i euro per invånare, 2013, 2021–2023 (*) (källa: Eurostat)

(*) Medlemsstaterna anges i ordningsföljd efter utgifter 2023 (från högsta till lägsta). Uppgifterna för 2022 för Tyskland, Spanien, Frankrike och Slovakien är preliminära. Uppgifterna för Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Portugal och Slovakien för 2023 är preliminära. Uppgifterna för Polen har ett avbrott i serien 2022. Källa: Eurostat, Gov_10a_exp

Diagram .: Den offentliga sektorns totala utgifter för domstolar som procentandel av BNP, 2013, 2021–2023 (*) (källa: Eurostat)

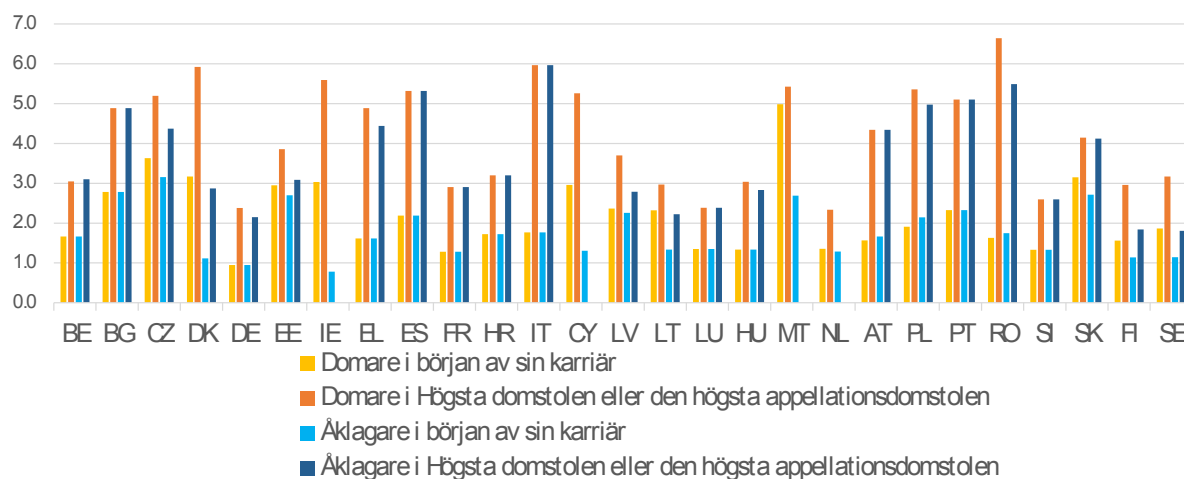

Medlemsstaterna anges i ordningsföljd efter utgifter 2023 (från högsta till lägsta). Uppgifterna för 2022 för Tyskland, Spanien, Frankrike och Slovakien är preliminära. Uppgifterna för Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Portugal och Slovakien för 2023 är preliminära. Uppgifterna för Polen har ett avbrott i serien 2022. Källa: Eurostat, Gov_10a_exp

I diagram 35 redovisas förhållandet mellan domares och åklagares årslöner och den genomsnittliga årslönen i landet. För varje land visar staplarna förhållandet för domares och åklagares löner i början av och vid toppen av deras respektive karriärer. I kraft av artikel 19.1 i EU-fördraget måste medlemsstaterna säkerställa att både domstolarna i sin helhet och de

enskilda domarna är oavhängiga inom de områden som omfattas av EU-rätten. Även om Europeiska unionens domstol har ansett att en tillfällig lönesänkning i samband med åtstramningsåtgärder inte står i strid med denna bestämmelse fastslog domstolen att den omständigheten att domarna erhåller en lön vars storlek motsvarar vikten av de funktioner de utövar är en garanti som är grundläggande för domarnas oavhängighet⁸⁵.

Diagram .: Förhållandet mellan domares och åklagares årslöner och landets genomsnittliga bruttoårslön 2023 (*) (källa: undersökning av Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet [Cepej])

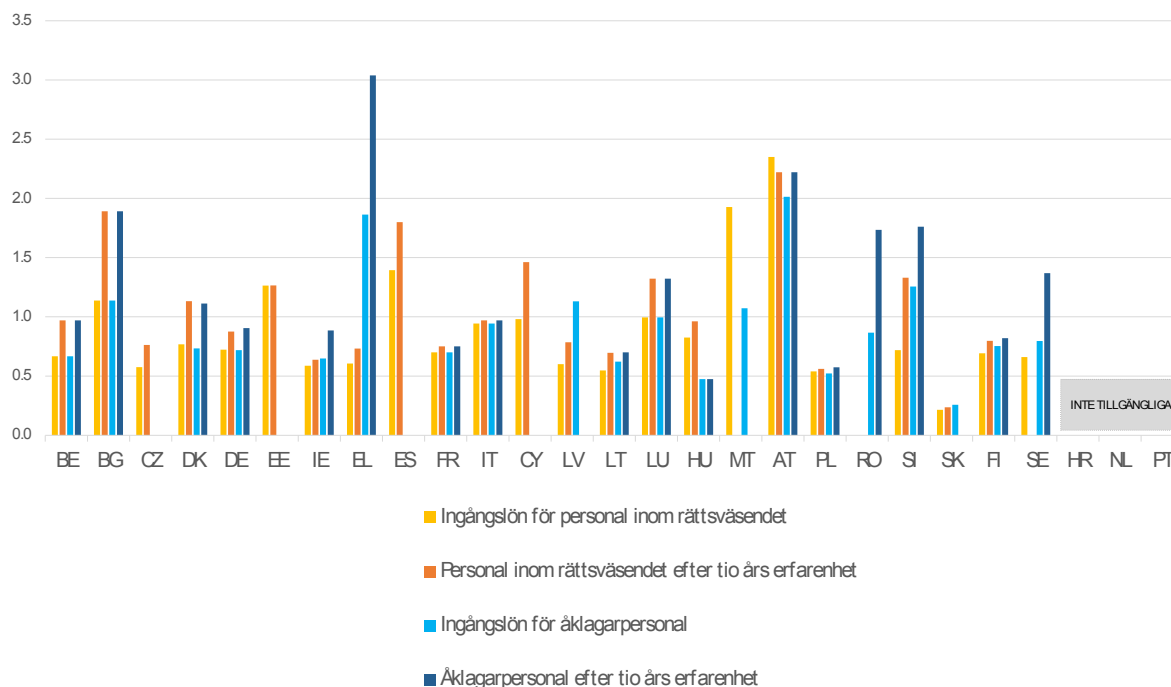
(*) Medlemsstaternas särskilda kommentarer gällande uppgifterna finns tillgängliga i Cepej-undersökningen⁸⁶.

I diagram 36 redovisas förhållandet mellan årslönerna för expertpersonal vid domstolar och åklagarmyndigheter och den genomsnittliga årslönen i landet. För varje land visar de två första staplarna förhållandet för expertpersonal vid domstolar i början av deras karriär och efter tio år i tjänst; den tredje och fjärde stapeln visar förhållandet för expertpersonal vid åklagarmyndigheter i början av deras karriär och efter tio år i tjänst.

⁸⁵ EU-domstolens dom i mål C64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, (ECLI:EU:C:2018:117) punkt 45: ”I likhet med det förhållandet att den aktuella instansens ledamöter är oavsättliga (se, bland annat, dom av den 19 september 2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punkt 51), är den omständigheten att de erhåller en lön vars storlek motsvarar vikten av de funktioner de utövar en garanti som är grundläggande för domarnas oavhängighet.” Se även EU-domstolens dom, förenade målen C-146/23 och C-374/23, Sąd Rejonowy w Białymstoku och Adoreiké (ECLI:EU:C:2025:109), där domstolen bekräftar att de detaljerade reglerna för att fastställa domarnas löner måste vara objektiva, förutsebara, stabila och transparenta. Fastställandet av denna lön måste ha en rättslig grund och uppfylla kriterierna om objektivitet, förutsebarhet, stabilitet och transparens. Alla undantag från metoden för fastställande av lön måste motiveras av ett mål av allmänintresse.

⁸⁶ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sv#documents.

Diagram .: Förhållandet mellan årslönen för expertpersonal vid domstolar och åklagarmyndigheter och landets genomsnittliga bruttoårslön 2023 (*) (källa: Europeiska kommissionen och Eurostat⁸⁷)

(*) Indikator som har tagits fram i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen. Uppgifterna om löner avser den lägsta årliga bruttolönen för 2023 i euro samt den lägsta årliga bruttolönen efter tio års erfarenhet för 2023 i euro. Bruttolönen är lönen före avdrag av skatter och sociala avgifter. Bonusar som regelbundet betalas ut till all personal oavsett personliga omständigheter ingår (t.ex. en 13:e lön som betalas ut utan undantag till personal vid domstolen/åklagarmyndigheten). Bonusar kopplade till personliga omständigheter (t.ex. familjetillägg beroende på antal barn) undantas från beloppet. Om inte annat anges används minimilönen för de personalkategorier som ingår i respektive personalgrupp. Förhållandet beräknades mot Eurostats indikator Genomsnittlig heltidsjusterad lön per anställd, nama_10_fte, för 2023. Domstolspersonal avser expertpersonal vid förstainstansdomstolar som bidrar till det rättsliga förfarandet eller som deltar i beslutsfattandet, såsom biträdande domare, Rechtspfleger, domarbiträden, exekutionsbiträden och justitiesekreterare. Åklagarpersonal avser expertpersonal vid åklagarkammare som bidrar till förfaranden eller medverkar i beslutsfattande, t.ex. åklagarassistenter och åklagaraspiranter. De särskilda kategorier som anges av de enskilda medlemsstaterna inom dessa två bredare grupper och som finns representerade i diagrammet är följande: **D:** avser personal vid domstol, **Å:** avser personal vid åklagarmyndighet. **Belgien:** griffier/greffier (D), secretaris/secrétaire (Å). Inlämnade uppgifter omfattar semesterlön och bonus vid årets slut. **Bulgarien:** biträdande domstolspersonal (D), åklagarbiträde (Å). **Tjeckien:** högre tjänsteman vid domstol (D), personal vid åklagarmyndigheten (Å). **Danmark:** biträdande domare (D), åklagaraspirant (Å). Lönen för biträdande domare efter tio års erfarenhet baseras på genomsnittslönen. **Tyskland:** Inte angivet. **Estland:** rättssekreterare (D), biträdande åklagare (Å). **Irland:** biträdande domstolspersonal (D), legal executive (Å). **Grekland:** justitiesekreterare (D). **Spanien:** Letrados de la Administración de Justicia (D), Cuerpo de Auxilio Judicial (Å). **Frankrike:** juridisk assistent/biträde (D), juridisk assistent/biträde (Å). **Kroatien:** biträdande domstolspersonal (D), biträde till åklagare (Å). **Italien:** domstolspersonal som tillhör III-området och det ekonomiska segmentet F1 (D), domstolspersonal som tillhör III-området och det ekonomiska segmentet F2 (D), åklagarpersonal som tillhör III-området och det ekonomiska segmentet F1 (Å), åklagarpersonal som tillhör III-området och det ekonomiska segmentet F2 (Å). **Cypern:** justitiesekreterare (D). **Letland:** domarassistent (D), advokat-konsult, advokat på området straffrätt, advokat-analytiker (Å). Domstolspersonalen består endast av domarassistenter. Det finns inga

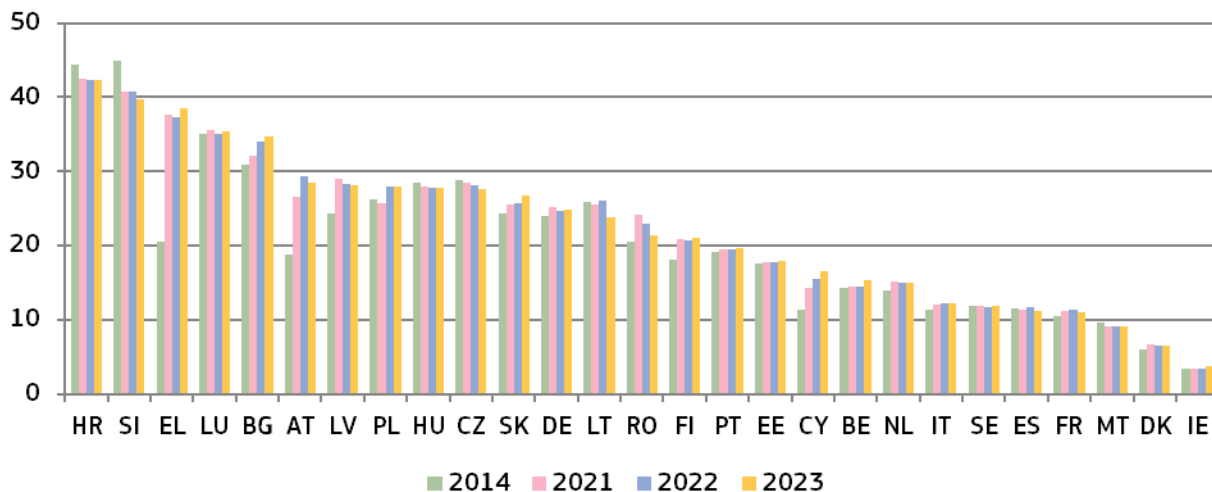
⁸⁷ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen och Eurostat. Källan till de uppgifter om genomsnittlig bruttoårslön som används för att beräkna förhållandena i diagram 34 och 35 skiljer sig åt (i diagram 34 tillhandahålls de av Cepej med hjälp av uppgifter från deras nationella kontaktpersoner; i diagram 35 är källan Eurostat). Förhållandena är därför inte direkt jämförbara mellan de två diagrammen.

löneintervall i denna kategori. För kategorin "domarassistent" var de angivna uppgifterna den högsta lönen 2022. Lönen för alla domarassistenter var densamma i domstolar i första instans. Om en domarassistent t.ex. får den högsta utvärderingspoängen i den årliga utvärderingsprocessen kan han eller hon få den högsta lönen redan under det första arbetsåret. För åklagarmyndighetens personal utgör uppgifterna ett genomsnitt av lönerna för de angivna befattningarna. Personal på åklagarmyndighetens båda nivåer har en fast lön som inte beror på hur många år de har arbetat vid myndigheten. **Litauen:** biträdande domstolspersonal (högre biträdande domstolspersonal) (D), biträden till åklagare och biträden till chefsåklagare (Å). Lönebeloppet för biträden och sekreterare vid domstolar och åklagarmyndigheter är ett genomsnitt av löner inom en viss kategori. **Luxemburg:** Référendaires: Employé A1 (D), Référendaires: Employé A1 (D). **Ungern:** företrädare för åklagarmyndigheten (Å). **Malta:** biträdande domstolspersonal (D), biträdande jurist (Å). **Nederländerna:** Ej tillgänglig på grund av att Eurostats indikator för genomsnittlig heltidsjusterad lön per anställd saknas. **Österrike:** domare under utbildning/juridiska assistenter/revisorer/domare/biträdande domstolspersonal (Rechtspfleger) (D), åklagare under utbildning (Å). Uppgifterna motsvarar lagstadgade löner. Anställda eller olika lönegrupper grupperas i en anställningskategori med ett genomsnittsvärde beräknat på lagstadgade löner och ersättningsnivåer. **Polen:** biträdande domare (D). Uppgifterna är ett genomsnitt av löner inom en viss kategori. **Rumänien:** åklagaraspirant (Å). Rumänien har endast kategorin "åklagaraspirant" – inte "åklagarassistent" eller annan expertpersonal som bidrar till förhanden/deltar i beslutsfattandet. Följaktligen tillhandahölls endast ingångslönen för åklagaraspiranter. Kategorin personal vid förstainstansdomstolar fanns inte i Rumänien 2022 och därför tillhandahålls inga uppgifter för den kategorin. **Slovenien:** biträdande domstolspersonal (D), högre rättslig rådgivare (Å). **Slovakien:** assistent (D), juridikstuderande (notarietjänstgöring) (Å). **Finland:** domaraspirant (D), åklagarassistent (Å). **Sverige:** rättssekreterare lönegrad 1 (D), åklagaraspirant (Å).

– Personalresurser –

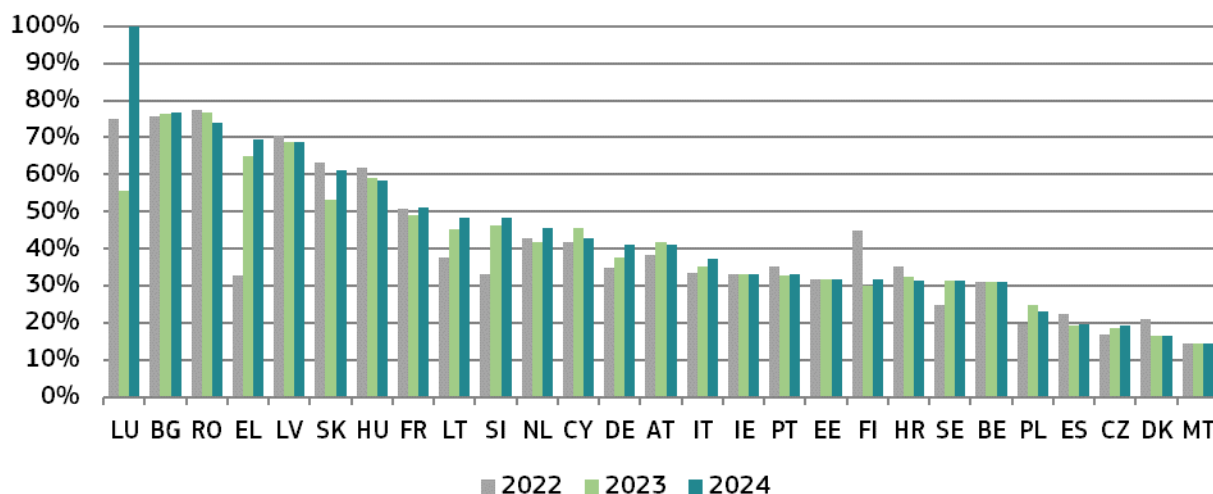
Att det finns lämpliga personalresurser är avgörande för rättssystemens kvalitet. Mångfald bland domarna, däribland en jämn könsfördelning, ger kompletterande kunskaper, färdigheter och erfarenhet och återspeglar verkligheten i samhället.

Diagram .: Antal domare 2014, 2021–2023 (*) (per 100 000 invånare) (källa: undersökning av Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet [Cepej])

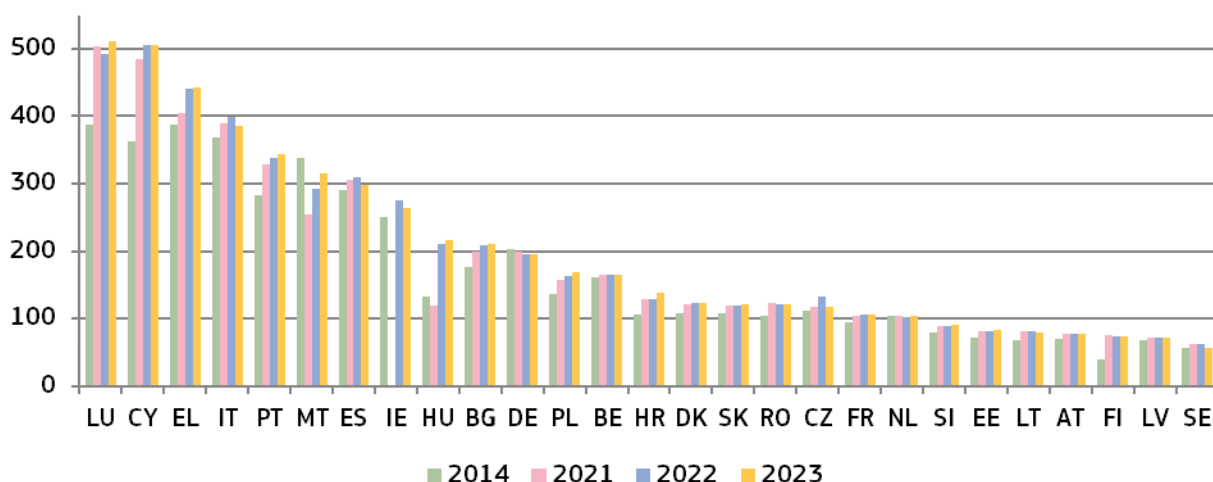
(*) Denna kategori består av domare som arbetar heltid, i enlighet med Cepejs metod. Den omfattar inte "Rechtspfleger"/domstolstjänstemän som finns i vissa medlemsstater. **Grekland:** Från och med 2016 omfattar uppgifterna om antalet yrkesdomare alla befattningsnivåer inom den straff- och civilrättsliga rättskipningen samt även förvaltningsdomare. **Italien:** Regionala revisionsmyndigheter, lokala skattemyndigheter och militärdomstolar omfattas inte. Förvaltningsdomstolar har beaktats sedan 2018. **Österrike:** Uppgifter om förvaltningsdomstolar infördes först från och med 2016.

Diagram .: Andel kvinnliga yrkesdomare i Högsta domstolen 2022–2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁸⁸)

(*) Uppgifterna är sorterade per siffrorna för 2024, från högsta till lägsta.

Diagram .: Antal advokater 2014, 2021–2023 (*) (per 100 000 invånare) (källa: undersökning av Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet [Cepej])

(*) Enligt Cepejs metod är en advokat en person som är kvalificerad och auktoriserad enligt nationell lagstiftning att föra talan och agera på sin klients vägnar, praktisera som advokat, uppträda inför domstol och råda och företräda sin klient i rättsliga angelägenheter (rekommendation Rec(2000)21 från Europarådets ministerkommitté om friheten att utöva advokatyrtet). **Tyskland:** Ingen åtskillnad görs mellan olika grupper av advokater i Tyskland. **Finland:** Från och med 2015 innefattar antalet advokater både antalet jurister anställda i den privata sektorn och antalet jurister anställda i den offentliga sektorn.

2.2.3. Digitalisering

Användning av informations- och kommunikationsteknik (IKT) kan bidra till att stärka medlemsstaternas rättssystem och göra dem mer tillgängliga, effektiva, motståndskraftiga och redo att möta rådande och framtida utmaningar. Covid-19-pandemin har belyst ett antal

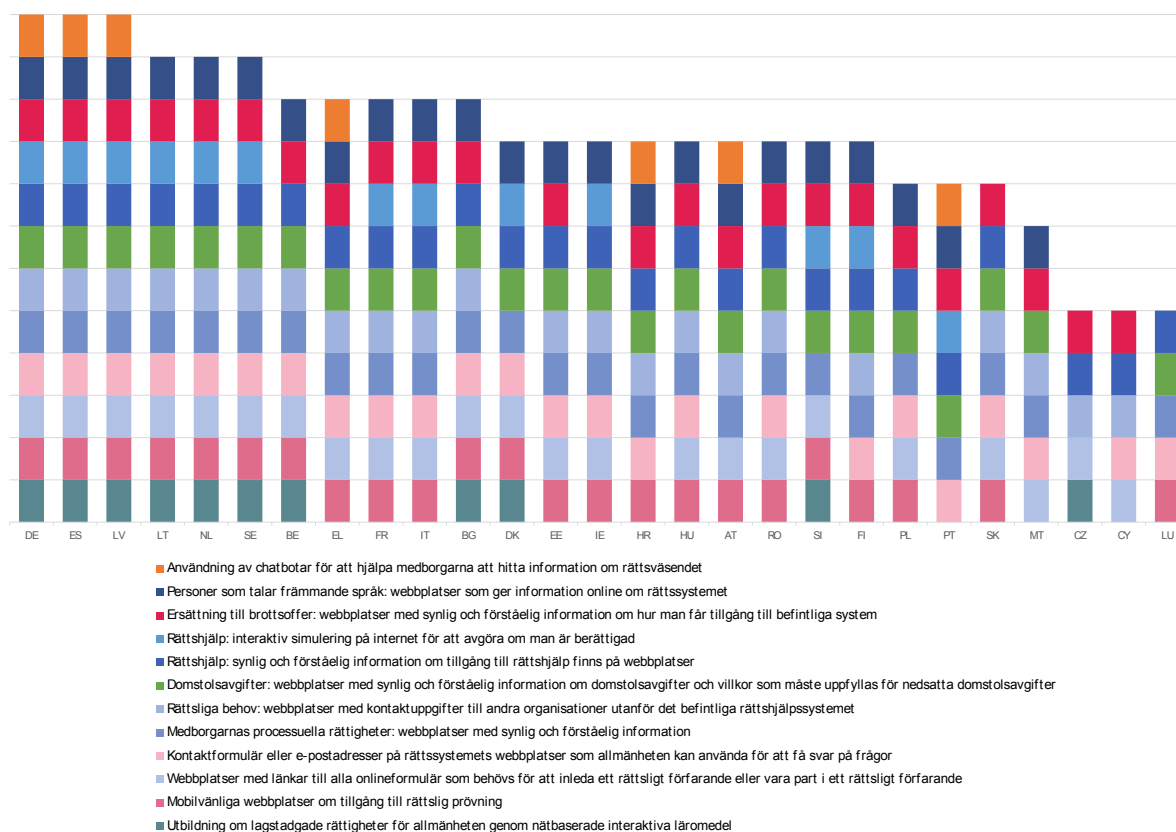
⁸⁸ Europeiska jämställdhetsinstitutet, databasen för jämställdhetsstatistik, https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natert_wmid_natert_supert/datatable.

utmaningar som påverkar rättsväsendets funktion och visat på behovet av att ytterligare förbättra digitaliseringen av de nationella rättssystemen.

I tidigare utgåvor av resultattavlan för rättskipningen i EU gavs jämförande uppgifter om vissa aspekter av IKT i rättssystem. Såsom kommissionen förklarar i meddelandet Digitalisering av rättskipningen i Europeiska unionen av den 2 december 2020⁸⁹ har resultattavlan utökats betydligt med ytterligare uppgifter om digitaliseringen i medlemsstaterna. Detta bör möjliggöra en mer djupgående övervakning av framstegsområden och kvarstående utmaningar.

Medborgarvänlig rättvisa kräver att information om nationella rättssystem inte bara är lättillgänglig, utan även skraddarsys för specifika samhällsgrupper som annars skulle ha svårt att få tillgång till informationen, inbegripet personer med funktionsnedsättning. Diagram 40 visar tillgången till information på internet och de offentliga tjänster som finns för att hjälpa människor att få tillgång till rättslig prövning.

Diagram .: Allmänhetens tillgång till information om rättssystemet på internet 2024 (*)
(källa: Europeiska kommissionen⁹⁰)

(*) **Tyskland:** Varje delstat och förbunds nivå beslutar individuellt vilken information som finns på internet.

– Regler för digitalisering –

Användningen av digitala lösningar i civilrättsliga/handelsrättsliga mål, förvaltningsmål och straffrättsliga mål kräver ofta lämplig reglering i de nationella förfarandereglerna. Diagram 41

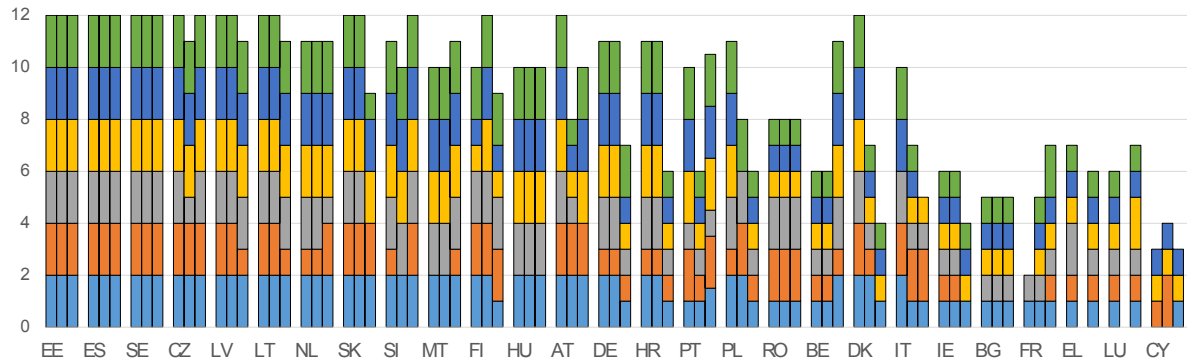
⁸⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Digitalisering av rättskipningen i Europeiska unionen: En verktygslåda med möjligheter (COM(2020) 710 final) och det åtföljande arbetsdokumentet SWD(2020) 540 final.

⁹⁰ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

visar i lag angivna möjligheter för olika aktörer att använda teknik för distanskommunikation (t.ex. videokonferenser) för förfaranden i domstol och i samband med domstolsärenden, och den rådande situationen vad gäller tillåtligheten av digital bevisning.

Diagram .: Förfaranderegler för att tillåta digital teknik i domstolarna för civilrättsliga/handelsrättsliga mål, förvaltningsmål och straffrättsliga mål, 2024 (*)

(källa: Europeiska kommissionen⁹¹)

För varje medlemsstat visar de tre kolumnerna procedurregler som tillåter digital teknik i domstolarna i följande typer av mål (från vänster till höger):

1. civilrättsliga/handelsrättsliga mål
2. förvaltningsmål
3. brottmål.

- Språktolkning möjlig vid användning av distanskommunikationsteknik
- Sakkunniga kan höras via distanskommunikationsteknik
- Vittnen kan höras via distanskommunikationsteknik
- Den muntliga delen av förfarandet kan genomföras helt via distanskommunikationsteknik
- Bevisning endast tillåten i digitalt format
- Parter/svarande/offre kan höras via distanskommunikationsteknik

(*) Högsta möjliga poäng: 12 poäng. Två poäng tilldelades för varje kriterium om möjligheten finns i alla civilrättsliga/handelsrättsliga mål, förvaltningsmål och straffrättsliga mål (för straffrättsliga mål delades möjligheten att höra parterna upp så att både svarande och brottsoffer täcktes). Poängen divideras med två när möjligheten inte finns i alla mål. För de medlemsstater som inte skiljer mellan civilrättsliga mål och förvaltningsmål har samma poäng getts för båda områdena. **Grekland, Luxemburg:** inga möjligheter i förvaltningsmål.

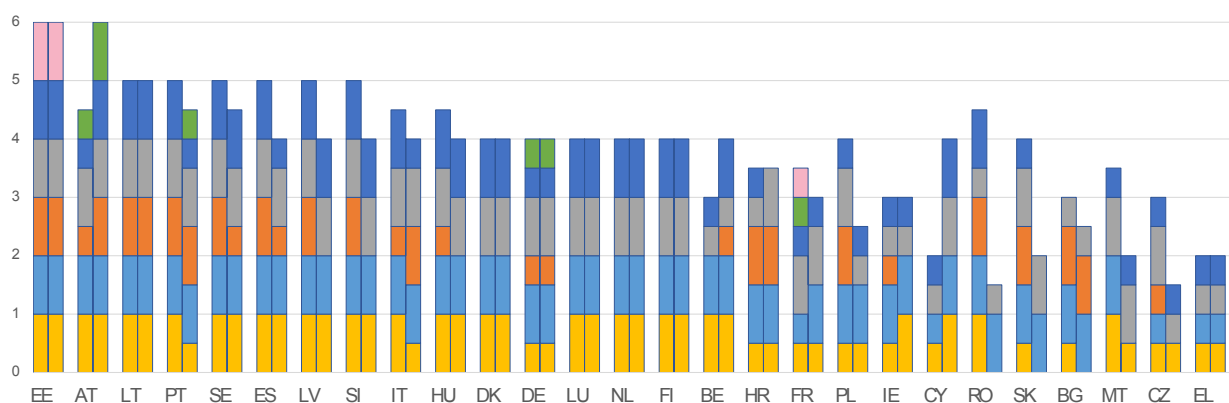
⁹¹ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

– Användning av digitala verktyg –

Förutom förfaranderegler för digitalisering måste domstolar och åklagarmyndigheter förfoga över lämpliga verktyg och infrastruktur som möjliggör distanskommunikation och säker tillgång till arbetsplatsen på distans (diagram 42). Lämplig infrastruktur och utrustning krävs även för säker elektronisk kommunikation mellan domstolar/åklagarmyndigheter och rättstillämpare och institutioner (diagrammen 43 och 44).

IKT, inklusive innovativ teknik, spelar en viktig roll genom att stödja de rättsliga myndigheternas arbete, vilket i sin tur bidrar betydligt till rättssystemens kvalitet. Om domare, åklagare och domstolspersonal har tillgång till olika digitala verktyg kan arbetsprocesserna rationaliseras, en rättvis arbetsfördelning garanteras och handläggningstiderna minskas betydligt.

Diagram .: Domstolars och åklagarmyndigheters användning av digital teknik, 2024 (*)
(källa: Europeiska kommissionen⁹²)

För varje medlemsstat visar de två kolumnerna

användning av digital teknik vid följande myndigheter (från vänster till höger):

1. Domstolar.

2. Åklagarmyndigheter.

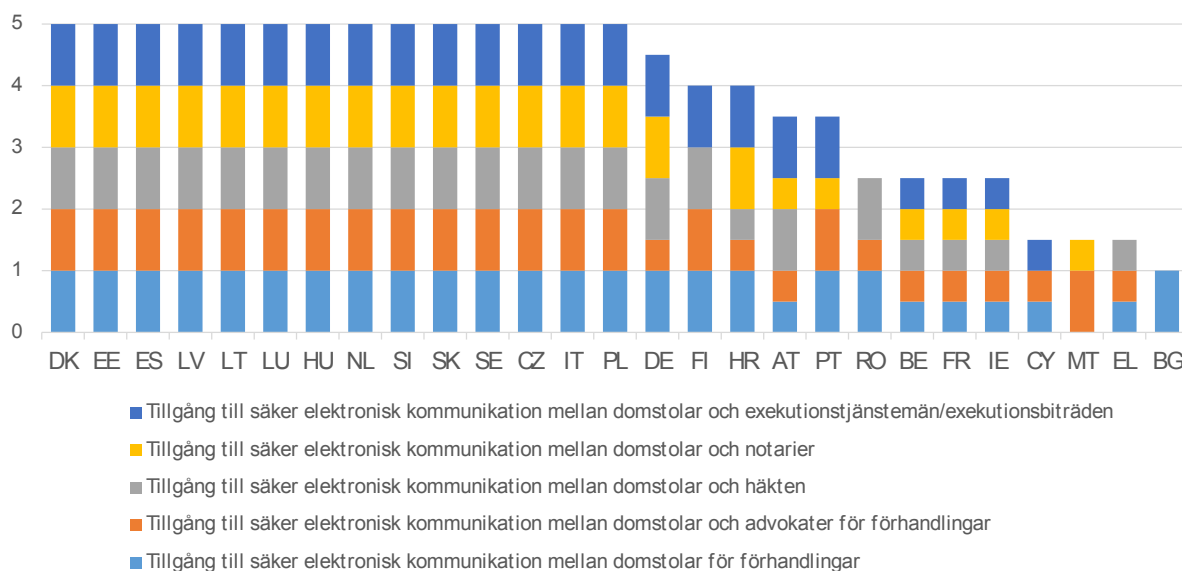
- Användning av teknik för distribuerade liggare (blockkedjeteknik)
- Användning av AI-tillämpningar i centrala aktiviteter
- Personal kan distansarbete på ett säkert sätt
- Användning av distanskommunikationsteknik, särskilt videokonferenser
- Elektronisk ärendefördelning, med automatisk fördelning baserat på objektiva kriterier
- Användning av ett elektroniskt ärendehanteringssystem
- Domare/åklagare kan distansarbete på ett säkert sätt

(*) Högsta möjliga poäng: 7 poäng. För varje kriterium gavs en poäng om domstolar respektive åklagarmyndigheter använder en viss teknik, och 0,5 poäng om de inte alltid använder tekniken.

Säker elektronisk kommunikation kan bidra till att förbättra rättssystemens kvalitet. Om domstolar har möjlighet att kommunicera elektroniskt sinsemellan och med rättstillämpare och andra institutioner kan förfarandena rationaliseras och behovet av pappersbaserad kommunikation och fysisk närvaro begränsas. Detta skulle minska tidsåtgången för förundersökningar och domstolsförhandlingar.

⁹² Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram .: Domstolar: elektroniska kommunikationsverktyg, 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁹³)

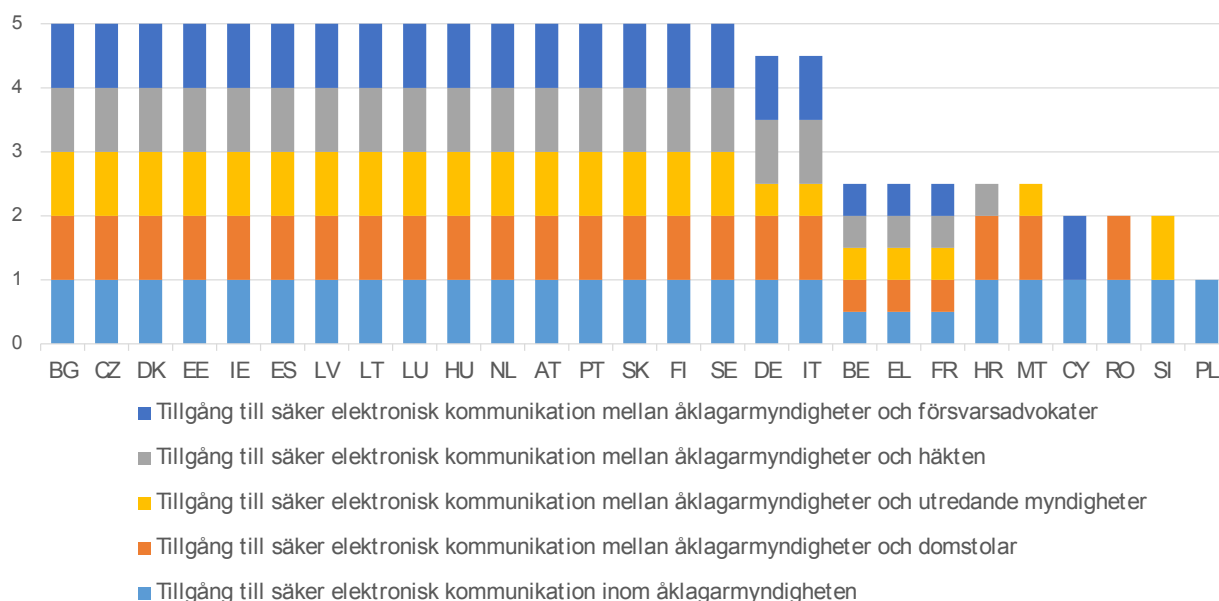

(*) Högsta möjliga poäng: 5 poäng. För varje kriterium gavs en poäng om domstolarna har tillgång till säker elektronisk kommunikation. Om möjligheten inte alltid finns gavs 0,5 poäng. **Finland:** Notariers uppgifter har inte samband med domstolsförfaranden. Det finns därför ingen anledning att ge dem tillgång till säkra anslutningar.

Åklagarmyndigheter är avgörande för att det straffrättsliga systemet ska fungera smidigt. Tillgång till säkra elektroniska kommunikationskanaler kan underlätta deras arbete och därmed förbättra domstolsförfarandenas kvalitet. Möjligheten till säker elektronisk kommunikation mellan åklagarmyndigheter och utredande myndigheter, försvarsadvokater och domstolar skulle göra det möjligt att förbereda domstolsförfaranden både snabbare och mer effektivt.

⁹³ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram .: Åklagarmyndigheter: elektroniska kommunikationsverktyg, 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁹⁴)

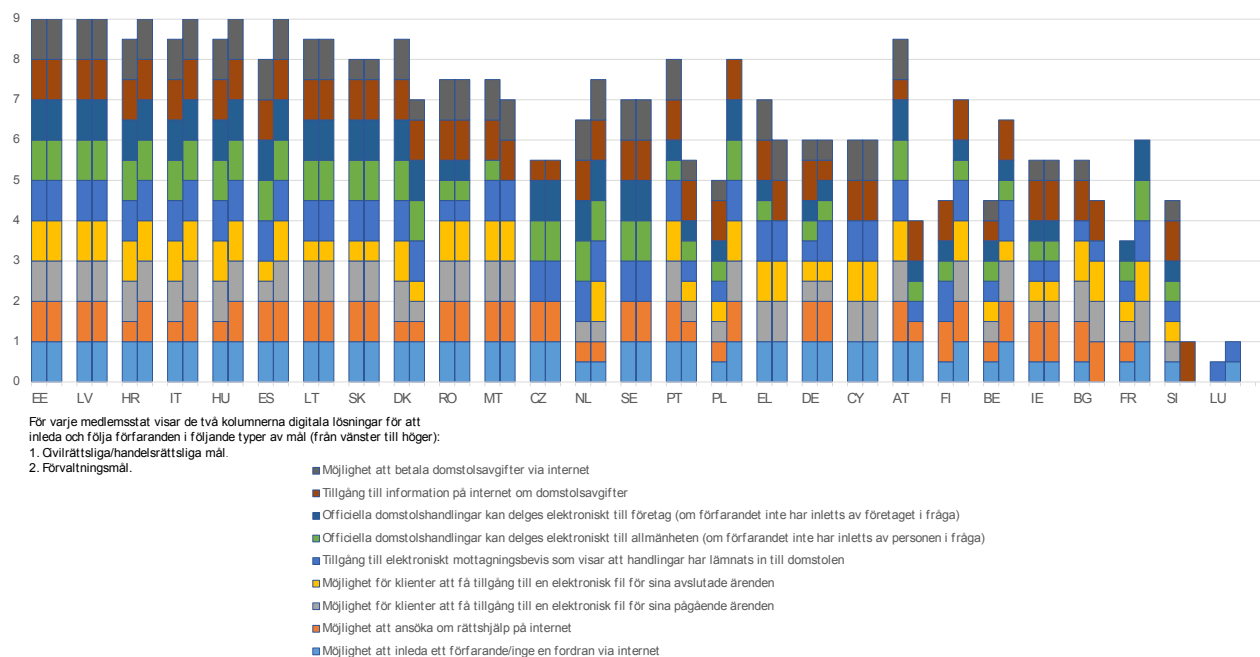
(*) Högsta möjliga poäng: 5 poäng. För varje kriterium gavs en poäng om åklagarmyndigheterna har tillgång till säker elektronisk kommunikation. Om möjligheten inte alltid finns gavs 0,5 poäng. Åklagarmyndigheters tillgång till elektroniska kommunikationsverktyg inbegriper kommunikation med advokater som är anställda hos åklagarmyndigheten.

– Möjlighet att kommunicera med domstolar via internet –

Möjligheten att genomföra särskilda steg i ett rättsligt förfarande på elektronisk väg är en viktig aspekt av rättssystemens kvalitet. Elektroniskt ingivande av fordringar, möjlighet att övervaka och driva förfaranden på nätet och möjlighet till elektronisk delgivning av handlingar kan påtagligt förenkla tillgången till rättvisa för såväl privatpersoner som företag (eller deras rättsliga ombud) och minska förseningar och kostnader. Tillgång till sådana digitala offentliga tjänster skulle bidra till att föra domstolarna närmare människorna och företagen, vilket i förlängningen ökar allmänhetens förtroende för rättssystemet.

⁹⁴ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram .: Digitala lösningar för att inleda och följa förfaranden i civilrättsliga/handelsrättsliga mål och förvaltningsmål, 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁹⁵)

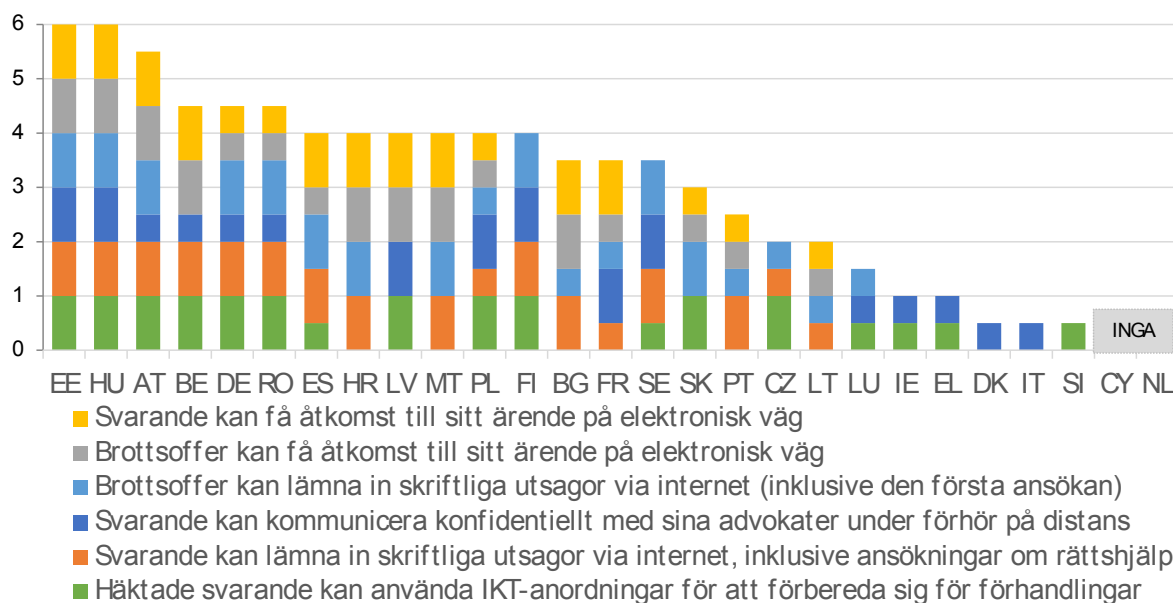

(*) Högsta möjliga poäng: 9 poäng. För varje kriterium gavs en poäng om möjligheten finns i alla civilrättsliga/handelsrättsliga mål och förvaltningsmål. Om möjligheten inte alltid finns gavs 0,5 poäng. För de medlemsstater som inte skiljer mellan civilrättsliga mål och förvaltningsmål har samma poäng getts för båda områdena.

Användning av digitala verktyg för att genomföra och följa domstolsförhandlingar i straffrättsliga mål kan även bidra till att garantera brottsoffrens och de svarandes rättigheter. Digitala lösningar kan till exempel möjliggöra konfidentiell distanskommunikation mellan svarande och deras advokater, ge häktade svarande möjlighet att förbereda sig inför domstolsförhandlingen och bidra till att undvika sekundär viktigmisering av brottsoffer.

⁹⁵ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram .: Digitala lösningar för att genomföra och följa domstolsförfaranden i straffrättsliga mål, 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen⁹⁶)

(*) Högsta möjliga poäng: 6 poäng. För varje kriterium gavs en poäng om möjligheten finns i alla straffrättsliga mål. Om möjligheten inte alltid finns gavs 0,5 poäng.

– Tillgång till domar –

Genom en garanterad tillgång till domar på internet kan man öka rättssystemens öppenhet, hjälpa medborgare och företag att få bättre kännedom om sina rättigheter och bidra till samstämmighet i rättspraxis. Lämpliga former för offentliggörandet av domar på internet är nödvändiga för att skapa användarvänliga sökmöjligheter⁹⁷, som gör rättspraxis mer tillgänglig för rättstillämpare och för allmänheten, inbegripet personer med funktionsnedsättning. Smidig tillgång till rättspraxis som är lätt att använda gör rättssystemet algoritmvänligt och möjliggör innovativa tekniska rättsliga tillämpningar som hjälper rättstillämparna.

Offentliggörande av domstolsbeslut på internet kräver en avvägning mellan olika intressen inom de gränser som fastställs genom rättsliga och politiska ramar. Den allmänna dataskyddsförordningen⁹⁸ är fullständigt tillämplig på domstolarnas behandling av uppgifter. I bedömningen av vilka uppgifter som ska offentliggöras är det viktigt att hitta en rättvis jämvikt mellan rätten till dataskydd och skyldigheten att offentliggöra domstolsbeslut för att säkerställa rättssystemets öppenhet. Så är i synnerhet fallet om det finns ett rådande allmänintresse som motiverar att uppgifterna lämnas ut. I många länder kräver lagen eller praxis att domstolsbeslut ska avidentifieras eller pseudonymiseras⁹⁹ innan de offentliggörs, antingen systematiskt eller

⁹⁶ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

⁹⁷ Se *Best practice guide for managing Supreme Courts* (vägledning om bästa praxis för förvaltning av högsta domstolar), som är en del av projektet *Supreme Courts as guarantee for effectiveness of judicial systems*, s. 29.

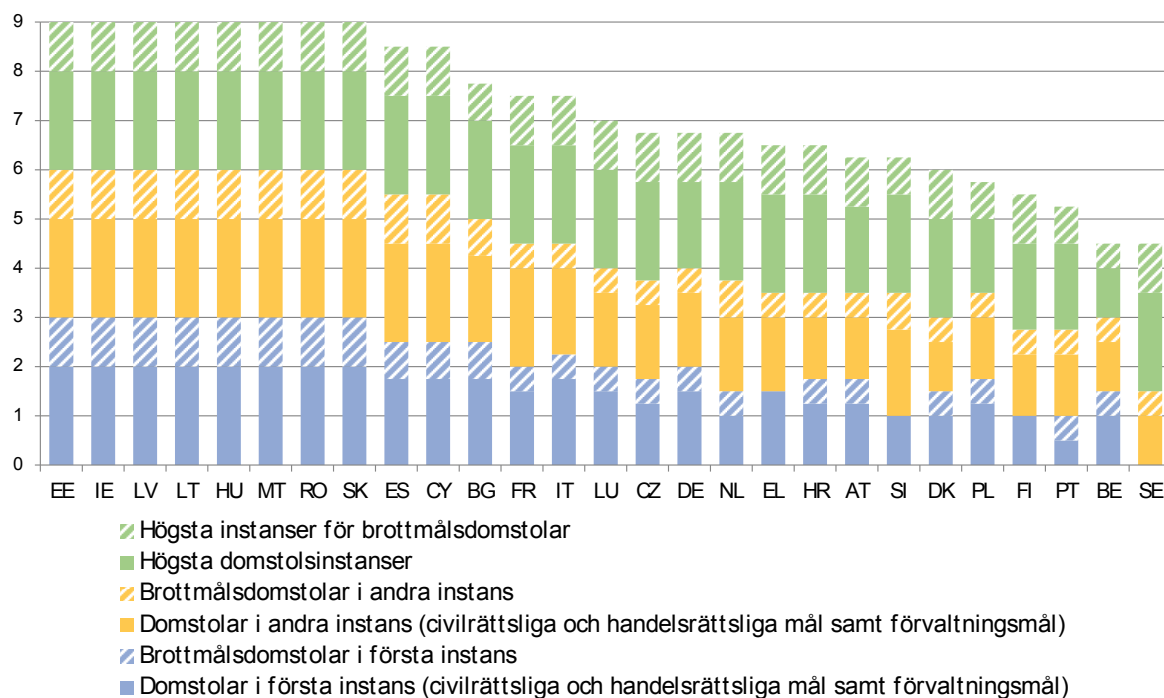
⁹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁹⁹ Avidentifiering/pseudonymisering blir effektivare med hjälp av en algoritm. Processen måste dock övervakas av människan, eftersom algoritmer inte förstår sammanhang.

på begäran. Uppgifter som produceras av rättsväsendet regleras även av EU:s lagstiftning om öppna data och återanvändning av information från den offentliga sektorn¹⁰⁰.

Tillgången till domstolsbeslut i ett maskinläsbart format¹⁰¹, som visas i diagram 47, underlättar användningen av algoritmer i inom rättssystemen¹⁰².

Diagram .: Allmänhetens tillgång till offentliggjorda domar på internet 2023 (*) (civilrättsliga/handelsrättsliga mål och förvaltningsmål, alla instanser) (källa: Europeiska kommissionen¹⁰³)

(*) Högsta möjliga poäng: 9 poäng. För varje domstolsinstans gavs 1 poäng om alla domar i civil- och handelsrättsliga samt förvaltningsrättsliga mål och straffrättsliga mål var tillgängliga för allmänheten, 0,75 poäng om de flesta domar (mer än 50 %) var tillgängliga och 0,5 poäng om endast vissa domar (mindre än 50 %) var tillgängliga. För medlemsstater som endast har två instanser har poäng getts för tre instanser genom att avspegla respektive högre instans av den icke-existerande instansen. För de medlemsstater som inte skiljer mellan de båda rättsområdena (civilrätt/handelsrätt resp. förvaltningsrätt) har samma poäng getts för båda områdena. **Belgien:** I civilrättsliga och straffrättsliga mål avgör varje domstol om domarna ska offentliggöras. **Tyskland:** Varje delstat beslutar huruvida domar i första instans ska finnas på internet. **Österrike:** I första och andra instans avgör domaren vilka domar som ska offentliggöras. Beslut från Högsta domstolen om att avvisa ett överklagande utan närmare motivering offentliggörs inte. Beslut från Högsta förvaltningsdomstolen som fattas av en enda domare offentliggörs om den berörda domaren beslutar att göra det. Beslut som endast rör rättsliga frågor som omfattas av etablerad rättspraxis från Högsta förvaltningsdomstolen och enklare beslut om avbrytande av förhandlingar offentliggörs

¹⁰⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG av den 17 november 2003 om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EUT L 345, 31.12.2003, s. 90) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EUT L 172, 26.6.2019, s. 56).

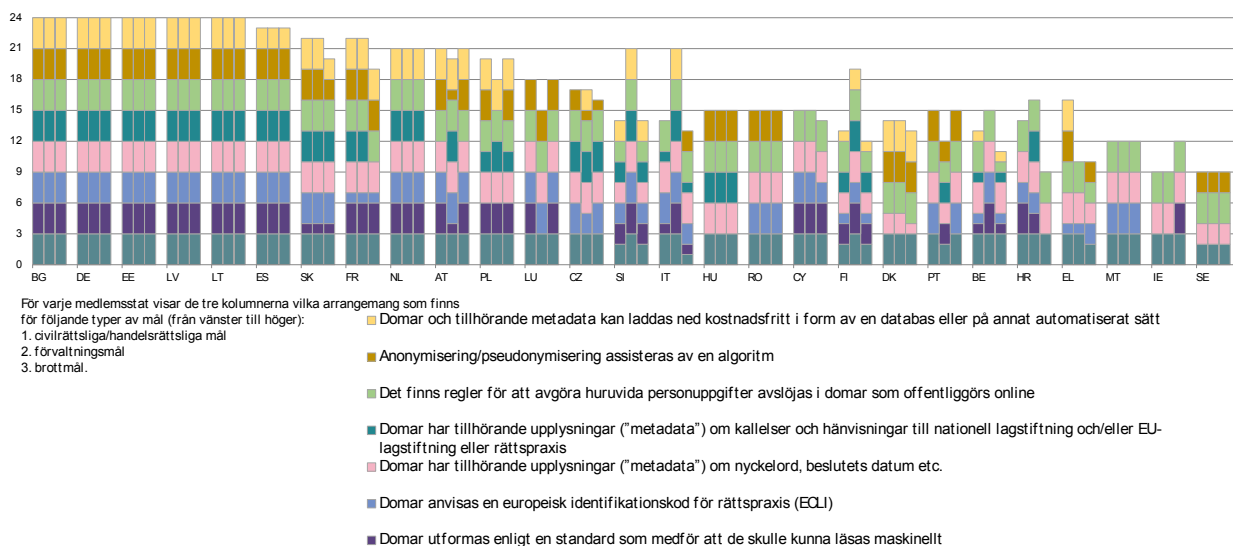
¹⁰¹ Domar som modelleras enligt standarder (t.ex. Akoma Ntoso) och tillhörande metadata kan laddas ned utan kostnad i form av en databas eller genom andra automatiserade hjälpmedel (t.ex. applikationsprogrammeringsgränssnitt (API)).

¹⁰² Se även meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén *En EU-strategi för data* (COM(2020) 66 final), kommissionens vitbok om artificiell intelligens *En EU-strategi för spetskompetens och förtroenden* (COM(2020) 65 final) och *Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, om bästa praxis för offentliggörande online av domstolsbeslut* (EUT C 362, 8.10.2018, s. 2).

¹⁰³ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

inte. **Nederländerna:** Domstolarna beslutar om offentliggörande enligt offentliggjorda kriterier. **Portugal:** En nämnd vid domstolen beslutar om offentliggörande. **Slovenien:** Processuella beslut som har liten eller ingen betydelse för rättspraxis offentliggörs inte. Av avgöranden i mål som är identiska i sak (t.ex. bulk mål) offentliggörs endast det ledande avgörandet (jämfört en förteckning över ärendeakter med samma innehåll). Överrätterna beslutar individuellt om vilka domar som kan offentliggöras. **Slovakien:** Beslut om flera typer av civilrättsliga mål, t.ex. rörande arvsfrågor eller fastställande av faderskap, offentliggörs inte. **Finland:** Domstolarna beslutar vilka domar som ska offentliggöras.

Diagram .: Arrangemang för att producera maskinläsbara domstolsbeslut, 2024 (*)
(civilrättsliga mål, handelsrättsliga mål, förvaltningsmål samt straffrättsliga mål, alla instanser) (källa: Europeiska kommissionen¹⁰⁴)

(*) *Högsta möjliga poäng: 24 poäng per typ av mål. För var och en av de tre instanserna (första, andra och tredje instans) ges en poäng om alla domstolsbeslut omfattas. Om endast vissa domstolsbeslut omfattas i en given instans ges endast en halv poäng. Om en medlemsstat endast har två instanser har poäng getts för tre instanser genom att avspegla respektive högre instans av den icke-existerande instansen. För de medlemsstater som inte gör åtskillnad mellan förvaltningsmål respektive civilrättsliga/handelsrättsliga mål har samma poäng tilldelats för båda rättsområdena. **Spanien:** Användning av den databas som domstolarnas allmänna råd driver för kommersiella ändamål eller massiv nedladdning av information är inte tillåten. Vidareutnyttjande av denna information för att upprätta databaser eller för kommersiella ändamål måste följa det förfarande och de villkor som domstolarnas allmänna råd har fastställt via sitt rättsliga dokumentationscentrum. **Irland:** Domar anonymiseras i familjerätt, barnomsorgsärenden och andra områden när lagen kräver detta eller en domare beordrar att parternas eller personernas identitet inte ska röjas.*

¹⁰⁴ Uppgifterna för 2024 har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

2.2.4. Sammanfattning om rättssystemens kvalitet

Enkel tillgång till rättssystemet samt tillräckliga resurser, effektiva utvärderingsverktyg och digitalisering bidrar till rättssystem av hög kvalitet. Allmänheten och företag förväntar sig beslut som håller hög kvalitet från effektiva rättssystem. I resultattavlan för 2025 görs en jämförande analys av dessa faktorer.

Tillgänglighet

I 2025 års resultattavla undersöks återigen ett antal aspekter som bidrar till ett människovänligt rättssystem.

- 1) **Tillgången till rättshjälp och domstolsavgifternas storlek** har stor påverkan på tillgången till rättslig prövning, i synnerhet för människor som lever i fattigdom eller som löper risk för fattigdom. Diagram 23 visar att människor med inkomster som understiger Eurostats fattigdomströskel inte får rättshjälp i tre medlemsstater. Domstolsavgifternas storlek (diagram 24) har i stort sett varit densamma sedan 2016, även om avgifterna var högre än 2023 i fyra medlemsstater, särskilt för små fordringar. Avgifterna för små fordringar är fortsatt högre proportionellt sett. Svårigheter vid begäran om rättshjälp i kombination med höga domstolsavgifter i tre medlemsstater kan avskräcka personer som lever i fattigdom från att vända sig till domstol. I resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 visas för andra gången **hur mycket rättshjälp som betalas till försvarare** i ett konkret exempel på brottmål, baserat på en fallstudie. Det finns stora skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller beloppen som advokaterna skulle få betalt ur statsbudgeten (diagram 25).
- 2) I resultattavlan för 2025 fortsätter undersökningen av hur medlemsstaterna främjar frivillig användning av **alternativa tvistlösningsmetoder** (diagram 26), bland annat möjligheten att använda digital teknik. Under 2024 ökade det främjande arbetet totalt sett och sex medlemsstater rapporterade fler främjande åtgärder, särskilt för alternativa tvistlösningsmetoder i konsumenttvister. Antalet sätt att främja alternativa tvistlösningsmetoder är fortfarande färre för administrativa tvister än för andra tvister, men även det har ökat sedan 2023.
- 3) I resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 utvärderas återigen särskilda arrangemang för **tillgång till rättslig prövning för personer som riskerar att diskrimineras och äldre personer**. Diagram 27 visar att 18 medlemsstater har vidtagit åtgärder för att öka medvetenheten bland personer som riskerar diskriminering om var man hittar rättslig information och bistånd I 16 medlemsstater vidtas åtgärder för att göra rättshjälp mer tillgänglig för äldre personer, och i 17 medlemsstater har icke-statliga organisationer eller likabehandlingsorgan rätt att inleda eller delta i rättsliga förfaranden på uppdrag av eller till stöd för ett eller flera brottsoffer. I 20 medlemsstater finns det lösningar för att hjälpa äldre personer att delta i domstolsförfaranden, inklusive möjlighet att ta emot kommunikation från domstolen per post.
- 4) I resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 visas för andra gången **särskilt utvalda åtgärder för grupptalan** som skyddar konsumenternas kollektiva intressen. Diagram 28 visar att 23 medlemsstater har infört minst en sådan åtgärd. Bland de utvalda åtgärderna är särskilda arrangemang för att informera konsumenterna om grupptalan och resultat av grupptalan de vanligaste tillsammans med åtgärder för att utbilda domare i effektiv hantering av denna typ av talan. Tolv medlemsstater har infört dessa.
- 5) Diagram 29 visar att alla medlemsstater har vissa **särskilda arrangemang för ett barnvänligt rättssystem och barnvänliga förfaranden, både när det gäller**

civilrättsliga och straffrättsliga/ungdomsrättsliga förfaranden. I elva medlemsstater finns alla nio utvalda särskilda arrangemang, exempelvis för ändamålet webbplatser som är särskilt utformade för att vara barnvänliga och hjälplinjer med information om rättssystemet, och åtgärder för att hålla barn åtskilda från vuxna när de frihetsberövas. I alla medlemsstater skyddas barns privatliv och personuppgifter i enlighet med nationell lagstiftning när de är inblandade i rättsliga eller utomrättsliga förfaranden. Dessutom har alla medlemsstater särskilda, barnvänliga, miljöer och förhållningsrum där barn kan höras. En kartläggning av **särskilda arrangemang för barn som är involverade i straffrättsliga förfaranden i egenskap av brottsoffer eller misstänkta och tilltalade** (diagram 30) visar till exempel att 26 medlemsstater tillhandahåller information om brottsoffrets eller den misstänktes rättigheter och förfaranden på ett barnvänligt sätt, och i 15 medlemsstater används alla former av frihetsberövande av barn som en sista utväg och under kortast möjliga tidsperiod.

- 6) Diagram 31 visar att alla medlemsstater har någon form av **särskilda arrangemang för brottsoffer**. I de flesta medlemsstater finns största delen av de övervakade särskilda arrangemangen, däribland tillhandahållande av ekonomiskt stöd i fall där gärningsmannen inte betalar den fastställda ersättningen eller möjligheten för brottsoffren att begära en omprövning av beslut om att tillhandahålla en skyddsåtgärd eller tolkning eller översättning. Om deras rättigheter kränks inom ramen för det straffrättsliga förfarandet har brottsoffer i de flesta medlemsstater rätt till skyddsåtgärder, rättshjälp eller att bli hörda. Diagram 32 visar att alla medlemsstater har någon form av **särskilda arrangemang för offer för våld mot kvinnor/våld i nära relationer**. I nästan alla medlemsstater finns åtgärder för att skydda brottsoffrets och vittnens rättigheter och intressen och för att säkerställa att kontakt mellan brottsoffer och förövare undviks vid behov. I nästan alla medlemsstater kan icke-statliga organisationer och/eller likabehandlingsorgan bistå och/eller stödja offren.

Resurser

Högkvalitativa rättssystem kräver tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser. Detta kräver i sin tur tillräckliga investeringar i fysisk och teknisk infrastruktur, grundutbildning och fortutbildning och mångfald bland domare, däribland en jämn könsfördelning. Resultattavlan för 2025 visar följande:

- 7) När det gäller ekonomiska **resurser** ökade de allmänna offentliga utgifterna till domstolar under 2023 i alla medlemsstater med hänsyn till antalet invånare, medan de minskade i sex medlemsstater jämfört med BNP. Det visar fortfarande på betydande skillnader mellan medlemsstaternas utgiftsnivåer, både per invånare och i procent av BNP (diagrammen 33 och 34).
- 8) Resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 fortsätter att undersöka situationen i medlemsstaterna när det gäller lönerna inom rättsväsendet. Den visar för tredje gången förhållandet mellan **domares och åklagares årslöner** och den genomsnittliga årslönen i landet (diagram 35). För andra gången visas även **förhållandet mellan årslöner för expertpersonal vid domstolar och åklagarmyndigheter** och den genomsnittliga årslönen i landet (diagram 36). Båda diagrammen visar på stora skillnader mellan medlemsstaterna. Diagram 36 visar dessutom att expertpersonal vid domstolar i 16 medlemsstater får mindre än den nationella genomsnittslönen i början av sin karriär. I 13 medlemsstater är detta även fallet för expertpersonal vid åklagarmyndigheter.
- 9) **Kvinnor** utgör fortfarande mindre än 50 % av domarna i de högsta domstolarna i 19 medlemsstater (diagram 38), och i åtta medlemsstater är åtminstone hälften av domarna i

de högsta domstolarna kvinnor. Siffrorna för treårsperioden 2021–2024 visar att antalet och tendenserna skiljer sig åt mellan medlemsstaterna.

Digitalisering

Sedan 2021 innehåller resultattavlan för rättsskipningen i EU ett större, detaljerat avsnitt om aspekter i samband med digitaliseringen av rättssystemen. Trots att medlemsstaterna redan använder digitala lösningar i olika sammanhang och i varierande grad finns ett betydligt utrymme för förbättringar.

- 10) I alla 27 medlemsstater tillhandahålls någon form av **information på internet om rättssystemen**, bland annat via webbplatser med tydlig information om tillgång till rättshjälp, om domstolsavgifter och om vilka villkor som måste uppfyllas för nedsatta avgifter (diagram 40). Situationen är oförändrad jämfört med föregående år, men vissa skillnader finns mellan medlemsstaterna när det gäller mängden information och i hur stor grad den tillgodoser människors behov. Till exempel tillhandahåller elva medlemsstater utbildning om lagstadgade rättigheter för allmänheten via nätbaserade interaktiva läromedel. I 26 av medlemsstaterna tillhandahålls klart synlig och begriplig information om rättshjälp.
- 11) Sex av medlemsstaterna har **förfaranderegler anpassade för digitalisering** (diagram 41), som fullt ut eller mestadels medger användning av distanskommunikation och tillhandahållande av bevisning helt och hållet i digitalt format. I 23 medlemsstater är detta endast möjligt i ett begränsat antal situationer. Sedan 2020 har dock framstegen när det gäller detta varit kontinuerliga generellt sett.
- 12) I diagram 42 visas **domstolars och åklagarmyndigheters användning av digital teknik**. Det framgår att medlemsstaterna inte fullt ut utnyttjar de möjligheter som tillåts enligt deras handläggningsregler (se diagram 41). Domstolar, åklagare och domstolspersonal i medlemsstaterna har redan tillgång till olika typer av digitala verktyg, t.ex. ärendehanteringssystem, videokonferenssystem och arrangemang för distansarbete. Däremot kan ytterligare framsteg fortfarande göras när det gäller elektroniska system för ärendetilldelning, där fördelningen sker automatiskt utifrån objektiva kriterier.
- 13) Alla medlemsstater har också infört någon form av **säkra elektroniska kommunikationsverktyg** för domstolarna, även om endast 14 medlemsstater har sådana verktyg för alla typer av kommunikation som övervakas och för alla ärenden (diagram 43). I fem medlemsstater saknas fortfarande verktyg för digital kommunikation med notarius publicus, interneringsanstalter och exekutionstjänstemän/rättsvårdstjänstemän. Alla medlemsstater tillhandahåller även **säker elektronisk kommunikation inom åklagarmyndigheterna** (diagram 44). Alla medlemsstater utom en tillhandahåller säker elektronisk kommunikation mellan åklagarmyndigheter och domstolar. Fem medlemsstater saknar fortfarande verktyg för elektronisk kommunikation mellan åklagarmyndigheterna och försvarsadvokater.
- 14) I civilrättsliga/handelsrättsliga mål och förvaltningsmål ger 24 av medlemsstaterna privatpersoner och företag (eller deras juridiska ombud) **tillgång till pågående eller avslutade mål på internet** (diagram 45), om än i varierande grad. När det gäller digitala lösningar för att genomföra och följa domstolsförfaranden i brottmål visar diagram 46 att brottsoffer helt eller delvis kan lämna skriftliga uttalanden via internet i 18 medlemsstater. I elva medlemsstater har svarande och brottsoffer dock inte möjlighet att följa eller driva sina mål på elektronisk väg.
- 15) **Tillgången till domar på internet** (diagram 47) är oförändrad jämfört med föregående

år. Det är främst domar från de högsta instanserna som görs tillgängliga på internet.

- 16) På samma sätt som för tidigare år innehåller resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 en analys av **arrangemang för att bidra till maskinläsbara domstolsbeslut** (diagram 48). Alla medlemsstater har åtminstone infört några arrangemang för civilrättsliga/handelsrättsliga mål, förvaltningsmål och brottmål, men det finns stora variationer mellan dem. I allmänhet finns en tendens att införa fler arrangemang, särskilt för att ladda ned domarna gratis (databaser och andra automatiserade lösningar), för att modellera domarna i syfte att göra dem maskinläsbara och för att anonymisera/pseudonymisera domar med hjälp av algoritmer. Nio medlemsstater rapporterade förbättringar för 2023 jämfört med föregående år, och i tio medlemsstater förblev situationen stabil. Rättssystem med arrangemang för modellering av domar i enlighet med standarder som gör dem maskinläsbara förefaller ha möjligheter att förbättra sina resultat i framtiden.
- 17) Resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 presenterar för första gången uppgifter om **mekanismer för att verkställa administrativa domar** (diagram 49) inom de högsta förvaltningsdomstolarna. I majoriteten av medlemsstaterna (17) finns någon typ av mekanism för att verkställa beslut, och i 16 medlemsstater har högsta förvaltningsdomstolar rätt att tillämpa sanktioner för att deras domar inte har verkställts. Direkta verkställighetsåtgärder, såsom beslagtagande av tillgångar, är endast tillgängliga i två medlemsstater.

2.3. Rättssystemens oberoende

Rättsväsendets oberoende, som är en integrerad del av det rättsliga beslutsfattandet, är ett krav som följer av den princip om effektivt domstolsskydd som avses i artikel 19 i EU-fördraget och av den rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 47)¹⁰⁷. Rättsligt oberoende förutsätter följande:

a) **ett externt oberoende**, som förutsätter att den berörda domstolsinstansen fullgör sina uppgifter helt självständigt, utan att vara underställd någon annan och utan att ta emot order eller instruktioner från något håll, så att den är skyddad mot yttre inblandning eller påtryckningar som skulle kunna äventyra dess ledamöters oberoende prövning och påverka deras avgöranden, och

b) **ett internt oberoende och opartiskhet**, som handlar om att avståndet gentemot parterna och deras respektive intressen vad gäller saken i målet ska vara detsamma¹⁰⁸, och att individuella domare ska vara skyddade mot interna påtryckningar inom domstolsväsendet¹⁰⁹.

Rättsväsendets oberoende är avgörande för att säkerställa att samtliga de rättigheter som enskilda tillerkänns enligt unionsrätten skyddas och att medlemsstaternas gemensamma värden som anges i artikel 2 EU-fördraget, däribland rättsstatsprincipen, upprätthålls¹¹⁰. Bevarandet av EU:s rättsordning är grundläggande för alla människor och företag vars rättigheter och friheter är skyddade enligt EU-lagstiftningen.

¹⁰⁷ Se <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=SV>.

¹⁰⁸ Domstolens dom av den 6 mars 2025, D. K. m.fl. mot Prokuratura Rejonowa, förenade målen C-647/21 och C-648/21, EU:C:2025:143, dom av den 25 februari 2025 (stora avdelningen), XL m.fl. (domares löner), förenade målen C-146/23 och C-374/23, EU:C:2025:109, dom av den 14 november 2024, S. S.A. mot C. sp. z o.o. (Fördelning av ärenden), C-197/23, EU:C:2024:956, dom av den 22 februari 2022, RS (Verkan av avgöranden från en författningsdomstol), C-430/21, EU:C:2022:99, dom av den 16 november 2021, straffrättsliga förfaranden mot WB m.fl., de förenade målen C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, dom av den 6 oktober 2021, W. Ž., C-487/19, EU:C:2021:798, dom av den 15 juli 2021, kommissionen mot Polen, C-791/19, EU:C:2021:366, dom av den 2 mars 2021, AB, C-824/18, EU:C:2021:153, dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl., C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982, punkterna 121 och 122, dom av den 5 november 2019, kommissionen mot Polen, C-192/18, EU:C:2019:924, dom av den 24 juni 2019, kommissionen mot Polen C-619/18, EU:C:2019:531, punkterna 73 och 74, domstolens dom av den 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C- 64/16, EU:C:2018:117, punkt 44, dom av den 25 juli 2018, Minister for Justice and Equality, C- 216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, punkt 65.

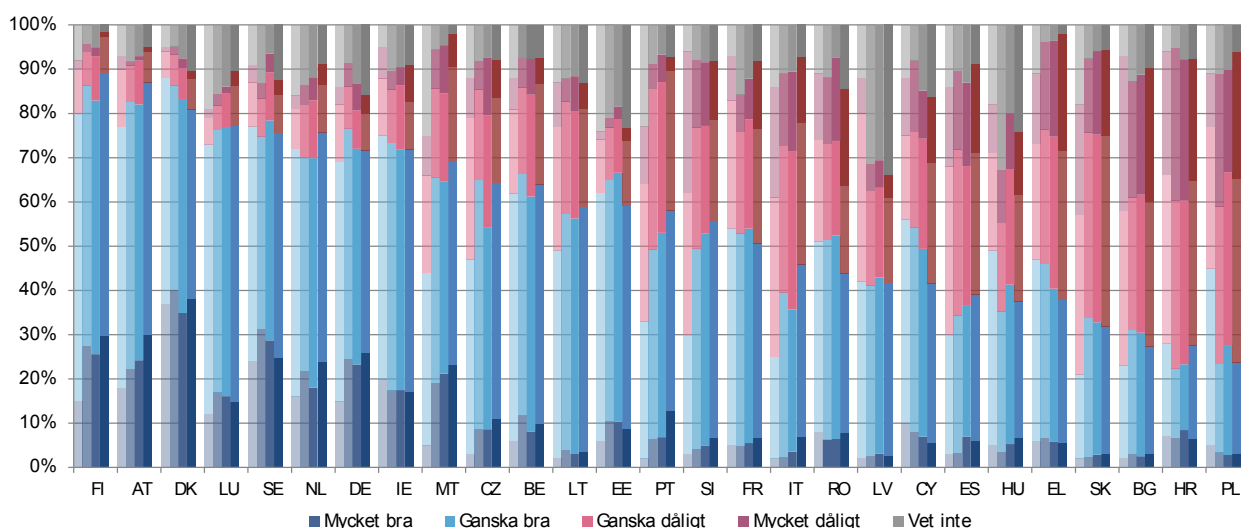
¹⁰⁹ Domstolens dom av den 11 juli 2024 (stora avdelningen), Hann-Invest, C-554/21 och C-622/21, EU:C:2024:594. Som sista instans är högsta domstolar, och överdomstolar/appellationsdomstolar i allmänhet, avgörande för att säkra en enhetlig tillämpning av lagen i medlemsstaterna. Hierarkiska rättsliga organisationer får dock inte undergräva det individuella oberoendet (rekommendation CM/Rec(2010)12, punkt 22). Överdomstolar bör inte utfärda anvisningar till domare om hur de bör besluta i enskilda ärenden, förutom i nationella förhandsavgöranden eller när de beslutar om rättsmedel enligt lagen (rekommendation CM/Rec(2010)12, punkt 23). Venedigkommissionen anser att en hierarkisk organisation av rättsväsendet där domarna är underställda högre instanser i sina juridiska beslut utgör en tydlig överträdelse av principen om internt oberoende (Venedigkommissionen, *Report on the independence of the judicial system, Part I: the independence of courts*, studie nr 494/2008, 16 mars 2010, CDL-AD(2010)004, punkterna 68–72). Alla förfaranden för gemensam rättspraxis måste uppfylla de grundläggande maktfördelningsprinciperna. Även i händelse av sådana beslut från en överdomstol/Högsta domstol måste alla domstolar och domare fortfarande vara behöriga att bedöma sina ärenden på ett oberoende och opartiskt sätt och skilja nya ärenden från tolkningar som tidigare har slagits ihop av en överdomstol/Högsta domstol (Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, s. 45).

¹¹⁰ Domstolens dom av den 5 juni 2023, kommissionen mot Polen, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, punkt 354 och där angiven rättspraxis.

En hög nivå av upplevt oberoende hos rättsväsendet är avgörande för det förtroende som enskilda ska kunna hysa för domstolsväsendet i en rättsstat, och bidrar till ett tillväxtfrämjande företagsklimat eftersom en uppfattad brist på oberoende kan avskräcka från investeringar. Resultattavlan omfattar indikatorer för domstolsväsendets oberoende med avseende på investeringskyddets effektivitet. Utöver indikatorer från olika källor på hur rättssystemets oberoende uppfattas visar resultattavlan indikatorer på hur rättssystemen är organiserade för att skydda det rättsliga oberoendet i vissa typer av situationer där oberoendet skulle kunna äventyras. Detta återspeglar synpunkter från det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ), nätverket för ordförande vid högsta domstolarna i Europeiska unionen (EUSJC) och nätverket för allmänna åklagare eller likvärdiga institutioner vid de högsta domstolarna i Europeiska unionens medlemsstater (nätverket NADAL).

2.3.1. Uppfattning om rättssystemets oberoende och investeringskyddets effektivitet

Diagram .: Allmänhetens uppfattning om domstolars och domares oberoende (*) (källa: Eurobarometern¹¹¹ – från vänster till höger, ljusa färger: 2016, 2023 och 2024, mörka färger: 2025)

(*) Medlemsstaterna visas i första hand i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ”mycket bra” eller ”ganska bra” (total andel positiva svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska dålig eller mycket dålig (total andel negativa svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar och samma totala andel negativa svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ”mycket bra”. Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska dålig eller mycket dålig (total andel negativa svar).

Diagram 51 visar de faktorer som de svarande angav som huvudorsaker till den uppfattade bristen i fråga om domstolars och domares oberoende ställning. De svarande bland allmänheten som bedömde att rättssystemets oberoende var ”ganska dåligt” eller ”mycket dåligt”, kunde välja bland tre orsaker för sin bedömning. Medlemsstaterna förtecknas i samma ordning som i diagram 50.

¹¹¹ Eurobarometerundersökning FL555, som genomfördes den 13–29 januari 2025. Svar på följande fråga: ”Hur poängsätter du rättssystemet i (ditt land) vad gäller domstolarnas och domarnas oberoende ställning? Tycker du att det är mycket bra, ganska bra, ganska dåligt eller mycket dåligt?”. Se: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sv#surveys.

Diagram .: Huvudorsaker till allmänhetens uppfattade brist i fråga om oberoende ställning (andel av alla svarande – en högre siffra innebär mer inflytande) (källa: Eurobarometern¹¹²)

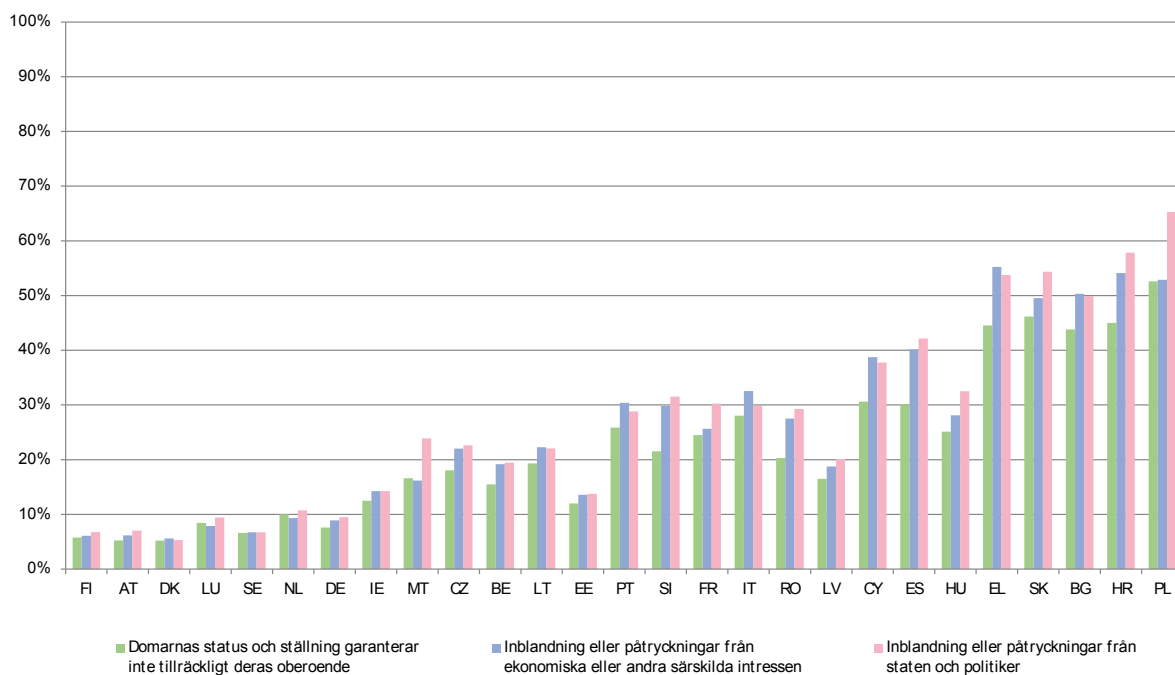
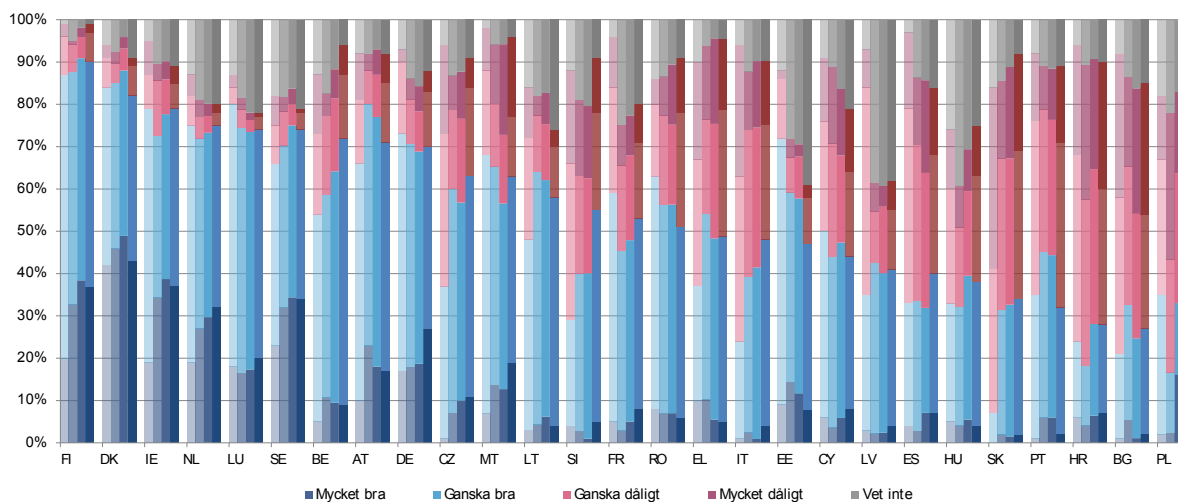

Diagram .: Företagens uppfattning om domstolars och domares oberoende (*) (källa: Eurobarometern¹¹³ – från vänster till höger, ljusa färger: 2016, 2023 och 2024, mörka färger: 2025)

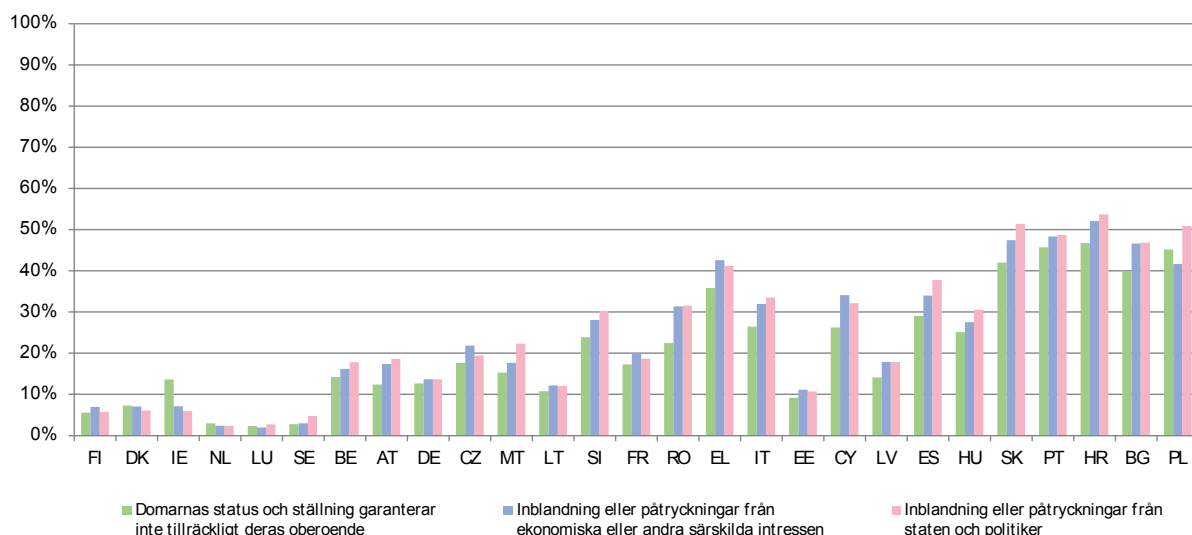
¹¹² I Eurobarometerundersökning FL555 ställdes följande fråga: ”I vilken utsträckning förklarar vart och ett av följande skäl din bedömning av rättssystemets oberoende i ditt land: mycket, något, egentligen inte, inte alls?” om svaret på fråga 1 är ”ganska dåligt” eller ”mycket dåligt”.

¹¹³ I Eurobarometerundersökning FL555, som genomfördes den 13–29 januari 2025, ställdes följande fråga: ”Hur poängsätter du rättssystemet i (ditt land) vad gäller domstolarnas och domarnas oberoende ställning? Tycker du att det är mycket bra, ganska bra, ganska dåligt eller mycket dåligt?”. Se: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sv#surveys.

(*) Medlemsstaterna visas i första hand i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ”mycket bra” eller ”ganska bra” (total andel positiva svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska dålig eller mycket dålig (total andel negativa svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska dålig eller mycket dålig (total andel negativa svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska dålig eller mycket dålig (total andel negativa svar).

Diagram 53 visar de faktorer som företagen angav som huvudorsaker till den uppfattade bristen i fråga om domstolarnas och domarnas oberoende ställning. De svarande som bedömde att rättssystemets oberoende var ”ganska dåligt” eller ”mycket dåligt”, kunde välja bland tre orsaker till sin bedömning. Medlemsstaterna förtecknas i samma ordning som i diagram 52.

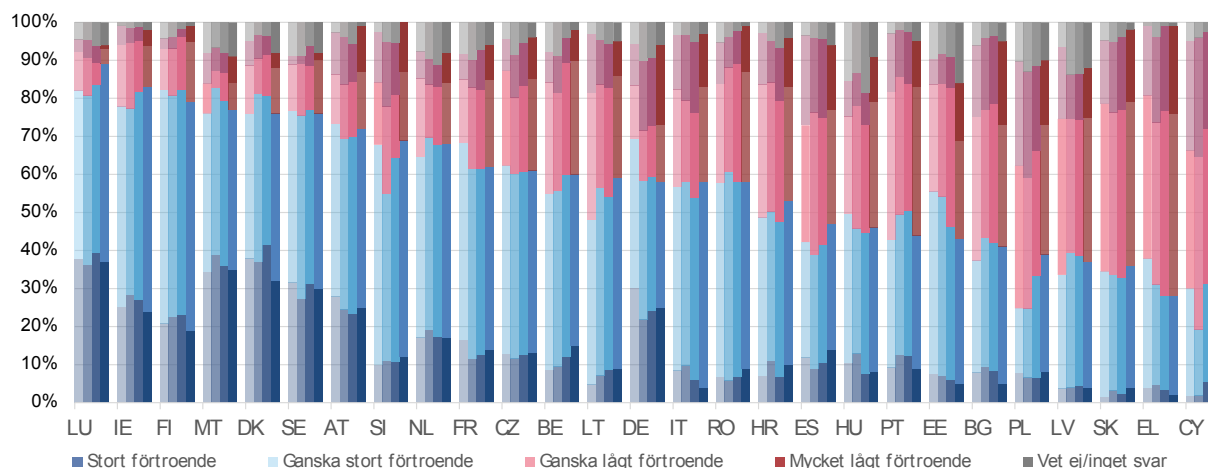
Diagram .: Huvudorsaker till företagens uppfattade brist på oberoende ställning (andel av alla svarande – en högre siffra innebär mer inflytande) (källa: Eurobarometern¹¹⁴)

¹¹⁴ Eurobarometerundersökning FL555. Svar på följande fråga: ”I vilken utsträckning förklarar vart och ett av följande skäl din bedömning av rättssystemets oberoende (i ditt land): mycket, något, egentligen inte, inte alls?” om svaret på fråga 1 är ”ganska dåligt” eller ”mycket dåligt”.

Att främja, underlätta och skydda investeringar är viktiga prioriteringar på EU:s inre marknad. EU-lagstiftningen syftar till att upprätthålla en harmonisk jämvikt mellan att skydda investeringar och att eftersträva andra mål av allmänt intresse för att förbättra befolkningens välfärd. I diagram 54 visas för fjärde gången indikatorn om hur företag uppfattar investeringsskyddets effektivitet i lag och domstol när det gäller, enligt deras åsikt, omotiverade beslut eller underlåtenhet att handla från statens sida.

Diagram .: Hur företagen uppfattar investeringsskyddets effektivitet enligt lag och av domstolarna (*) (källa: Eurobarometern¹¹⁵ – från vänster till höger, ljusa färger: 2022, 2023 och 2024, mörka färger: 2025)

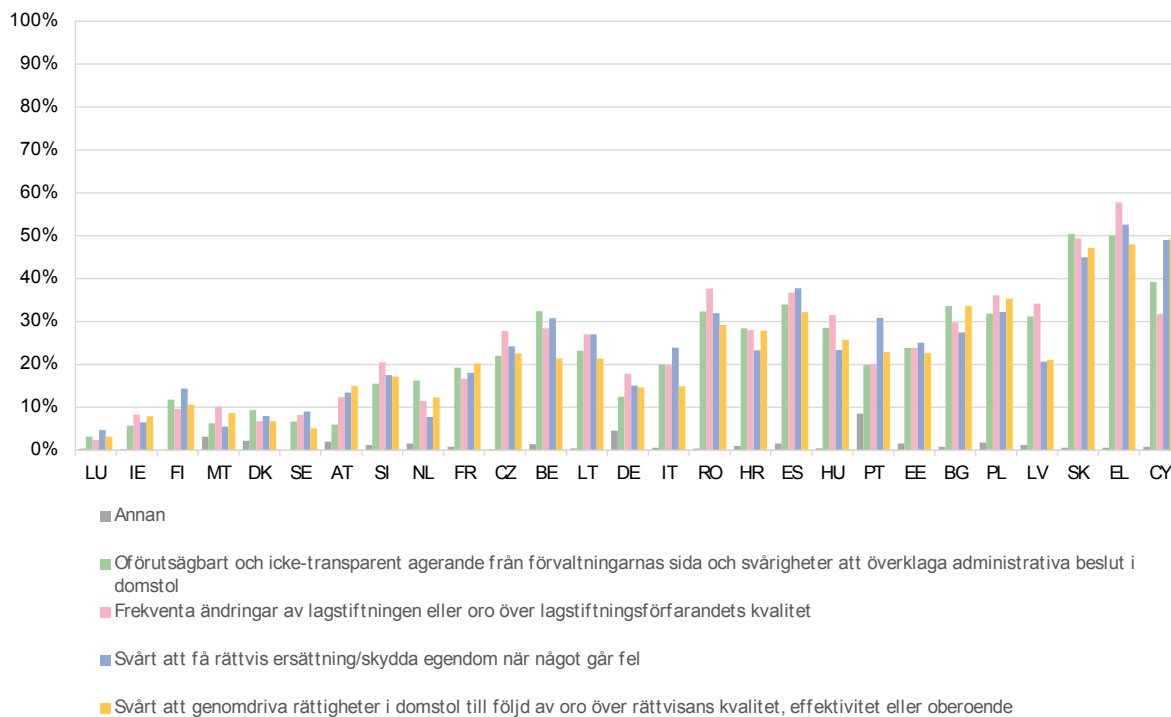

(*) Medlemsstaterna anges i ordningsföljd enligt den kombinerade procentandelen svarande som uppgav att de är mycket eller ganska nöjda med investeringsskyddet enligt lag och genom domstolarna (totalt förtroende). Om medlemsstater har samma andel svar som anger totalt förtroende visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att de har "ganska lågt förtroende" eller "mycket lågt förtroende" för investeringsskyddets effektivitet (total brist på förtroende). Om medlemsstater har samma andel svar som anger totalt förtroende och total brist på förtroende visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att de har "stort förtroende" för investeringsskyddets effektivitet. Om medlemsstater har samma andel svar som anger totalt förtroende, total brist på förtroende och "stort förtroende" visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att de har "mycket lågt förtroende" för investeringsskyddets effektivitet.

Diagram 55 visar de faktorer som företagen angav som huvudorsaker till den uppfattade bristen i fråga om investeringsskyddets effektivitet. Svarande som bedömde att de hade ett "ganska lågt" eller "mycket lågt" förtroende kunde välja mellan fyra orsaker till sin bedömning (vissa uppgav "annat"). Medlemsstaterna förtecknas i samma ordning som i diagram 54.

¹¹⁵ I Eurobarometerundersökning FL555, som genomfördes den 13–29 januari 2025, ställdes följande fråga F3: "I vilken utsträckning litar du på att dina investeringar skyddas av lagen och domstolarna (i ditt land) om något går fel?". I undersökningen definierades investeringar som varje form av tillgång som ett företag äger eller kontrollerar och som har en investerings egenskaper, såsom bindande av kapital eller andra resurser, förväntan om förtjänst eller vinst och risktagande.

Diagram .: Huvudorsaker till företagens uppfattade brist i fråga om investeringskyddets effektivitet (andel av alla svarande – en högre siffra innebär mer inflytande) (källa: Eurobarometern) Eurobarometern¹¹⁶)

¹¹⁶ Eurobarometerundersökning FL555. Svar på följande fråga: ”Vilka är de viktigaste skälen till att du är oroad över investeringskyddets effektivitet?” om svaret på fråga 3 är ”ganska lågt förtroende” eller ”mycket lågt förtroende”.

2.3.2. Rättssystemets strukturella oberoende

För att säkerställa strukturellt oberoende krävs regler, särskilt om domstolens sammansättning, utnämningar, längden på förordnanden, de grunder på vilka ledamöterna kan avstå från att delta i ett avgörande, grunderna för vad som utgör jäv och de grunder med stöd av vilka ledamöterna får avsättas, på ett sätt som utesluter allt rimligt tvivel som enskilda skulle kunna hysa beträffande domstolsinstansens okänslighet för påverkan av yttre omständigheter och dess neutralitet i förhållande till de motstående intressena¹¹⁷. De ska särskilt göra det möjligt att utesluta inte bara all direkt påverkan i form av instruktioner utan även mer indirekt påverkan som kan inverka på domarnas beslutsfattande¹¹⁸.

Europeiska standarder har tagits fram framför allt av Europarådet, till exempel i Europarådets rekommendation från 2010 om domares oberoende, effektivitet och ansvar¹¹⁹. Resultattavlan visar vissa indikatorer för frågor som är relevanta för bedömningen av hur rättssystemen är organiserade för att skydda deras oberoende. Genomförandet av politik och praxis som främjar integritet och förebygger korruption inom rättssystemet är också centralt för att garantera rättssystemets oberoende. Ett effektivt skydd av domstolarnas oberoende kräver i slutändan, utöver nödvändiga normer, även en anda av integritet och opartiskhet som delas av domarna och respekteras av samhället i stort.

Denna upplaga av resultattavlan innehåller nya och uppdaterade indikatorer för domares tillbakaträdande och avsägelse av mål (diagram 56)¹²⁰, myndigheter som är involverade i

¹¹⁷ Se domstolens dom av den 6 mars 2025, D. K. m.fl. mot Prokuratura Rejonowa, förenade målen C-647/21 och C-648/21, dom av den 25 februari 2025 (stora avdelningen), XL m.fl. (juridiska löner), förenade målen C-146/23 och C-374/23, dom av den 14 november 2024, S. S.A. mot C. sp. z o.o. (Tilldelning av ärenden), C-197/23, dom av den 11 juli 2024 (stora avdelningen), Hann-Invest, C-554/21, dom av den 21 december 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Maintien en fonctions d'un juge), C-718/21, ECLI:EU:C:2023:1015, punkterna 76–77, och där angiven rättspraxis, dom av den 5 juni 2023, kommissionen mot Polen, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, punkt 355, dom av den 16 november 2021, straffrättsliga förfaranden mot WB m.fl., de förenade målen C-748/19–C-754/19, punkt 67, dom av den 6 oktober 2021, W.Ż., C-487/19, punkt 109, dom av den 15 juli 2021, kommissionen mot Polen, C-791/19, punkt 59, dom av den 2 mars 2021, A.B., C-824/18, punkt 117, dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (oberoende av den disciplinära avdelningen vid Högsta domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punkterna 121 och 122, dom av den 24 juni 2019, kommissionen mot Polen C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punkterna 73 och 74, dom av den 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, punkt 66, dom av den 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, punkt 44, Se även punkterna 46 och 47 i rekommendation CM/Rec(2010)12 om domares oberoende, effektivitet och ansvar, antagen av Europarådets ministerkommitté den 17 november 2010, och dess motivering. Där anges att den myndighet som fattar beslut om urval av domare och deras karriärer bör vara oberoende av den verkställande och den lagstiftande makten. För att säkerställa oberoendet bör minst hälften av myndighetens ledamöter vara domare som utses av sina likar. När bestämmelser i konstitutionen eller annan lagstiftning anger att statschefen, regeringen eller den lagstiftande makten ska fatta beslut om urval av domare och deras karriärer bör emellertid en oberoende och behörig myndighet vars ledamöter till stor del har hämtats från domarkåren (utan att det påverkar tillämpningen av reglerna om domstolsråd i kapitel IV) ha befogenheter att göra rekommendationer eller avge yttranden som tillsättningsmyndigheten i fråga ska följa enligt praxis.

¹¹⁸ Se domstolens dom av den 5 juni 2023, kommissionen mot Polen, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, punkt 355, dom av den 2 mars 2021, A.B., C-824/18, punkt 119, dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (oberoende av den disciplinära avdelningen vid Högsta domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punkt 123, dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punkt 112.

¹¹⁹ Se rekommendation CM/Rec(2010)12 om domares oberoende, effektivitet och ansvar, antagen av Europarådets ministerkommitté den 17 november 2010, och dess motivering (rekommendation CM/Rec(2010)12).

¹²⁰ Diagrammet baseras på svaren på ett aktualiserat frågeformulär som kommissionen har tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren på det uppdaterade formuläret från de medlemsstater där det inte finns något

utnämning och avsättning av chefer för åklagarmyndigheter (diagram 57)¹²¹, och om advokatsamfunds och advokaters oberoende (diagram 58)¹²². I diagrammen ges en bild av de nationella lagstiftningarna per december 2024.

I diagrammen i resultattavlan görs det inte någon bedömning eller presentation av kvantitativa uppgifter avseende de rättsliga skyddsåtgärdernas effektivitet. Syftet är inte att de ska återspegla komplexiteten och detaljerna i förfarandena och de åtföljande säkerhetsåtgärderna.

– *Domares tillbakaträdande och avsägelse av mål* –

Diagram 56, som först presenterades i resultattavlan för rättskipningen i EU 2016 (numera uppdaterad) visar huruvida domare kan bli föremål för sanktioner för underlåtenhet att efterleva skyldigheten tillbakaträdande från att döma i ett mål där deras opartiskhet ifrågasätts, äventyras eller där det finns en rimlig uppfattning om partiskhet. Diagrammet visar också vilken myndighet¹²³ som ansvarar för att fatta beslut om en begäran om avsägelse av mål från en part som avser att ifrågasätta en domare¹²⁴.

domstolsråd eller som inte är medlemmar i ENCJ (Tjeckien, Tyskland, Estland, Österrike och Polen) har erhållits i samarbete med nätverket för ordförande vid högsta domstolarna i Europeiska unionen.

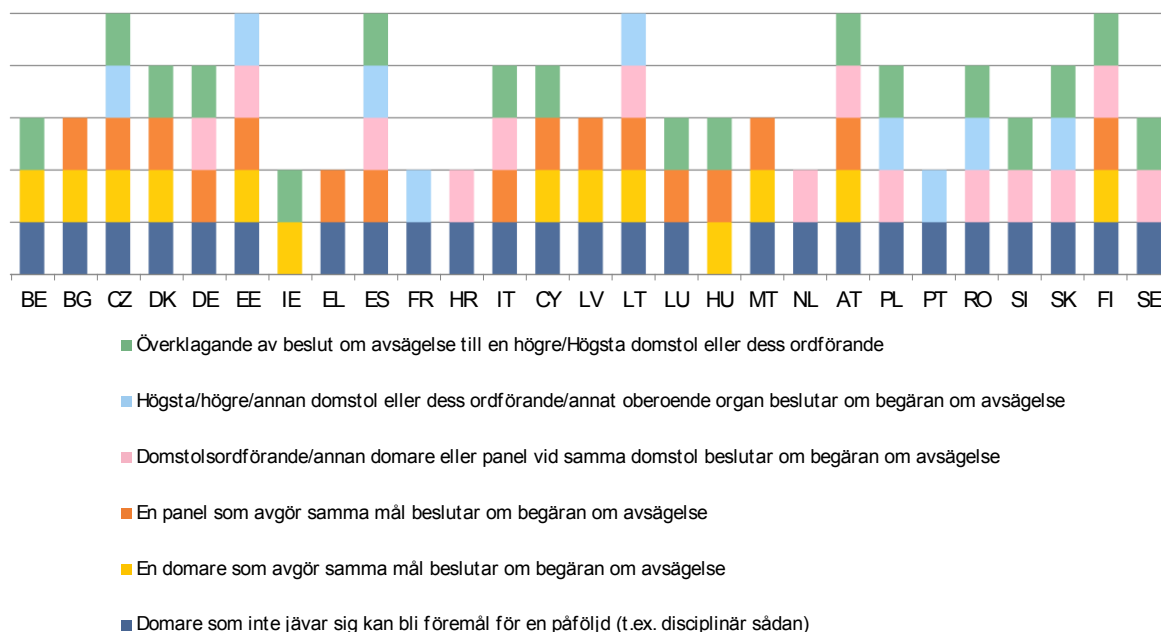
¹²¹ Diagrammen bygger på svar på ett uppdaterat frågeformulär som har utarbetats av kommissionen i nära samarbete med nätverket för allmänna åklagare eller likvärdiga institutioner vid de högsta domstolarna i Europeiska unionens medlemsstater – nätverket NADAL.

¹²² Diagrammet baseras på svaren på ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen har tagit fram i nära samarbete med Rådet för advokatsamfunden i Europeiska unionen (CCBE).

¹²³ Ibland kan fler än en myndighet fatta detta beslut, beroende på vilken typ av domstol den domare som av sagt sig målet arbetar vid.

¹²⁴ Enligt punkterna 59, 60 och 61 i rekommendation CM/Rec(2010)12 ska domare agera oberoende och opartiskt i alla mål, men endast avstå från att handlägga mål eller avstå från att agera om det finns giltiga skäl till detta enligt lagen.

Diagram .: Domares tillbakaträdande och avsägelse av mål (*) (källa: det europeiska nätverket för domstolsadministrationer och nätverket för ordförande vid högsta domstolarna i Europeiska unionen¹²⁵)

– Skyddsåtgärder avseende åklagarmyndigheternas funktionssätt i EU –

De allmänna åklagarmyndigheterna spelar en viktig roll i det straffrättsliga systemet samt för samarbete mellan medlemsstaterna i straffrättsliga frågor. Valfungerande nationella åklagarmyndigheter är viktiga för att bekämpa brottslighet, inbegripet ekonomisk och finansiell brottslighet, såsom penningtvätt och korruption. Enligt EU-domstolens rättspraxis om rambeslutet om en europeisk arresteringsorder¹²⁶ kan åklagarmyndigheten betraktas som en av de rättsliga myndigheter i en medlemsstat som ansvarar för att utfärda och verkställa en europeisk arresteringsorder när myndigheten kan agera på ett oavhängigt sätt, utan att riskera att direkt eller indirekt påtvingas påbud eller anvisningar i ett specifikt ärende från den verkställande makten, t.ex. en justitieminister¹²⁷.

¹²⁵ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren på det aktualiserade frågeformuläret från de medlemsstater som saknar domstolsråd eller som inte är medlemmar i ENCJ har erhållits i samarbete med EUSJC.

¹²⁶ Rådets rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1).

¹²⁷ Domstolens dom av den 27 maj 2019, OG och PI (allmänna åklagarmyndigheten i Lübeck och Zwickau) i de förenade målen C-508/18 och C-82/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:456, punkterna 73, 74 och 88, domstolens dom av den 27 maj 2019, C- 509/18, ECLI:EU:C:2019:457, punkt 52, se även domstolens domar av den 12 december 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg och Openbaar Ministerie (allmänna åklagare i Lyon och Tours), C-566/19 PPU och C-626/19, ECLI:EU:C:2019:1077, Openbaar Ministerie (åklagarmyndigheten i Sverige), C-625/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1078, och Openbaar Ministerie (allmänna åklagaren i Bryssel), C-627/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1079, dom av den 24 november 2020, AZ, C-510/19, ECLI:EU:C:2020:953, punkt 54. Se även domstolens dom av den 10 november 2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, punkterna 34 och 36, och domstolens dom av den 10 november 2016, Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858, punkt 35, om ordet ”rättslig”, som ”enligt principen om maktindelning, som är kännetecknande för hur en rättsstat fungerar, ska särskiljas från den verkställande makten”. Se även yttrande nr 13(2018) om åklagares oberoende, ansvar och etik, som antagits av rådgivande rådet med europeiska åklagare (CCPE), rekommendation xii.

Åklagarmyndigheterna är organiserade på olika sätt runt om i EU, och ingen enhetlig modell tillämpas för samtliga medlemsstater. Europarådet har dock konstaterat att den allmänna trenden är att det finns en mer oberoende åklagarmyndighet i stället för en som är underordnad eller kopplad till den verkställande makten¹²⁸. Enligt rådgivande rådet för europeiska åklagare är en effektiv och oberoende åklagarmyndighet som verkar för att upprätthålla rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna i rättsskipningen en av grundstenarna i en demokratisk stat¹²⁹.

Förfaranden för utnämning av nationella åklagare kan påverka omfattningen av åklagarmyndighetens oberoende. Oavsett hur det nationella rättssystemet är utformat eller vilken rättstradition det är förankrat i, ska medlemsstaterna enligt de europeiska standarderna vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att de allmänna åklagarna kan fullgöra de skyldigheter och det ansvar som ämbetet kräver på lämpliga rättsliga och organisatoriska villkor¹³⁰ och utan otillbörlig inblandning¹³¹.

Diagram 57 visar utnämnings- och avsättningsförfarandena för chefer för åklagarmyndigheter. Av diagrammet framgår den stora variationen mellan medlemsstaterna i hur åklagarväsendet är organiserat, med tyngdpunkten antingen i den verkställande eller den dömande makten. Diagrammet visar även den roll som spelas av riksåklagaren och domstolsråd/åklagarråd som centrala aktörer i utnämning och avsättande av chefer för åklagarmyndigheter.

Diagram .: Chefer för åklagarmyndigheter: utnämning och uppsägning (*) (Källa: Europeiska kommissionen med NADAL¹³²)

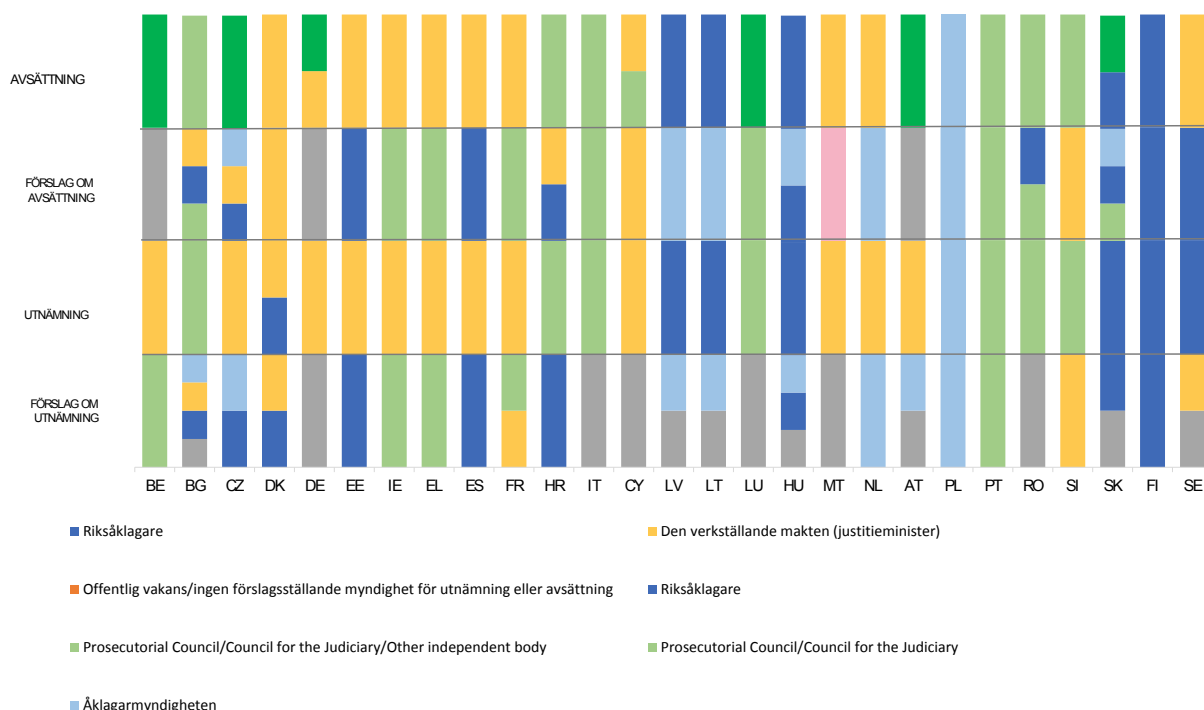
¹²⁸ CDL-AD(2010)040-e, *Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service*, antagen av Venedigkommissionen vid dess 85:e plenarsammanträde (Venedig den 17–18 december 2010), punkt 26.

¹²⁹ I en demokratisk stat måste både domstolar och utredande myndigheter vara fria från politiska påtryckningar. Begreppet oavhängighet innebär att åklagare inte utsätts för olagliga ingripanden när de utövar sina arbetsuppgifter för att säkerställa full respekt för och tillämpning av lagen och rättsstatsprincipen. Åklagare får inte heller utsättas för politiska påtryckningar eller olagligt inflytande av något slag. Principen om oberoende gäller inte bara åklagarmyndigheten som helhet, utan även avdelningar och enskilda åklagare inom myndigheten. Oavsett hur det nationella rättssystemet är utformat eller vilken rättstradition det är förankrat i, ska medlemsstaterna enligt de europeiska standarderna vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att de allmänna åklagarna kan fullgöra de skyldigheter och det ansvar som ämbetet kräver på lämpliga rättsliga och organisatoriska villkor och utan otillbörlig inblandning. Se rådgivande rådet för europeiska åklagare (CCPE), *Opinion No. 15 (2020) on the role of prosecutors in emergency situations, in particular when facing a pandemic*, *Opinion No 16 (2021) on the Implications of the decisions of international courts and treaty bodies as regards the practical independence of prosecutors*, punkt 13. Se även rekommendation Rec(2000)19, *The role of public prosecution in the criminal justice system*, antagen av Europarådets ministerkommitté den 6 oktober 2000 (2000 års rekommendation), punkterna 4, 11 och 13. Yttrande nr 13(2018) om åklagares oberoende, ansvar och etik, som antagits av rådgivande rådet för europeiska åklagare (CCPE), rekommendationerna i och iii, Gruppen av stater mot korruption (*Greco*), fjärde utvärderingsomgången ”Förebyggande av korruption – ledamöter av parlamentet, domare och åklagare”, ett stort antal rekommendationer gäller införandet av åtgärder för att skydda åklagarmyndigheten från otillbörlig påverkan och inblandning i utredningen av brottmål.

¹³⁰ Rekommendation Rec(2000)19, *The role of public prosecution in the criminal justice system*, antagen av Europarådets ministerkommitté den 6 oktober 2000 (2000 års rekommendation), punkt 4.

¹³¹ 2000 års rekommendation, punkterna 11 och 13. Se även yttrande nr 13(2018) om åklagares oberoende, ansvar och etik, som antagits av rådgivande rådet med europeiska åklagare (CCPE), rekommendationerna i och iii.

¹³² Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med åklagarnätverket NADAL.

Belgien: Domstolsrådet föreslår kandidaterna till justitieministern, och justitieministern föreslår dem till kungen. En disciplindomstol avsätter dem. **Bulgarien:** Diagrammen visar situationen för administrativa chefer, inte för biträdande administrativa chefer. Rikssåklagaren för cheferna för åklagarmyndigheterna, cheferna för de överordnade åklagarmyndigheterna för chef för en åklagarmyndighet i respektive domkrets och justitieministern för alla kandidater kan föreslå, medan kandidaterna också kan nominera sig själva. Åklagarrådet utser. Åklagarrådet, rikssåklagaren och justitieministern kan föreslå en avsättning, och högsta rättsliga rådet avsätter. Direktören för den nationella utredningstjänsten avsätts av åklagarkammaren i högsta rättsliga rådet på förslag av minst tre ledamöter av åklagarkammaren, rikssåklagaren eller justitieministern. **Tjeckien:** Justitieministern utser cheferna för distrikts-, regionala och höga åklagarmyndigheter på förslag av chefen för nästa närmaste överordnade åklagarmyndighet eller på förslag av rikssåklagaren eller justitieministeriet. Rikssåklagaren och cheferna för de överordnade åklagarmyndigheterna kan föreslå att chefen för den höga åklagarmyndigheten, den regionala åklagarmyndigheten eller åklagarmyndigheten avsätts. En disciplindomstol avsätter. **Danmark:** Justitieministeriet delegerar ansvaret för utnämningen av chefer för den lokala åklagarmyndigheten till rikssåklagaren. **Tyskland:** Efter en offentlig ansökningsomgång utser förbundsjustitieministeriet åklagarna på delstatsnivå. Det finns inget förslag till avsättning. Förbundsjustitieministeriet kan tillfälligt avsätta åklagarna eller överföra dem till en annan tjänst av tjänsterelaterade skäl, den särskilda rättsavdelningen för tjänstedomstolar (offentliga domstolar) kan avsätta. **Estland:** Rikssåklagaren föreslår utnämning/avsättning och justitieministern utser/avsätter. **Irland:** Direktören för allmänna åklagarmyndigheten är den enda åklagarmyndigheten med ansvar för lagföring i Irland. Förslagen till utnämning och avsättning görs av kommittén för utnämningar på toppnivå, och regeringen fattar det slutliga beslutet om både utnämning och avsättning. **Grekland:** Det högsta rättsliga rådets beslut verkställs efter det att ett dekret utfärdats av republikens president. Som ett undantag väljs cheferna för åklagarmyndigheterna vid förstainstansdomstolarna i Aten och Thessaloniki och cheferna för åklagarmyndigheten vid appellationsdomstolen i Aten av åklagare som tjänstgör vid respektive kontor i slutna omröstning. Chefen för åklagarmyndigheten för ekonomisk brottslighet utses av det högsta rättsliga rådet. Det högsta rättsliga rådet föreslår en avsättning, och talmannen avsätter. **Spanien:** Rikssåklagaren utser kandidaterna till en viss tjänst vid åklagarmyndigheten, de biträdande regionala chefsåklagarna och de biträdande chefsåklagarna vid den särskilda åklagarmyndigheten, som sedan utses av regeringen (kungen utser formellt). På förhand rådfrågar rikssåklagaren åklagarrådet (ett kollegialt och representativt organ inom PPO) samt de regionala chefsåklagarna när deras respektive regioner är inblandade. Rikssåklagaren föreslår avsättning, efter samråd med åklagarrådet och, i förekommande fall, den regionala chefsåklagaren, och regeringen beslutar om avsättning. **Frankrike:** Justitieministern lägger fram ett förslag, domstolsrådet yttrar sig och republikens president utser genom dekret. Domstolsrådets yttrande är rådgivande, men enligt en väletablerad sed respekterar ministeriet och ordföranden ogynnsamma yttranden. Conseil supérieur de la magistrature föreslår avsättande och justitieministern avsätter. **Cypern:** Rikssåklagaren är den enda chefen för åklagarmyndigheten. Utnämningen görs av presidenten. Avsättningen görs av högsta författningsdomstolen i

egenskap av domstolsråd. **Lettland:** Efter en offentlig ansökningsomgång föreslår åklagarmyndighetens attesteringskommission (som inrättats av riksåklagarrådet och består av åklagare på olika nivåer) kandidaten för utnämning, och föreslår avsättning. **Litauen:** Urvalskommisionen för åklagare (som består av fyra åklagare och tre icke-åklagare) föreslår kandidaterna efter en öppen ansökningsomgång. Attesteringskommissionen (som består av fyra åklagare och tre icke-åklagare) eller åklagaren som utförde interna utredningar mot åklagarens handlingar kan föreslå en avsättning. **Luxemburg:** Rättsrådet utnämner. Rättsrådet inleder ett disciplinärt förfarande, enligt vilket en disciplindomstol beslutar om avsättning. **Ungern:** Efter en offentlig annons beslutar riksåklagaren om ansökningarna och utser åklagare till högre befattningar. Åklagarrådet yttrar sig. Riksåklagaren återkallar när som helst utnämningar till chefsbefattningar och högre befattningar utan motivering. Åklagarchefen kan föreslå ett återkallande, men detta är icke-bindande för riksåklagaren. **Malta:** Diagrammet återspeglar situationen för riksåklagaren. Efter en offentlig ansökningsomgång utser presidenten i enlighet med premiärministerns råd. Avsättning av riksåklagaren föreslås av parlamentet med stöd av rösterna från minst två tredjedelar av alla ledamöter. Presidenten avsätter. **Nederländerna:** Riksåklagarmyndigheten som chef för åklagarmyndigheten lägger fram nomineringar till justitie- och säkerhetsministern, som avgör om nomineringarna är kvalificerade för utnämning genom kungligt dekret. Riksåklagarmyndigheten avsätter med justitie- och säkerhetsministerns samtycke. **Österrike:** En personalkommission vid förbundsjustitieministeriet, som består av åklagare, föreslår en kandidat till cheferna för åklagarmyndigheterna och chefen för riksåklagarmyndigheten. Personalkommissionen vid en högre åklagarmyndighet föreslår kandidater till chefer för alla allmänna åklagarmyndigheter inom sin region/sitt behörighetsområde till förbundsjustitieministeriet. Förbundsrepubliken utser kandidaterna. En disciplindomstol avsätter dem. Högsta domstolen fungerar som disciplindomstol för ledamöter av riksåklagarmyndigheten och chefen för åklagarmyndigheten (och deras första ställföreträdare). För andra åklagare fungerar den högre regionala domstolen (i en annan region) som disciplindomstol (första instans). **Polen:** Den nationella åklagaren föreslår utnämningen efter att ha presenterat kandidaten för den åklagarförsamling som kandidaten ska leda. Den nationella åklagaren är tillsättningsmyndigheten. Samma förfarande gäller för avsättning. **Rumänien:** Diagrammet återspeglar situationen för chefer för åklagarmyndigheter utom cheferna för specialiserade åklagarmyndigheter. Efter en offentlig ansökningsomgång utses chefer för åklagarmyndigheterna av högsta rättsrådet. Avsättningen av chefer för åklagarmyndigheter föreslås av riksåklagaren eller rättsinspektionen. Högsta rättsrådet avsätter. **Slovenien:** Cheferna för åklagarmyndigheterna utses av åklagarrådet på motiverat förslag av justitieministern efter att ha inhämtat ett förhandsyttrande från riksåklagaren. Åklagarrådet avsätter chefen för en distriktsåklagarmyndighet på förslag av ministern efter att ha inhämtat ett förhandsyttrande från riksåklagaren. **Slovakien:** Efter en öppen ansökningsomgång föreslår en urvalskommitté med fem ledamöter (som består av åklagare som väljs av riksåklagaren) chefsåklagarna efter ett förhandsuttalande från åklagarrådet. Riksåklagaren utser. Undantagen från detta förfarande är riksåklagarens ställföreträdare, som riksåklagaren själv utser, och biträdande regionala åklagare/biträdande distriktsåklagare, som utses av riksåklagaren på grundval av ett förslag från den berörda regionala åklagaren/distriktsåklagaren. Biträdande åklagare betraktas också som chefsåklagare. Riksåklagaren avsätter chefsåklagare. Riksåklagaren måste avsättas om disciplindomstolen har fattat ett beslut om avsättningen. En disciplinär begäran kan inges mot riksåklagaren av tre femtedelar av parlamentsledamöterna eller republikens president. När det gäller chefsåklagare är det riksåklagaren, den offentliga försvararen av rättigheter och den biträdande riksåklagaren (mot åklagare vid den allmänna åklagarmyndigheten och ledande åklagare som omfattas av dennes ledningsbehörighet). **Finland:** En högre åklagare vid riksåklagarämbetet föreslår utnämning eller avsättning, som sedan utförs av riksåklagaren. Dessutom kan en domstol avsätta åklagarmyndighetens chef i händelse av fängelsestraff, med vissa undantag. **Sverige:** Den rådgivande sysselsättningsnämnden för åklagare föreslår vice chefsåklagare (icke-bindande förslag), chefsåklagare samt högre åklagare, riksåklagaren utser dem. Riksåklagaren föreslår avsättning och regeringens ansvarsnämnd för högre tjänstemän beslutar om avsättning.

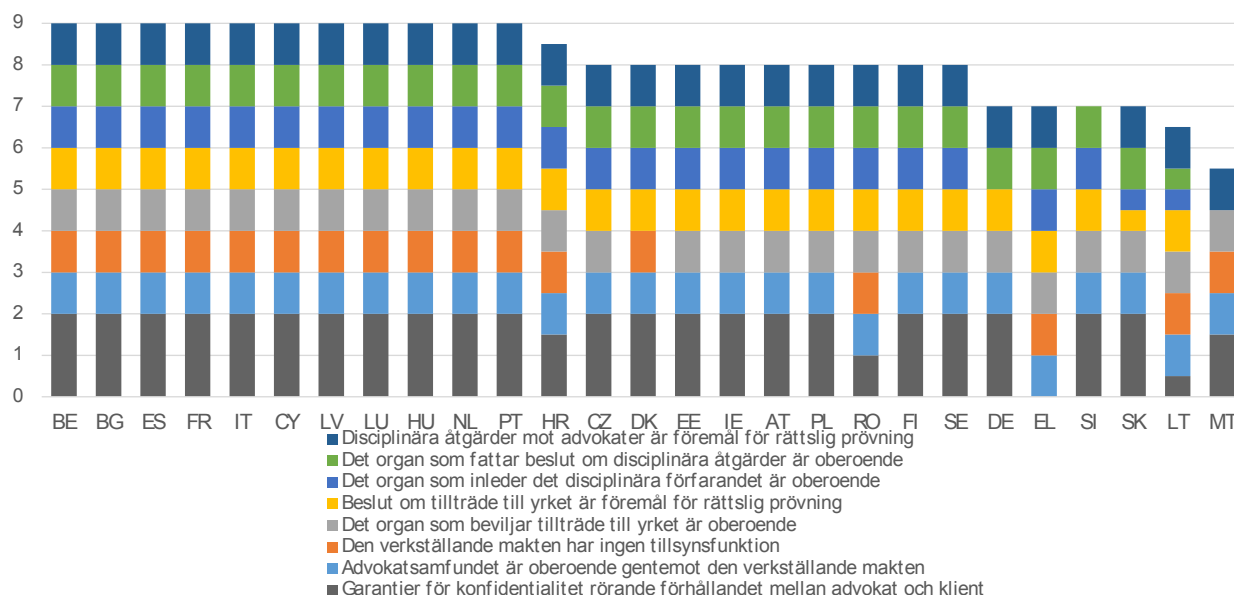
– Advokatsamfunds och advokaters oberoende i EU –

Advokater och deras yrkessammanslutningar spelar en central roll för att säkerställa skyddet av de grundläggande rättigheterna och rättsstatsprincipen¹³³. Ett rättvist rättskipningssystem kräver att advokaterna är fria att utöva sin verksamhet att råda och företräda sina klienter. Advokaters medlemskap i sammanslutningar för fria yrken och den auktoritet som de får

¹³³ ”Advokater spelar en viktig roll när det gäller att skydda rättsstatsprincipen och rättsväsendets oberoende, samtidigt som maktfördelningsprincipen och de grundläggande rättigheterna respekteras”, *Tillgång till advokat och rättsstatsprincipen*, ordförandeskapets diskussionsunderlag för mötet i rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 3–4 mars 2022: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6319-2022-INIT/sv/pdf>.

genom medlemskapet upprätthåller deras oberoende, och advokatsamfund fyller en viktig funktion genom att bidra till att säkerställa advokaternas oberoende. I europeiska normer fastställs att advokater ska vara fria att utöva sitt yrke och att advokatsamfunden ska vara oberoende. I dessa normer anges även de grundläggande principerna för disciplinära förfaranden mot advokater¹³⁴.

Diagram .: Advokatsamfunds och advokaters oberoende 2024 (*) (källa: Europeiska kommissionen med CCBE¹³⁵)

(*) På grundval av resultaten från frågeformulären kunde medlemsstaterna få högst nio poäng. Undersökningen gjordes i slutet av 2024. När det gäller frågan om garantier för konfidentialitet rörande förhållandet mellan advokat och klient gavs 0,5 poäng för vart och ett av de scenarier där alla kriterier var uppfyllda (sökning efter och beslagtagande av elektroniska uppgifter som innehåller av advokater, husrannsakan i advokaters lokaler, avlyssning av kontakter mellan advokat och klient, övervakning av advokater eller deras lokaler, skatterevision av advokatbyrå och andra administrativa kontroller). För alla andra kriterier som var helt uppfyllda gavs 1 poäng. Om kriteriet inte var uppfyllt gavs ingen poäng. **Malta:** Svar från 2020, anpassade till den nya metoden. **Estland:** Justitieministeriet har omfattande tillsynsbefogenheter över rättshjälpssystemets organisation. **Litauen:** Enligt lagen om advokatsamfundet kan advokatsamfundet vidta disciplinära åtgärder mot advokater. Det föreskrivs dock att justitieministern har rätt att göra detta. Om justitieministern beslutar sig för att inleda ett disciplinärt förfarande mot en advokat har advokatsamfundet ingen talan i förfarandet och ärendet går direkt till den disciplinära domstolen, som består av fem advokater som är medlemmar i advokatsamfundet. Tre av de fem utses av advokatsamfundets generalförsamling och två av justitieministern. **Polen:** Justitieministeriet har en tillsynsroll gentemot advokatsamfundet, anordnar advokatexamen och fastställer juridiska minimiarvoden (efter ett icke-obligatoriskt yttrande från högsta advokatrådet). **Slovenien:** Disciplinära förfaranden sköts helt och hållet av advokatsamfundet. Beslut som fattats av disciplinkommittén i första instans kan överklagas och ärendet behandlas då av disciplinkommittén i andra instans. Beslut som fattats av disciplinkommittén i andra instans kan däremot inte överklagas. I artikel 65 i advokatlagen fastställs att beslut som fattats av advokatsamfundets disciplinära organ ska vara verkställbara. **Slovakien:** Det är i första hand det slovakiska advokatsamfundets oberoende tillsynskommitté som på grundval av klagomålet inger en framställning. Även justitieministern kan inleda disciplinära förfaranden om en advokat har utfört en handling som kan betraktas som ett allvarligt fel i yrkesutövningen enligt hittills gällande rättsregler. Tillsynskommitténs ordförande eller justitieministern kan inge en ansökan om att ett disciplinärt förfarande ska inledas enligt denna lag till behörigt advokatsamfundets ledningsorgan. Detta ska ske inom den tidsfrist som gäller för inledande av ett disciplinärt förfarande enligt den hittills gällande rättsregeln. **Finland:** Advokatsamfundet står under Justitiekanslerns tillsyn som offentlig myndighet. Justitiekanslern utövar tillsyn över advokater enligt lagen om advokater.

¹³⁴ Rekommendation nr CM/Rec(2000)21 från Europarådets ministerkommitté.

¹³⁵ Uppgifterna för 2024 har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE-Europes medlemmar.

2.3.3. Sammanfattning om rättsväsendets oberoende

Rättsväsendets oberoende är en väsentlig del av rätten till ett effektivt rättsmedel inför domstol i enlighet med artikel 47 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Det är även nödvändigt för att säkerställa ett effektivt rättsligt skydd i enlighet med artikel 19 i fördraget om Europeiska unionen. Oberoendet är en grundläggande del av ett effektivt rättssystem och nödvändigt för att upprätthålla rättsstatsprincipen. Det är av avgörande betydelse för att säkerställa rättvisa rättsliga förfaranden och allmänhetens och företags förtroende för rättssystemet. Därför måste nationella rättssystem fullt ut respektera de krav på rättsväsendets oberoende som följer av EU-lagstiftningen enligt EU-domstolens tolkning, och ta vederbörlig hänsyn till europeiska normer för rättsväsendets oberoende. Resultattavlan för 2025 visar trender i allmänhetens och företagens uppfattning om rättsväsendets oberoende. I denna upplaga presenteras också några nya indikatorer på situationen när det gäller domares tillbakadragande och avsägelse i alla medlemsstater samt utnämning och avsättning av chefer för åklagarmyndigheter.

De strukturella indikatorerna möjliggör inte i sig några slutsatser om dessa organs oberoende men kan eventuellt användas som en potentiell utgångspunkt för en sådan analys.

- a) Resultattavlan 2025 visar hur det uppfattade oberoendet har utvecklats enligt undersökningar bland allmänheten (Eurobarometern FL554) och företag (Eurobarometern FL555):
 - Å ena sidan visar Eurobarometerundersökningen bland allmänheten (diagram 50) att uppfattningen om domstolars och domares oberoende har förbättrats eller förblivit stabil i 17 medlemsstater jämfört med 2016, medan fem medlemsstater står inför utmaningar. Å andra sidan har allmänhetens uppfattning om oberoende förbättrats eller förblivit stabil jämfört med förra året i 21 medlemsstater, medan den minskat i sex medlemsstater. I tre medlemsstater är den uppfattade graden av oberoende fortfarande anmärkningsvärt låg.
 - Eurobarometerundersökningen bland företag (diagram 52) visar att uppfattningen om domstolars och domares oberoende har förbättrats eller förblivit stabil i 18 medlemsstater jämfört med 2016, medan den minskat i nio medlemsstater. Jämfört med förra året har företagens uppfattning om oberoende förbättrats eller förblivit stabil i 18 medlemsstater och minskat i nio medlemsstater. I tre medlemsstater är den uppfattade graden av oberoende fortfarande anmärkningsvärt låg.
 - Den vanligaste uppgivna orsaken till uppfattningen att domstolar och domare inte är oberoende är inblandning eller påtryckningar från staten och politiker. Därefter kommer påtryckningar från ekonomiska eller andra särskilda intressen. Båda dessa orsaker är fortsatt framträdande i de tre medlemsstater där det upplevda oberoendet är mycket lågt (diagrammen 51 och 53).
- b) Resultattavlan för rättskipningen i EU har sedan 2022 presenterat resultaten av en Eurobarometerundersökning av hur företag uppfattar investeringsskyddets effektivitet i lag och domstol när det gäller, enligt deras åsikt, omotiverade beslut eller underlåtenhet att handla från statens sida (diagram 54). Viktiga faktorer med jämförbar betydelse för förtroendet för investeringsskyddet är fortsatt förvaltningars agerande, lagstiftningsförfarandets stabilitet och kvalitet samt domstolars effektivitet och skydd av tillgångar (diagram 55). Jämfört med förra året förbättrades förtroendet för investeringsskyddet i 13 medlemsstater.

- c) Diagram 56 visar situationen när det gäller domares tillbakaträdande och avsägelse av mål i alla medlemsstater.
- d) Diagram 57 handlar om utnämning och avsättning av chefer för åklagarmyndigheter och därmed om vissa skyddsåtgärder avseende åklagarmyndigheternas funktionssätt i EU.
- e) Diagram 58 visar att advokaternas oberoende i allmänhet säkerställs, vilket gör det möjligt för advokater att fritt utöva sin rådgivningsverksamhet och företräda sina klienter.

3. ANDRA INDIKATORER SOM ÄR RELEVANTA FÖR DEN INRE MARKNADEN

Utöver domstolar, åklagarmyndigheter och andra rättsliga organ, som är viktiga för en oberoende tillämpning av EU-rätten, har flera andra offentliga myndigheter i uppdrag att tillämpa EU-lagstiftningen på särskilda områden, såsom korruptionsbekämpning, offentlig upphandling och konkurrens. Denna upplaga av resultattavlan innehåller ytterligare diagram som rör organ som är avgörande för att den inre marknaden ska fungera väl.

Utöver de ämnen som regelbundet behandlas visar resultattavlan för 2025 för första gången indikatorer på de högsta revisionsorganens befogenheter och oberoende, som spelar en viktig roll på området korruptionsbekämpning, och presenterar uppgifter om uppfattat oberoende, samt om de myndigheter som deltar i utnämningen och avsättningen av nationella konkurrensmyndigheter och organ för prövning av offentlig upphandling i första instans, som är några av de viktigaste myndigheterna för den inre marknads funktion.

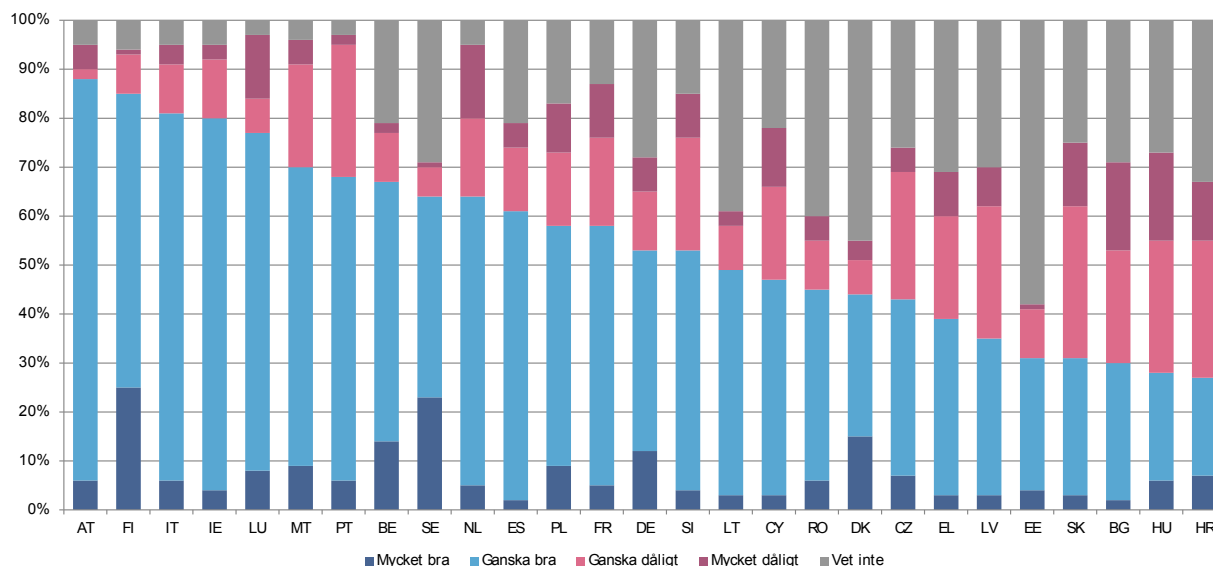
3.1. Oberoende myndigheter som är relevanta för den inre marknads funktion

Oberoende myndigheter är en viktig rättssäkerhetsgaranti för den inre marknads funktion. För första gången presenterar resultattavlan vissa strukturella aspekter hos vissa av dessa myndigheter, t.ex. organ för prövning av offentlig upphandling i första instans, nationella konkurrensmyndigheter och de högsta revisionsorganen. Den presenterar också för första gången det uppfattade oberoendet hos organ för prövning av offentlig upphandling i första instans och hos de nationella konkurrensmyndigheterna.

Diagram 59 visar hur företag uppfattar oberoendet hos organen för prövning av offentlig upphandling i första instans. Dessa organ inrättas i medlemsstaterna på grundval av rättsmedelsdirektiven (direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG, i deras lydelse genom direktiv 2007/66/EG och direktiv 2014/23/EU). Enligt rättsmedelsdirektiven får avtal som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2014/23/EU, direktiv 2014/24/EU och direktiv 2014/25 och upphandlande myndigheterna och upphandlande enheters beslut prövas effektivt, och i synnerhet så skyndsamt som möjligt när det görs gällande att sådana beslut har inneburit en överträdelse av unionslagstiftningen om offentlig upphandling eller nationella bestämmelser som införlivar denna lagstiftning. Prövningsorganet kan vara rättsligt eller icke-rättsligt. Icke-rättsliga organ har vanligen formen av en oberoende administrativ myndighet. I sådana fall

föreskriver rättsmedelsdirektiven ytterligare förfarandekrav samt tillgång till ytterligare rättslig prövning.

Diagram .: Hur företag uppfattar oberoendet hos organ för prövning av offentlig upphandling i första instans (*) (källa: Eurobarometern¹³⁶ – 2025)

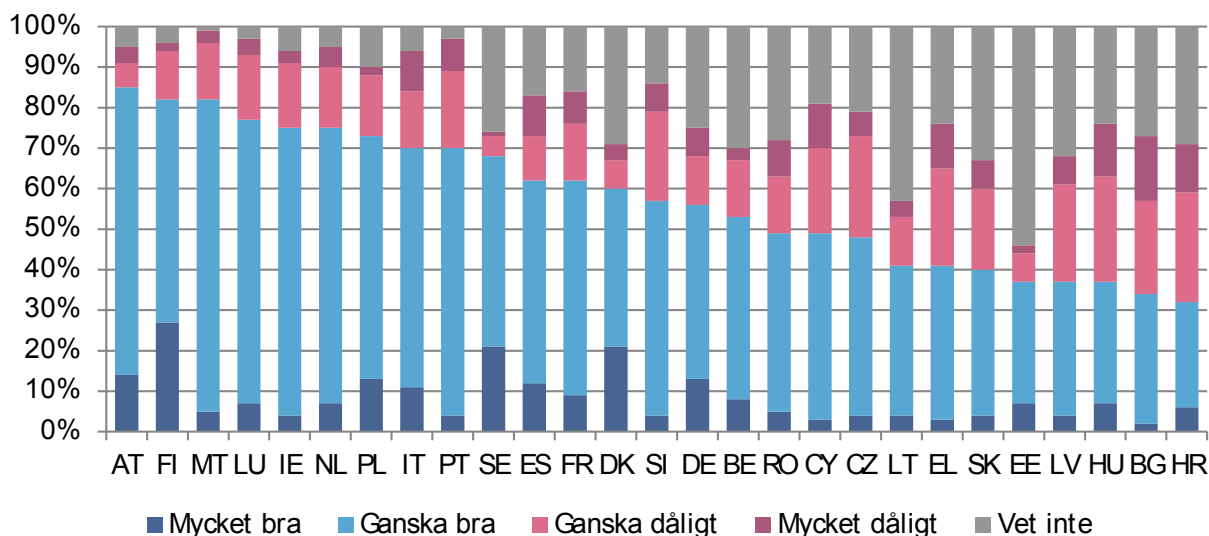

(*) Medlemsstaterna visas i första hand i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är "mycket bra" eller "ganska bra" (total andel positiva svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är "ganska dåligt" eller "mycket dåligt" (total andel negativa svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar och samma totala andel negativa svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är mycket bra. Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är "ganska dåligt" eller "mycket dåligt" (total andel negativa svar).

Diagram 60 visar hur företag uppfattar de nationella konkurrensmyndigheternas oberoende. Dessa myndigheter är en del av ett decentraliserat system som bygger på kommissionens och de nationella konkurrensmyndigheternas och medlemsstaternas nationella domstolars parallella behörighet att verkställa EU:s antitrustregler. De är därför en av de viktigaste myndigheterna för den inre marknadens funktion.

¹³⁶ I Eurobarometerundersökning FL555, som genomfördes den 13–29 januari 2025, ställdes följande fråga: "Hur skulle du poängsätta det organ för prövning av offentlig upphandling som granskar fall av offentlig upphandling när det gäller dess oberoende? Tycker du att det är mycket bra, ganska bra, ganska dåligt eller mycket dåligt?". Se: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sv#surveys.

Diagram .: Hur företag uppfattar de nationella konkurrensmyndigheternas oberoende
 (*) (källa: Eurobarometern¹³⁷ – 2025)

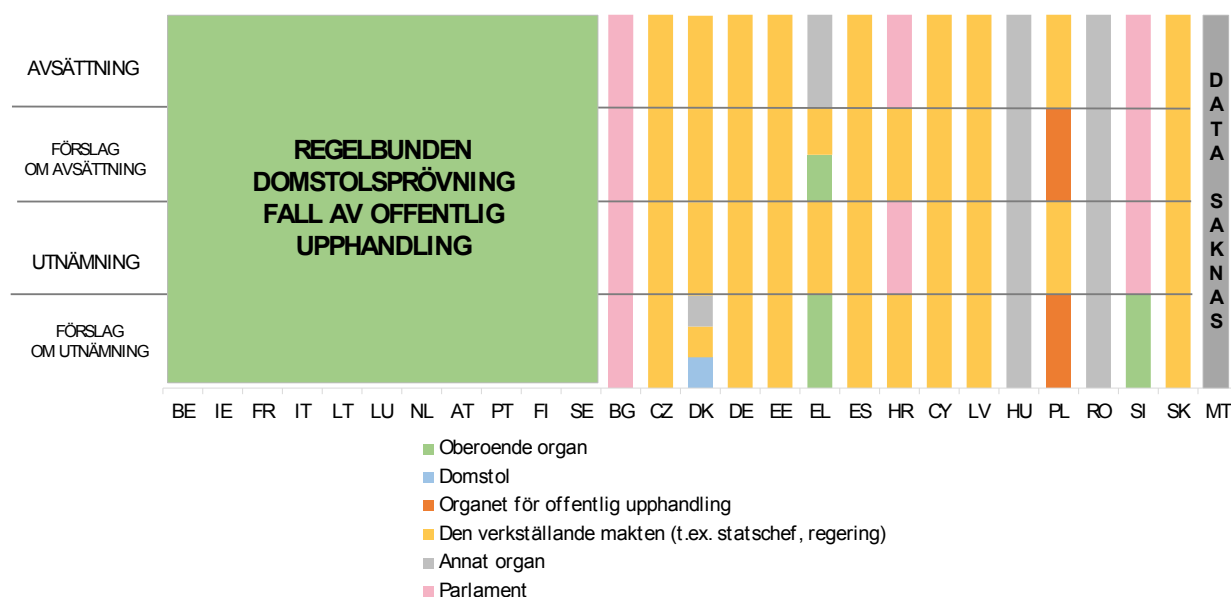

(*) Medlemsstaterna visas i första hand i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är "mycket bra" eller "ganska bra" (total andel positiva svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är "ganska dåligt" eller "mycket dåligt" (total andel negativa svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar och samma totala andel negativa svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är "mycket bra". Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att oberoendet är "ganska dåligt" eller "mycket dåligt" (total andel negativa svar).

Diagram 61 visar de myndigheter som deltar i utnämnings- och uppsägningsförfarandena för organ för prövning av offentlig upphandling i första instans. Diagrammet återspeglar förfarandena antingen för medlemmarna i organen för prövning av offentlig upphandling i första instans (när dessa är av icke-rättslig karaktär eller inte ingår i det ordinarie domstolssystemet och beslutar i paneler) eller deras chefer när organen består av offentliga tjänstemän.

¹³⁷ I Eurobarometerundersökning FL555, som genomfördes den 13–29 januari 2025, ställdes följande fråga: "Hur poängsätter du den nationella konkurrensmyndighet som beslutar i konkurrensfrågor vad gäller dess oberoende? Tycker du att det är mycket bra, ganska bra, ganska dåligt eller mycket dåligt?". Se: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sv#surveys.

Diagram .: Organ för prövning av offentlig upphandling i första instans: utnämning och uppsägning (*) (källa: Europeiska kommissionen med nätverket för organ för prövning av offentlig upphandling i första instans).

(*) Diagrammet avser utnämnings- och uppsägningsförfaranden för följande organ: **Bulgarien:** Efter ett offentligt förfarande föreslår varje politiskt parti som är representerat i parlamentet sina egna kandidater till ledamöter och ordföranden för utskottet för konkurrensskydd, och sedan börjar parlamentet välja dem med en viss beslutsföret. Enligt lagen om konkurrensskydd ska ordförandens, vice ordförandens och ledamöternas befogenheter upphävas av parlamentet innan deras mandatperiod löper ut av särskilda skäl som anges i lagen. **Tjeckien:** Diagrammet återspeglar situationen för vice ordföranden för offentlig upphandling. Organet för prövning av offentlig upphandling består av två instanser. Besluten i första instans undertecknas av vice ordföranden för offentlig upphandling och kan ses över av ordföranden för kontoret för konkurrensskydd (OPC). Vice ordföranden för offentlig upphandling utses och avsätts av ordföranden för OPC. Ordföranden utses och avsätts av republikens president på förslag av regeringen. **Danmark:** Diagrammet återspeglar situationen för ordförandenskapets ledamöter (tio domare), inklusive chefen för prövningsorganet, och de 20 experterna. Alla ledamöter utses av näringsministern. Ordförandenskapets ledamöter föreslås av ordföranden för den domstol där domarna verkar. Förslaget från domstolens ordförande följs alltid. Experter föreslås delvis av ministerier och andra statliga organ, delvis av vissa sammanslutningar och organisationer som nämns i lagen. Ledamöterna och chefen för klagomålsnämnden kan avsättas av den danska näringsministern. Ministern behöver inget förslag för att avsätta en ledamot eller chefen för klagomålsnämnden. **Tyskland:** Diagrammet återspeglar situationen för utnämning och uppsägning av ledamöter vid domstolarna för offentlig upphandling (en specialiserad avdelning vid den federala kartellmyndigheten (Bundeskartellamt) på federal nivå och Vergabekammern – domstolarna för offentlig upphandling på statlig nivå). Den myndighet som ansvarar för utnämningen av chefen för prövningsorganet i första instans är den administrativa myndighet som organet tillhör (avvikande regler på statlig nivå). Domstolens medlemmar utses för en mandatperiod på fem år enligt lag. De fattar sina beslut självständigt och är endast bundna av lagen. Se avsnitt 157.4 GWB (den tyska konkurrenslagen). Det finns ingen särskild förordning om uppsägning i den tyska upphandlingslagstiftningen. Endast allmänna tjänsteföreskrifter ("Beamtenrecht") kan innebära att chefen för det administrativa organ som personaldomstolen för offentlig upphandling tillhör i undantagsfall kan sägas upp, t.ex. vid allvarlig försummelse eller långvarig sjukdom. Chefen för förvaltningsorganet får dock flytta ledamöterna till en annan befattning som ett organisatoriskt beslut. **Estland:** Diagrammet återspeglar situationen för chefen och ledamöterna i granskningskommittén för offentlig upphandling. Finansministeriet föreslår och regeringen utser/avsätter. **Grekland:** Diagrammet återspeglar situationen för medlemmarna i panelen för den grekiska enda myndigheten för offentlig upphandling. Urvalet av kandidater till befattningen som ledamöter genomförs efter ett öppet förfarande av högsta personalurvalsrådet (ASEP, oberoende förvaltningsmyndighet), i enlighet med förfarandet i L. 4765/2021 (A`6). Ledamöterna utses genom ett beslut av justitieministern. Det disciplinära förfarandet för myndighetens ledamöter inleds av justitieministern på rekommendation av myndighetens ordförande. Ett disciplinråd inrättas, som består av en vice ordförande för statsrådet, en vice ordförande för Högsta domstolen (Areios Pagos) och en vice ordförande för revisionsrätten. Chefen för organet för prövning i första instans (ordföranden) föreslås av justitieministern och utses genom en akt från ministerrådet efter yttrande från parlamentets särskilda ständiga kommitté för

institutioner och transparens. Vid uppsägning inleds det disciplinära förfarandet för myndighetens ledamöter av justitieministern på rekommendation av myndighetens ordförande. Ett disciplinråd inrättas, som består av en vice ordförande för statsrådet, en vice ordförande för Högsta domstolen och en vice ordförande för revisionsrätten.

Spanien: Det finns ett gemensamt förslag från finansministeriet och justitieministeriet till regeringen (ministerrådet), som utser. Uppsägning saknas, eftersom chefen för TACRC utses för en period på sex år. Lagstifningen fastställer dock en förteckning över skäl som sätter punkt för denna mandatperiod.

Cypern: Diagrammet återspeglar situationen för chefen och ledamöterna i myndigheten för prövning av anbud. För utnämningen är den förslagsställande myndigheten finansministeriet och tillsättningsmyndigheten är ministerrådet. Vid uppsägning är ministerrådet den föreslående och uppsägande myndigheten.

Lettland: Byrån för övervakning av upphandling (PMB) är en statlig institution med direkt förvaltning under tillsyn av finansministeriet. Besluten inom ramen för prövningsförfarandena fattas av undersökningskommittén för klagomål som består av tre ledamöter och som särskilt inrättats inom PMB för varje ärende. Provisioner inrättas på uppdrag av chefen för PMB. Kommissionsledamöter är tjänstemän/offentliga tjänstemän (inklusive chefen för PMB). En kommitté för bedömning av kandidater som inrättats av chefen för PMB föreslår en kandidat till befattningen. Ledamöterna utses till befattning av chefen för PMB. Ledamöterna avsätts genom ett beslut av chefen för PMB.

Ungern: Diagrammet återspeglar situationen för ordföranden och vice ordföranden i skiljenämnden för offentlig upphandling. Rådet inom myndigheten för offentlig upphandling utser och/eller beviljar ansvarsfrihet för ordföranden och vice ordföranden i skiljenämnden för offentlig upphandling. Myndigheten för offentlig upphandling är ett centralt budgetorgan som fungerar som ett självständigt statligt förvaltningsorgan underställt parlamentet. Rådets ledamöter anges i avsnitt 183 b i 2015 års lag CXLIII om offentlig upphandling.

Polen: Chefen för överprövningsorganet i första instans, NAC, utses och avsätts på begäran av ordföranden för byrån för offentlig upphandling av ekonomiministern för en period på tre år.

Rumänien: Chefen för granskningsorganet i första instans, National Council for Solving Complaints, väljs/avsätts av plenum bland rådets medlemmar.

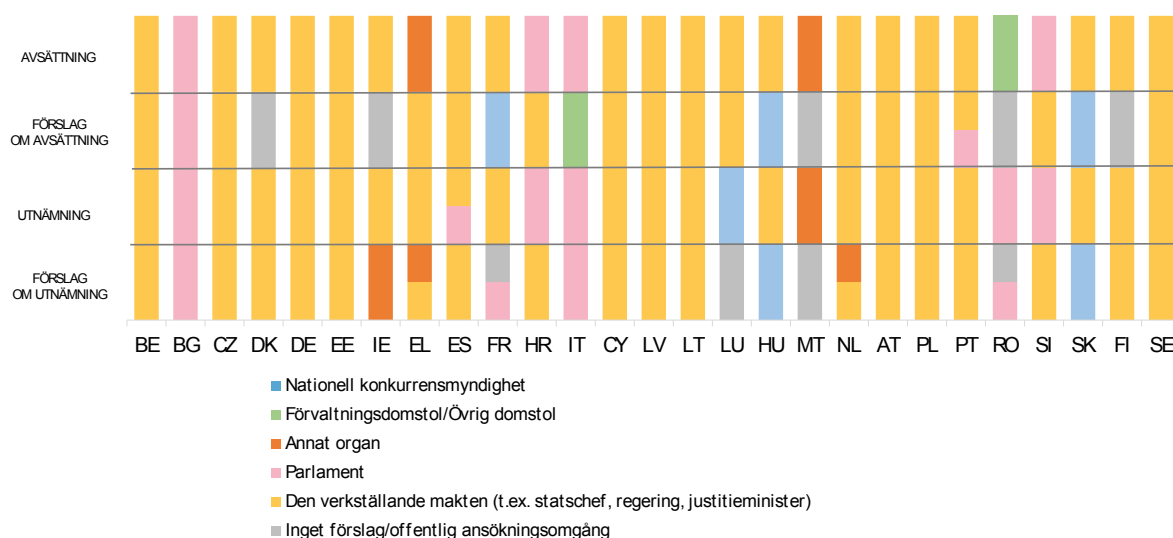
Slovenien: Diagrammet återspeglar situationen för både panelmedlemmarna och chefen för den nationella granskningskommissionen för granskning av förfaranden för tilldelning av offentliga upphandlingar. För utnämning intervjuar domstolsrådets kommission för bedömning av kandidaternas lämplighet kandidaterna och avger ett motiverat yttrande om uppfyllandet av de särskilda villkor som avses i artikel 61 b i ZPVPJN och kandidaternas lämplighet. Parlamentsutskottet med ansvar för mandat och val genom en omröstningsprocess väljer bland de kandidater som uppfyller alla villkor, och sedan utses ordföranden för den nationella granskningskommissionen av parlamentet. För avsättande skickar parlamentsutskottet med ansvar för mandat och val ett förslag om avskedande till utskottet, och därefter avsätts ordföranden av parlamentet.

Slovakien: Diagrammet återspeglar situationen för vice ordföranden för organet för prövning av offentlig upphandling i första instans, kontoret för offentlig upphandling. Prövningen av offentlig upphandling utförs av PPO:s granskningsavdelning, som leds av vice ordföranden, som föreslås av chefen för det statliga kontoret och utses av regeringen. Den andra vice ordföranden för PPO, vice ordföranden för den strategiska dagordningen, avsätts av regeringen på förslag av regeringschefen.

Kroatien: Diagrammet återspeglar situationen för både panelmedlemmarna och chefen för organet för prövning av offentlig upphandling i första instans, den statliga kommissionen för tillsyn av offentliga upphandlingsförfaranden. Regeringen föreslår, parlamentet utser och avsätter.

Diagram 62 visar de myndigheter som deltar i utnämnings- och uppsägningsförfarandena för ledamöter av de nationella konkurrensmyndigheterna.

Diagram .: Nationella konkurrensmyndigheter: utnämning och uppsägning (*) (källa: Europeiska kommissionen med nätverket av nationella konkurrensmyndigheter)

(*) **Belgien:** Ekonomiministern föreslår och utser. Ministern utser en urvalskommitté för ledamöterna. Ekonomiministern föreslår avskedandet, statschefen (kungen) avsätter. **Tjeckien:** Diagrammet återspeglar situationen för byråns ordförande. Regeringen föreslår byråns ordförande och republikens president utser. Regeringen föreslår avskedandet, republikens president avsätter. Byråns ordförande företräds av tre vice ordförande som utses och avsätts av byråns ordförande på eget förslag. **Danmark:** Näringsministeriet föreslår, regeringen utser. Det finns ingen myndighet som föreslår en avsättning. Regeringen avsätter. **Tyskland:** Bundeskartellamts beslutsfattande organ är beslutsenheterna. Beslutsenheternas beslut fattas av enheternas ledamöter (ordföranden och två associerade ledamöter). De är tjänstemän som utses för livet och måste vara kvalificerade att tjänstgöra som domare eller högre tjänstemän. Det är myndigheten som föreslår att handläggare ska bli enhetsledamöter, de utses av förbundsministeriet för ekonomi och energi. Det finns ingen uttrycklig bestämmelse om att en ledamot i en beslutsenhet ska avsättas från sin funktion. En avsättning, som beslutats av förbundsministeriet för ekonomi och energi, är endast möjlig enligt allmänna tjänsteföreskrifter. Myndigheten får överföra enhetsledamöter från enheten till varje annan avdelning inom myndigheten. **Irland:** Public Appointments Service föreslår att ministern för näringsliv, handel och sysselsättning utser ordföranden och de två till fyra utskotten. Ministern för näringsliv, handel och sysselsättning avsätter ordföranden och de två till fyra kommissionsledamöterna. **Estland:** Generaldirektören för den estniska konkurrensmyndigheten utses och avsätts av justitieministern på förslag av justitieministeriets generalsekreterare. **Grekland:** Styrelsen för den grekiska konkurrenskommissionen, myndighetens beslutsfattande organ, består av tio ledamöter, däribland en ordförande, en vice ordförande, sex föredragande och två ordinarie ledamöter, med sina suppleanter. Kommissionens ordförande och vice ordförande väljs ut efter ett förslag från utvecklingsministern genom ett beslut av ministerrådet som utfärdas efter godkännande av parlamentets utskott för institutioner och transparens. Urvalet av föredragande och de två ordinarie ledamöterna och suppleanterna i kommissionen görs av utvecklingsministern, efter godkännande av parlamentets utskott för institutioner och transparens, på grundval av en förteckning över kandidater som utarbetats av urvalskommittén efter ett öppet uttagningsprov, vilket inbegriper inlämning av personlig dokumentation och en intervju. Konkurrenskommissionens ordinarie ledamöter och suppleanter samt föredragandena utses genom beslut av ministern för utveckling och investeringar, som offentliggörs i regeringens officiella tidning. Urvalskommittén med fem ledamöter består av följande: a) Ordföranden eller vice ordföranden för statsrådet, eller ordföranden eller vice ordföranden för de statliga juridiska ombuden, som ordförande, b) ordföranden eller vice ordföranden för högsta personalurvalsrådet (ASEP), c) en tidigare ordförande eller vice ordförande för konkurrenskommissionen, utsedd genom lottning, d) en TSS HEI-ledamot som är specialiserad på konkurrenslagstiftning, utsedd av utvecklingsministern, och e) en TSS HEI-ledamot som är specialiserad på konkurrens ekonomi, utsedd av utvecklingsministern. Disciplinära förfaranden inför disciplinrådet ska inledas av ministerrådet på förslag av utvecklings- och investeringsministern med avseende på ordföranden och dess ledamöter. Disciplinrådet består av två (2) statliga ombud, en (1) domare i Högsta domstolen och två (2) universitetsprofessorer, aktiva eller emeriti, som är specialiserade på konkurrensrätt, handelsrätt, straffrätt, offentligrätt eller ekonomi, och deras mandatperiod ska vara fem år. **Spanien:** Ministeriet för ekonomi och konkurrenskraft föreslår de tio styrelseledamöterna i CNMC, inklusive dess ordförande och vice ordförande, och regeringen utser dem. Parlamentet kan med absolut majoritet (50 % +1) lägga in sitt veto mot utnämningen av de föreslagna kandidaterna. Regeringen föreslår avsättning av och avsätter

styrelseledamöterna. **Frankrike:** Republikens president utser alla fyra vice ordförandena i styrelsen (permanenta ledamöter) samt de tolv icke-permanenta ledamöterna och de två specialiserade ledamöter som sitter när den nationella konkurrensmyndigheten reglerar frågor som rör reglerade juristyrken. Den nationella konkurrensmyndighetens styrelse föreslår avsättande och republikens president avsätter styrelseledamöterna. **Kroatien:** Regeringen föreslår och parlamentet utser ledamöterna i den nationella konkurrensmyndigheten. Regeringen föreslår avsättningen och parlamentet avsätter ledamöterna i den nationella konkurrensmyndigheten. **Italien:** Parlamentets talman och senatens ordförande utser ordföranden och ledamöterna i myndighetens styrelse. Parlamentets talman fattar det slutliga beslutet om avsättande, när domarens beslut att tillämpa den tillhörande påföljden för avsättning från offentliga ämbeten är slutgiltigt. **Cypern:** Ministern för energi, handel och industri föreslår och regeringen (ministerrådet) utser. Regeringen (ministerrådet) föreslår avsättning och avsätter. **Lettland:** Ekonomiministeriet föreslår ordföranden i konkurrensrådet och fyra rådsledamöter, ministerrådet utser dem. Ekonomiministeriet föreslår att de ska avsättas, en kommitté som inrättats av ministerrådet avsätter. **Litauen:** Premiärministern föreslår ledamöterna i det litauiska konkurrensrådets beslutsfattande organ, presidenten utser. Premiärministern föreslår avsättande av ledamöterna i det litauiska konkurrensrådets beslutsfattande organ, presidenten avsätter. **Luxemburg:** Det finns en offentlig ansökningsomgång, konkurrensmyndighetens ordförande utser. Regeringen föreslår avsättande, statschefen (storhertigen) avsätter. **Ungern:** Ordföranden för den ungerska konkurrensmyndigheten föreslår, Ungerns president utser ledamöterna i konkurrensrådet, som agerar som ett separat beslutsforum inom den ungerska konkurrensmyndigheten. Den ungerska konkurrensmyndighetens ordförande föreslår ett avsättande, och Ungerns president avsätter ledamöterna i konkurrensrådet. **Malta:** Det finns en offentlig ansökningsomgång. Styrelsen för Maltas konkurrens- och konsumentmyndighet utser generaldirektören för konkurrensmyndigheten (den nationella administrativa konkurrensmyndigheten) efter samråd med den minister som ansvarar för konkurrensfrågor. Styrelsen för Maltas konkurrens- och konsumentmyndighet avsätter generaldirektören. **Nederländerna:** En urvalskommission, som består av en styrelseledamot från den nationella konkurrensmyndigheten, direktören för det politiska direktoratet som ansvarar för den nationella konkurrensmyndigheten vid ministeriet, en direktör för den nationella konkurrensmyndigheten, på begäran av en "utomstående" och en konsult från den nederländska högre offentliga förvaltningen (ABD), föreslår ordföranden och de andra två styrelseledamöterna i den nationella konkurrensmyndigheten till ekonomiministern, som sedan för vidare förslagen. Ministerrådet utser dem. Ekonomiministeriet föreslår avsättning av och avsätter ledamöterna. **Österrike:** Regeringen föreslår generaldirektören för den federala konkurrensmyndigheten, presidenten utser. Regeringen föreslår avsättning av generaldirektören för den federala konkurrensmyndigheten, presidenten avsätter. **Polen:** Premiärministern föreslår och utser ledamöterna i den nationella konkurrensmyndigheten. Premiärministern föreslår avsättning av och avsätter ledamöterna i den nationella konkurrensmyndigheten. **Portugal:** Ekonomiministeriet föreslår ledamöterna i den nationella konkurrensmyndighetens beslutsfattande organ, parlamentet avger ett motiverat yttrande och regeringen utser dem. Parlamentet eller ministerrådet föreslår en avsättning, ministerrådet avsätter. **Rumänien:** Det finns en öppen ansökningsomgång för de nio ledamöterna i konkurrensrådets plenum. De ständiga presidierna för deputeradekammaren och senaten och avdelningarnas rättsliga och ekonomiska kommittéer föreslår kandidaterna, deputeradekammaren och senaten väljer och utser ledamöterna. Avsättning av ledamöterna äger rum de jure när Högsta domstolen beslutar om en överträdelse. **Slovenien:** Regeringen och ekonomiministeriet föreslår ledamöterna i den nationella konkurrensmyndigheten, parlamentet väljer dem. Regeringen föreslår avsättning, parlamentet avsätter dem. **Slovakien:** Antimonopolbyråns beslutsfattande utgörs av två instanser: byrån och rådet. I första hand antas beslutet av myndighetens respektive avdelning. I andra instans beslutar antimonopolbyråns råd ("rådet") om överklaganden och omprövar byråns beslut. Diagrammet återspeglar situationen för antimonopolbyråns råd. Byråns ordförande föreslår medlemmarna i antimonopolbyråns råd, som består av byråns ordförande själv och sex rådsmedlemmar. Regeringen utser dem. Byråns ordförande föreslår en avsättning, och regeringen avsätter. Rådets ordförande utnämns och avsätts av republikens president. **Finland:** Arbets- och näringsministeriet föreslår generaldirektören och överdirektören för konkurrens- och konsumentverkets ansvarsområde för konkurrensärenden. Regeringen utser dem. Regeringen avsätter direktörerna. **Sverige:** Regeringen föreslår och utser generaldirektören för den nationella konkurrensmyndigheten. Regeringen föreslår att denne ska avsättas, och regeringens ansvarsnämnd för högre tjänstemän avsätter generaldirektören.

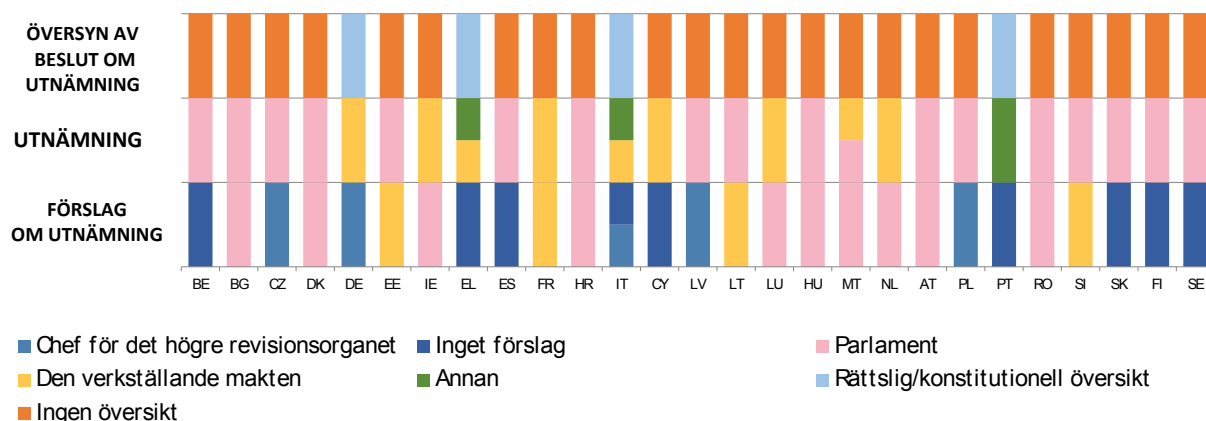
Högre revisionsorgan är offentliga tillsynsorgan som granskar användningen av offentliga medel. Deras huvudsakliga uppgift är att undersöka om offentliga medel används ekonomiskt, effektivt och ändamålsenligt i enlighet med befintliga regler och förordningar. Effektiv revision bidrar till att bygga upp de offentliga finansernas integritet och bekämpa korruption. Det leder till att olaglig användning av medel och korruption kan upptäckas och bidrar till att ställa gärningsmännen inför rätta. De högre revisionsorganen är också en del av de nationella systemen för kontroller och motvikter när det gäller att skydda rättsstatsprincipen. Samarbetet

mellan de högre revisionsorganen i EU och Europeiska revisionsrätten sker huvudsakligen inom ramen för kontaktkommittén¹³⁸.

De högre revisionsorganen är organiserade på olika sätt runt om i EU, och ingen enhetlig modell tillämpas för samtliga medlemsstater. De högre revisionsorganen kan delas in i två typer: organ med rättslig myndighet¹³⁹ och organ utan. De högre revisionsorganen leds antingen av en enskild individ¹⁴⁰ eller styrs av ett kollegialt organ¹⁴¹. De högre revisionsorganen måste vara både operativt och ekonomiskt oberoende. Internationella standarder för högre revisionsorgans oberoende visar att direktören för ett högre revisionsorgan och ledamöterna i kollegiala institutioner måste utnämnas, utnämnas på nytt eller avsättas genom en process som säkerställer oberoende från den verkställande makten¹⁴².

I diagrammen 63 och 64 presenteras de myndigheter som deltar i utnämningen och uppsägningen av direktören för det högre revisionsorganet eller dess ledamöter, beroende på om det högre revisionsorganet leds av en enskild person eller av ett kollegialt organ.

Diagram .: Högre revisionsorgan: utnämning (*) (källa: Europeiska kommissionen med kontaktkommittén för högre revisionsorgan)

(*) **Belgien:** Kollegialt organ – Revisionsrättens ledamöter är domare. De väljs till revisionsrätten av representantkammaren. **Bulgarien:** Kollegialt organ – De vice ordförandena och ledamöterna i revisionsorganet väljs av parlamentet på förslag av revisionsorganets ordförande. Ordföranden väljs av parlamentet. **Tjeckien:** Kollegialt organ – Deputeradekammaren väljer de 15 ledamöterna på grundval av det förslag som lagts fram av ordföranden för det högre revisionsorganet. Ordföranden och vice ordföranden utses av republikens president på grundval av ett förslag från deputeradekammaren. **Danmark:** Riksrevisorn utses av det danska parlamentets talman på rekommendation av parlamentets utskott för offentliga räkenskaper och godkännande av parlamentets arbetsordningskommitté. **Tyskland:** Ledamöterna i det högre revisionsorganet utses av Förbundsrepubliken Tysklands president på förslag av ordföranden för det högre revisionsorganet. Ordföranden väljs av de två parlamentskamrarna på förslag av förbundsregeringen och utses av Förbundsrepubliken Tysklands president. **Estland:** Förslag: republikens president (i Estland är republikens president inte en del av den verkställande makten). Beslut: parlamentet. **Irland:** Statsrevisorn och riksrevisorn utses av den irländska presidenten på parlamentets förslag. **Grekland:** Kollegialt organ – Revisionsrätten är högsta finansdomstolen. Dess ledamöter är domare som utses genom presidentdekret efter beslut av det högsta rättsliga rådet. Dess ordförande och vice ordförande utses genom presidentdekret på förslag av ministerrådet, efter icke bindande yttranden från

¹³⁸ Kontaktkommitténs struktur utgörs av själva kontaktkommittén, bestående av cheferna för de högre revisionsorganen i EU och revisionsrätten, sambandsmännen, som tillhandahåller ett aktivt nätverk av yrkeskontakter runtom i Europa, samt arbetsgrupper, nätverk och arbetsgrupper inom särskilda revisionsfrågor.

¹³⁹ BE, FR, EL, IT, PT, ES.

¹⁴⁰ AT, HR, CY, DK, EE, FI, HU, IRE, LT, MT, SK, SE.

¹⁴¹ BE, BG, CZ, FR, DE, EL, LV, LU, NL, PL, PT, RO, SI, ES.

¹⁴² INTOSAI (2019), Mexikoförklaringen om högre revisionsorgans oberoende, princip 2.

parlamentet och domstolens plenum. Beslut om utnämning av ordförande/vice ordförande omprövas inte.

Spanien: Kollegialt organ – Rådgivare är domare som utses av det spanska parlamentet (sex av kongressen och sex av senaten). Revisionsrättens ordförande utses av den spanska kungen bland revisionsrättens rådgivare, på förslag av revisionsrättens plenum.

Frankrike: Kollegialt organ – Chefsordförande och ordförandena för avdelningarna är domare, som utses genom ett dekret från republikens president som utfärdats av ministerrådet.

Kroatien: Riksrevisorn utses av parlamentet på grundval av ett förslag från utskottet med ansvar för urval och utnämning, tillsammans med ett yttrande från utskottet med ansvar för finanser och statsbudgeten.

Italien: Kollegialt organ. Revisionsrätten har centrala och regionala kontor. Ledamöterna är domare som rekryteras genom ett allmänt uttagningsförfarande. Regeringen har befogenhet att utse en kvot med domare vid revisionsrätten, efter samråd med revisionsrättens ordförandeskap. Revisionsrättens ordförande utses genom ett dekret av republikens president på förslag av ministerrådet (som ska samråda med revisionsrättens ordförandeskaps råd).

Cypern: Republikens president utnämner riksrevisorn och den biträdande riksrevisorn. Inget annat organ deltar i utnämningen.

Lettland: Kollegialt organ. Ledamöterna i det högre revisionsorganet utses av parlamentet på rekommendation av riksrevisorn. Riksrevisorn utses av parlamentet.

Litauen: Förslag: presidenten. Utnämning: parlamentet.

Luxemburg: Kollegialt organ. Ordföranden och ledamöterna i det högre revisionsorganet utses av storhertigen på förslag av parlamentet, som utarbetar en lista med kandidater.

Ungern: Ordföranden för det statliga revisionsverket väljs med två tredjedelars majoritet av ledamöterna i nationalförsamlingen, på förslag av parlamentets ständiga utskott som behandlar frågor som rör revisionsverket.

Malta: Riksrevisorn är en tjänsteman i representanthuset och utses genom beslut av republikens president som tillämpar resolutionen från representanthuset (två tredjedelars majoritet). Presidenten har ingen beslutsrätt i detta avseende.

Nederländerna: Kollegialt organ. Revisionsrättens ledamöter utses genom kungligt dekret från en förteckning över tre personer som upprättats av underhuset. Dess ordförande utses bland dess ledamöter av statschefen på regeringens rekommendation.

Österrike: Den österrikiska revisionsrättens ordförande väljs av två tredjedelars majoritet i parlamentet på förslag av dess huvudutskott.

Polen: Kollegialt organ. Ledamöterna utses av talmannen i sejmen (parlamentets nedre kammare) på begäran av ordföranden för det högre revisionsorganet. Ordföranden utses av sejmen efter godkännande av senaten, på förslag av sejmens talman eller en grupp bestående av minst 35 ledamöter.

Portugal: Kollegialt organ. Revisionsrättens ledamöter är domare som rekryteras genom ett offentligt urvalsförfarande. Ordföranden utses av republikens president på förslag av regeringen.

Rumänien: Kollegialt organ. Ledamöterna och ordföranden för revisionsrätten föreslås och utses av lagstiftaren.

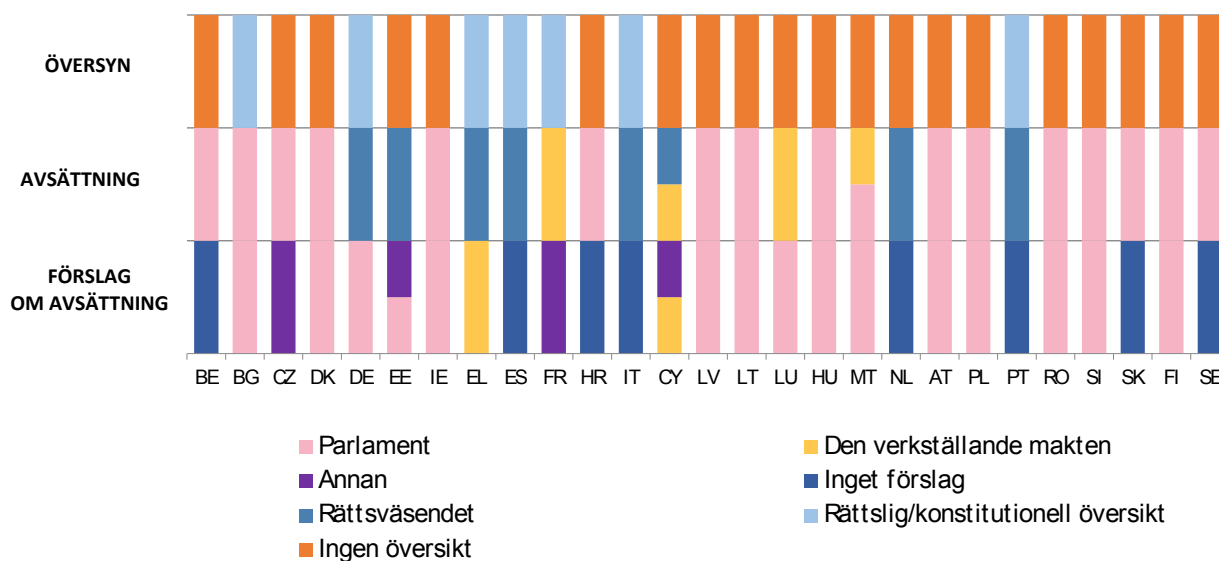
Slovenien: Kollegialt organ. Dess ledamöter är ordföranden och två vice ordförande som utses av parlamentet (absolut majoritet) på förslag av republikens president.

Slovakien: Chefen för det högre revisionsorganet väljs av parlamentet.

Finland: Riksrevisorn utses av riksdagen.

Sverige: Riksrevisorn och den biträdande riksrevisorn väljs och utses av riksdagen.

Diagram .: Högre revisionsorgan: avsättande (*) (källa: Europeiska kommissionen med kontaktkommittén för högre revisionsorgan)

(*) **Tjeckien:** Ledamöterna i det högre revisionsorganet kan avsättas av deputeradekammaren efter beslut av det högre revisionsorganets disciplinära avdelning om att avsätta dem. Ordföranden och vice ordföranden för det högre revisionsorganet kan avsättas av republikens president på förslag av deputeradekammaren.

Danmark: Riksrevisorn avsätts genom beslut av parlamentets talman efter ett klagomål till kommittén för offentliga

räkenskaper och efter samråd med vice talmännen. **Tyskland:** Det finns inget särskilt avsättningsförfarande. Eftersom chefen för det högre revisionsorganet inte kan väljas om avsätts vederbörande vid slutet av sin tolvåriga mandatperiod. Ledamöterna i det högre revisionsorganet kan dock bli föremål för disciplinära förfaranden som i vissa fall kan leda till en avsättning. Dessa förfaranden hålls vid en specialiserad senat vid den federala Högsta domstolen (Dienstgericht des Bundes). Förslaget till ett sådant förfarande kommer att läggas fram av talmannen i någon av parlamentets kammare. **Estland:** Riksrevisorn kan avsättas genom beslut av Högsta domstolen på begäran av justitiekanslern med godkännande av en majoritet i parlamentet. **Irland:** Riksrevisorn kan avsättas genom presidentens beslut endast efter resolutioner som antagits av parlamentets båda kamrar och som kräver att riksrevisorn ska avsättas. **Grekland:** Ledamöterna är domare. Förslag till avsättning/initiering av disciplinära åtgärder: justitieministern. Beslut om avsättning: Högsta disciplinrådet. **Spanien:** Revisionsrättens ledamöter kan endast avsättas för ett allvarligt åsidosättande av sina skyldigheter efter rättsliga förfaranden. **Frankrike:** Den utseende myndigheten beslutar om avsättningar på rekommendation av revisionsrättens höga råd i dess disciplinära sammansättning. **Kroatien:** Beslutet om avsättande fattas av det kroatiska parlamentet. **Italien:** Domstolens domare kan endast avsättas efter disciplinära eller straffrättsliga förfaranden vid revisionsrättens rättsliga råd. Domstolens ordförande kan inte avsättas från sin roll. Ordföranden lämnar sin roll på grund av frivillig avgång eller pension på grund av åldersgränsen. **Cypern:** Riksrevisorn kan endast avsättas för allvarliga försummelser till följd av en dom av högsta författningsdomstolen. Republikens president och riksåklagaren kan lämna in en begäran om avsättning. Ordföranden utfärdar formellt beslutet att avsätta riksrevisorn, men är bunden av domen. **Lettland:** Riksrevisorn och ledamöter av det statliga revisionsverkets råd får endast avsättas av parlamentet på grundval av ett domstolsavgörande i ett brottmål. **Litauen:** Parlamentet är behörigt att avsätta riksrevisorn. Grunderna för avsättning anges uttömmande i lagstiftningen. **Luxemburg:** Avskaffande genom storhertigligt dekret på förslag av parlamentet med föregående yttrande från det högre revisionsorganet. **Ungern:** Det statliga revisionsverkets ordförande kan avsättas genom beslut av parlamentet. Förfarandet inleds av behörigt parlamentsutskott. **Malta:** Avsättning på grund av bevisad oförmåga att utföra sina uppgifter eller bevisat olämpligt beteende. Förslag: Representanthuset (två tredjedelars majoritet). Beslut: Republikens president utfärdar formellt beslutet, men är bunden av parlamentets anförande. **Nederländerna:** Högsta domstolen kan avsätta eller avstå ledamöterna i det högre revisionsorganet. **Österrike:** Beslutet om avsättning kräver två tredjedelars majoritet i nationalrådet. **Polen:** Talmannen i sejmen eller en grupp bestående av minst 35 ledamöter av sejmen (den nedre kammaren i parlamentet) kan lägga fram ett förslag om avsättning. Beslutet om avsättning fattas av sejmen och senaten, som måste godkänna sejmens beslut om avsättning. **Portugal:** Ledamöterna i det högre revisionsorganet kan inte avsättas, utom vid disciplinära förfaranden som hålls inom det högre revisionsorganet. En ständig kommitté, som leds av ordföranden och består av vice ordföranden och en domare från varje avdelning som väljs av sina kollegor, är ansvarig för utövandet av disciplinära befogenheter, med möjlighet att överklaga till plenarförsamlingen. Statschefen kan på regeringens förslag avsätta direktören för det högre revisionsorganet. I praktiken har denna möjlighet aldrig utnyttjats. **Rumänien:** Ledamöterna i det högre revisionsorganet kan endast avsättas av parlamentet på förslag av de ständiga utskotten för budget, finanser och banker i parlamentets båda kamrar. **Slovenien:** Minst 15 parlamentsledamöter kan föreslå att ordföranden eller vice ordföranden för det högre revisionsorganet avsätts. Det slutliga beslutet fattas av parlamentet. **Slovakien:** Parlamentet kan avsätta ordföranden/vice ordföranden på de villkor som föreskrivs i lagstiftningen. **Finland:** Riksdagen beslutar om avsättning på förslag av riksdagens kanslikommission (talman, de två vice talmännen och fyra andra riksdagsledamöter). **Sverige:** Riksdagen får avsätta en riksrevisor från uppdraget endast om riksrevisorn inte längre uppfyller de krav som gäller för uppdraget eller om riksrevisorn har gjort sig skyldig till grov vårdslöshet (tre fjärdedelar av de som röstar och mer än hälften av ledamöterna i riksdagen).

3.2. Sammanfattning av indikatorer som är relevanta för den inre marknaden

Utöver domstolar, åklagarmyndigheter och andra rättsliga organ presenterar resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 för första gången kännetecknen hos flera andra offentliga myndigheter, som har i uppdrag att tillämpa EU-lagstiftningen på särskilda områden, såsom korruptionsbekämpning, offentlig upphandling och konkurrens.

Diagram 59 och 60 visar hur företag uppfattar oberoendet hos organ för granskning av offentlig upphandling i första instans och hos de nationella konkurrensmyndigheterna.

Resultattavlan för rättskipningen 2025 innehåller ytterligare uppgifter om oberoende myndigheter som är relevanta för den inre marknads funktion. Diagram 61 visar hur ledamöter av och/eller chefer för organ för prövning av offentlig upphandling i första instans utses och avsätts, medan diagram 62 visar samma sak för nationella konkurrensmyndigheter. Diagram 63 och 64 visar de myndigheter som deltar i utnämningen och avsättningen av chefen för de högsta revisionsorganen eller dess ledamöter, beroende på om det är ett organ som leds av en enskild person eller ett kollegialt organ.

4. SLUTSATSER

Resultattavlan för rättskipningen i EU 2025 vidareutvecklar en djupgående inblick i effektiviteten i medlemsstaternas rättssystem. Indikatorerna visar på kontinuerliga insatser för att förbättra rättssystemens effektivitet, kvalitet och oberoende. Dessutom visar de vissa strukturella aspekter av andra offentliga myndigheter som har i uppdrag att tillämpa EU-lagstiftningen. Utmaningar kvarstår emellertid när det gäller att säkerställa allmänhetens fullständiga förtroende för rättssystemen i alla medlemsstater. Uppgifterna i resultattavlan för rättskipningen i EU bidrar till den övervakning som sker som ett led i den europeiska rättsstatscykeln och bildar underlag för kommissionens årliga rapporter om rättsstatsprincipen.